

Maksātspējas
kontroles dienests

**MAKSĀTNESPĒJAS
KONTROLES DIENESTA
SKAIDROJUMI UN ATZIŅAS**

2025.12. - 2026.06.

SATURS

SAĪSINĀJUMI.....	4
1. AR ADMINISTRATORA DARBĪBU SAISTĪTIE JAUTĀJUMI	
MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ	5
<i>Par problēmām saistībā ar parādnieka saimnieciskās darbības apturēšanu</i>	<i>5</i>
<i>Par juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumiem</i>	<i>6</i>
<i>Par ienākumu apmēra noskaidrošanu, ja fiziskās personas maksātnespējas procesā parādnieks ir saimnieciskās darbības veicējs.....</i>	<i>8</i>
<i>Par nodokļu parādu pēc uzņēmuma pārdošanas parādnieka maksātnespējas procesā</i>	<i>9</i>
<i>Par administratora tiesībām pieprasīt informāciju fiziskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>10</i>
<i>Par parādnieka pārstāvību tiesā un tiesvedības ietekmi uz fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi</i>	<i>12</i>
<i>Par administratora iesnieguma darbinieku prasījumu apmierināšanai iesniegšanas termiņu</i>	<i>13</i>
<i>Par līzīngā līgumu maksātnespējas procesā.....</i>	<i>14</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītu</i>	<i>16</i>
<i>Par kreditora aizstāšanu juridiskās personas maksātnespējas procesā, ja saņemts zvērināta tiesu izpildītāja rīkojums.....</i>	<i>18</i>
<i>Par saistību dzēšanas plāna izpildi</i>	<i>19</i>
<i>Par nekustamā īpašuma nodokļa iekļaušanu iekļātās mantas izsoles aprēķinā</i>	<i>20</i>
2. TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS PROCESS.....	22
<i>Par iespēju piemērot TAP</i>	<i>22</i>
<i>Par TAP un publiskajiem iepirkumiem.....</i>	<i>23</i>
<i>Par piedziņas darbību vēršanu pret parādnieka galvnieku pēc TAP lietas ierosināšanas.....</i>	<i>25</i>
<i>Par nokavējuma naudas dzēšanu un ķīlas atzīmju dzēšanu pēc TAP izbeigšanas.....</i>	<i>30</i>
3. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS.....	30
<i>Par juridiskās personas maksātnespējas procesu pilnsabiedrības biedram.....</i>	<i>30</i>
<i>Par darbinieku prasījumu apmierināšanu</i>	<i>33</i>
4. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS	34
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu</i>	<i>34</i>
<i>Par atbrīvošanas no valsts nodevas samaksas kārtību.....</i>	<i>36</i>
<i>Par kreditoriem novirzāmajiem līdzekļiem fiziskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>37</i>
<i>Par saimnieciskās darbības veikšanu saistību dzēšanas procedūras laikā</i>	<i>38</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu krāpšanas rezultātā radušos saistību gadījumā</i>	<i>38</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi, ja spēlētas azartspēles</i>	<i>39</i>
<i>Par maksājumiem saistību dzēšanas procedūras laikā.....</i>	<i>41</i>
<i>Par pabalstu novirzīšanu kreditoru prasījumu apmierināšanai.....</i>	<i>42</i>
<i>Par atgādinājuma par saistību izpildi saņemšanu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pabeigšanas.....</i>	<i>43</i>

5. PARĀDNIKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ	44
<i>Par laulāto kopmantu fiziskās personas maksātnespējas procesā</i>	<i>44</i>
<i>Par dāvinājuma līgumu pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanas</i>	<i>46</i>
6. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS	47
<i>Par kreditoru neinformēšanas sekām.....</i>	<i>47</i>
<i>Par Vācijā pabeigta maksātnespējas procesa atzīšanu Latvijā.....</i>	<i>48</i>
7. CITI AR MAKSĀTNESPĒJAS TIESĪBĀM SAISTĪTI JAUTĀJUMI	50
<i>Par zemnieku saimniecību kā ieinteresēto personu juridiskās personas maksātnespējas procesā....</i>	<i>50</i>
<i>Par neizmaksāto darba algu.....</i>	<i>51</i>
<i>Par prasījuma iesniegšanu saistībā ar darba devēja neveiktajām valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām.....</i>	<i>53</i>
<i>Par prokūrista tiesībām un pilnvaru apjomu maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas gadījumā... </i>	<i>54</i>
<i>Par VID audita rezultātā aprēķināta nodokļu parāda piedziņu</i>	<i>55</i>
<i>Par prasījuma pret parādnieka pārstāvi cedēšanu kreditoriem.....</i>	<i>57</i>
<i>Par kompensāciju, kas tiek izmaksāta ārstniecības personai, kā ienākumiem fiziskās personas maksātnespējas procesā</i>	<i>59</i>

SAĪSINĀJUMI

Administrators – maksātnespējas procesa administrators;

DPGF – darbinieku prasījumu garantiju fonds;

ES – Eiropas savienība;

SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību;

TAP – tiesiskās aizsardzības process;

VID – Valsts ieņēmumu dienests.

1. AR ADMINISTRATORA DARBĪBU SAISTĪTIE JAUTĀJUMI MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

Par problēmām saistībā ar parādnieka saimnieciskās darbības apturēšanu¹

- *Juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšana automātiski neatceļ VID lēmumu par saimnieciskās darbības apturēšanu un tā radītās sekas. Tiesu prakse konsekventi ir nostiprinājusi atziņu, ka šie ir divi atsevišķi, nesaistīti procesi ar atšķirīgiem mērķiem.*

No iesnieguma izriet, ka praksē konstatētas problēmas maksātnespējas procesos gadījumos, kad pirms procesa pasludināšanas parādniekam ir apturēta saimnieciskā darbība. Vēstulē norādīts, ka maksātnespējas procesa ietvaros iesniedzējs kā administrators ir saskāries ar praktiskām grūtībām kredītiestādē saistībā ar paraksta tiesību maiņas reģistrāciju parādnieka kontā, jo kredītiestāde atsakās veikt izmaiņas, pamatojoties uz Uzņēmumu reģistra lēmumu par parādnieka saimnieciskās darbības apturēšanu.

Tāpat vēstulē aprakstīta analogiska situācija citā maksātnespējas procesā saistībā ar VID atteikumu noņemt liegumu mantai, kā rezultātā bijis nepieciešams veikt papildu darbības saimnieciskās darbības atjaunošanai, kas būtiski paildzina procesu. Vienlaikus pausta nepieciešamība risināt minēto problemātiku, lai novērstu nepamatotus birokrātiskos šķēršļus maksātnespējas procesa efektīvai norisei.

Juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšana automātiski neatceļ VID lēmumu par saimnieciskās darbības apturēšanu un tā radītās sekas. Tiesu prakse konsekventi ir nostiprinājusi atziņu, ka šie ir divi atsevišķi, nesaistīti procesi ar atšķirīgiem mērķiem.

Saimnieciskās darbības apturēšanas mērķis ir paaugstināt nodokļu kontroles un administrēšanas efektivitāti un novērst izvairīšanos no nodokļu nomaksas.² Savukārt maksātnespējas procesa mērķis ir veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi un kreditoru prasījumu segšanu.³ Tiesas ir atzinušas, ka šie mērķi nav konfliktējoši un abu institūtu darbību var realizēt, tiem savstarpēji nesaduroties.⁴

Tāpat tiesa ir norādījusi, ka Maksātnespējas likums nav uzskatāms par speciālo normu attiecībā pret likumu "Par nodokļiem un nodevām" saimnieciskās darbības apturēšanas jautājumā.⁵ Gan tiesu praksē, gan normatīvajos aktos ir skaidri noteikts, ka saimnieciskās darbības apturēšanu un atjaunošanu pēc nodokļu administrācijas iniciatīvas regulē tieši nodokļu likumi.⁶

Vienlaikus tiesu praksē uzsvērts, ka maksātnespējas procesa pasludināšana pati par sevi nav pamats saimnieciskās darbības atjaunošanai.⁷ Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 34.² panta pirmo daļu nodokļu maksātāja saimnieciskā darbība tiek atjaunota, ja ir novērsti visi lēmumā par saimnieciskās darbības apturēšanu norādītie pārkāpumi un par to ir paziņots VID. Minētā procedūra izriet no likuma un tai ir leģitīms mērķis – nodrošināt tiesisko kārtību un novērst konstatētos pārkāpumus komersanta darbībā, kuru dēļ ierobežojums sākotnēji ticis piemērots.

¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 28. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2026/39.

² Administratīvās rajona tiesas 2020. gada 14. februāra sprieduma lietā Nr. A42-00617-20/22 6. punkts.

³ Maksātnespējas likuma 1. pants.

⁴ Administratīvās rajona tiesas 2020. gada 14. februāra sprieduma lietā Nr. A42-00617-20/22 6. punkts, Administratīvās apgabaltiesas 2020. gada 19. jūnija sprieduma lietā Nr. A420232419 5.2 punkts.

⁵ Administratīvās apgabaltiesas 2020. gada 19. jūnija sprieduma lietā Nr. A420232419 2.4 punkts.

⁶ Komerclikuma 333.⁶ pants, Administratīvās apgabaltiesas 2020. gada 8. decembra sprieduma lietā Nr. A420153019 13. punkts.

⁷ Administratīvās apgabaltiesas 2020. gada 8. decembra sprieduma lietā Nr. A420153019 13. punkts.

Lai gan aprakstītā situācija rada administratoram papildu administratīvo slogu, būtiski atzīmēt, ka praksē var pastāvēt gadījumi, kuros administrators pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas spēj pilnībā vai daļēji novērst tos pārkāpumus, kas bijuši par pamatu saimnieciskās darbības apturēšanai. Piemēram, administrators var nodrošināt nepieciešamo dokumentu iesniegšanu, informācijas sniegšanu VID, sadarbības atjaunošanu ar nodokļu administrāciju vai citu formālu un faktiskisku trūkumu novēršanu, ciktāl tas ir objektīvi iespējams maksātnespējas procesa ietvaros.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 34.¹ panta desmitā daļa noteic, ka nodokļu maksātājs (šajā gadījumā – administrators parādnieka vārdā) var iesniegt VID iesniegumu ar lūgumu atļaut pabeigt konkrētu darījumu vai izpildīt maksājumu saistības. VID ir pienākums šādu atļauju piešķirt, ja tas konstatē, ka darījums netiek veikts, lai slēptu mantu vai izvairītos no nodokļu saistību izpildes.

Tiesu praksē ir atzīts, ka šis mehānisms ir piemērojams un nodrošina iespēju veikt administratora funkcijas arī saimnieciskās darbības apturēšanas apstākļos. Tāpat ir uzsvērts, ka šāda kārtība ir apzināta likumdevēja izvēle, neraugoties uz to, ka tā var radīt neērtības administratora darbā.⁸

Jāuzsver, ka administrators šādā situācijā nerīkojas kā pats komersants, bet gan kā tiesas ieceltā persona ar likumā noteiktām pilnvarām. Attiecīgi, novēršot pārkāpumus, iestādes praksē ņem vērā administratora statusu, un no viņa netiek prasīta identiska rīcība kā no komersanta ārpus maksātnespējas procesa. Savukārt gadījumos, ja no administratora tiek prasīta tādu darbību veikšana vai informācijas sniegšana, kas objektīvi pārsniedz viņa pilnvaras vai iespējas pārkāpumu novēršanas kontekstā, ieteicams vērsties attiecīgajā iestādē ar iesniegumu vai skaidrojuma pieprasījumu par turpmāko rīcību konkrētajā situācijā.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 34.¹ panta sestā daļa paredz VID kompetenci pēc lēmuma par nodokļu maksātāja saimnieciskās darbības apturēšanu veikt virkni ierobežojošu pasākumu, tostarp dot kredītiestādēm vai maksājumu pakalpojumu sniedzējiem rīkojumus par nodokļu maksātāja norēķinu operāciju apturēšanu.⁹ Vienlaikus no minētās normas izriet, ka šie pasākumi ir vērsti uz saimnieciskās darbības ierobežošanu kopumā, nevis identificējami kā patstāvīgas finanšu darbības.

Vienlaikus ir būtiski nošķirt saimnieciskās darbības apturēšanas ietvaros uzliktos ierobežojumus finanšu operācijām un citas administratīvi procesuālās darbības – paraksta tiesību maiņas reģistrācija nav finanšu operācija un uz to automātiski neattiecas attiecīgie ierobežojumi. Kredītiestādēm, izpildot VID rīkojumus, jāievēro to saturs, katrā gadījumā individuāli izvērtējot, vai konkrētā darbība ir finanšu operācija vai cita veida juridiska darbība.

Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā šobrīd nav pamata secināt, ka pastāvētu tāda normatīvā regulējuma nepilnība vai tiesību normu kolīzija, kuru būtu nepieciešams risināt normatīvo aktu grozījumu līmenī. Spēkā esošais regulējums paredz tiesiskus mehānismus gan saimnieciskās darbības atjaunošanai pēc pārkāpumu novēršanas, gan atsevišķu darījumu pabeigšanai vai maksājumu saistību izpildei ar VID atļauju. Attiecīgi konkrētā situācija ir risināma spēkā esošā regulējuma ietvaros, individuāli izvērtējot lietas faktiskos apstākļus.

Par juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumiem¹⁰

- *Maksātnespējas procesa pasludināšana automātiski neizbeidz Parādnieka noslēgtos līgumus, tie ir spēkā līdz administrators pieņem lēmumu tos turpināt vai izbeigt.*

⁸ Administratīvās rajona tiesas 2020. gada 17. marta sprieduma lietā Nr. A42-00267-20/18 10. punkts.

⁹ Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 34.¹ panta sestās daļas 5. punkts.

¹⁰ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 10. aprīļa vēstule Nr. 1-57n/2026/200.

Iesniegumā norādīts, ka maksātnespējīgas SIA "Nosaukums A" (turpmāk šajā skaidrojumā – Parādnieks) maksātnespējas procesā gaitā Administratoram kļuva zināms, ka iepriekš Parādniekam tika izdotas radiofrekvences piešķiruma lietošanas atļaujas (pakalpojuma sniedzējs – SIA "Nosaukums B").

Ņemot vērā saņemto informāciju, Administrators iesniedza SIA "Nosaukums B" iesniegumu ar lūgumu anulēt minētās atļaujas.

SIA "Nosaukums B" iesniedza nenodrošināta kreditora prasījumu par kopējo naudas summu 10 178,77 euro apmērā. Parāds tika aprēķināts uz 2025. gada decembri, kuru Administrators atzina pilnā apjomā un iekļāva Parādnieka kreditoru prasījumu reģistrā.

Vienlaicīgi SIA "Nosaukums B" iesniedza Administratoram 2025. gada 31. decembra rēķinu par naudas summu 1 400,75 euro apmērā. Minētais rēķins ir izrakstīts par laika periodu no Parādnieka maksātnespējas pasludināšanas dienas līdz 2025. gada 31. decembrim.

Administrators lūdz sniegt viedokli par šādiem jautājumiem.

1) Vai Administratoram ir pienākums iekļaut SIA "Nosaukums B" rēķinu par naudas summu 1 400,75 euro Parādnieka maksātnespējas procesa izmaksās un veikt apmaksu?

2) Kādas tiesiskas darbības Administrators var veikt, ja viņa nav izmantojusi SIA "Nosaukums B" rēķinā norādīto pakalpojumu un uzskata izrakstīto rēķinu par nepamatotu?

Juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas ir administratora atlīdzība un pievienotās vērtības nodoklis, ja administrators ir reģistrēts VID pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā, un izdevumi, kas rodas, nodrošinot juridiskās personas maksātnespējas procesa likumīgu un efektīvu norisi.¹¹

Parādnieka mantas pārdošanas plānā administrators iekļauj plānotās juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas – administratora atlīdzību un procesa izdevumus.¹² Juridiskās personas maksātnespējas procesa efektīvas un likumīgas gaitas nodrošināšanai administrators noteiktajā kārtībā ziņo kreditoriem par juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumiem.¹³

Administratoram ir pienākums izstrādāt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksu sarakstu¹⁴, kurā Administratoram ir jāiekļauj visas Parādnieka maksātnespējas procesa izmaksas. Nodrošinot maksātnespējas procesa likumīgu un efektīvu norisi, Administratoram ir patstāvīgi un pastāvīgi visa Parādnieka maksātnespējas procesa norises gaitā jāvērtē, vai konkrētās finanšu pozīcijas ir atzīstamas par maksātnespējas procesa izmaksām.

Maksātnespējas procesa pasludināšana automātiski neizbeidz Parādnieka noslēgtos līgumus, tie ir spēkā līdz administrators pieņem lēmumu tos turpināt vai izbeigt. Juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumos iekļauj izdevumus to līgumu izpildes turpināšanai, kuri nav izbeigti likumā noteiktajos gadījumos¹⁵, kā arī izdevumus, kas pamatoti un saistīti ar konkrētā juridiskās personas maksātnespējas procesa nodrošināšanu.¹⁶

Likumdevējs paredz ekskluzīvu administratora kompetenci lemt jautājumu par konkrētu izdevumu pozīciju iekļaušanu un to segšanas kārtību, ievērojot Maksātnespējas likuma 170. pantā noteikto.

Ja Administrators uzskata, ka SIA "Nosaukums B" rēķins izrakstīts nepamatoti, tad Administratoram ir tiesības šo jautājumu risināt ar konkrēto pakalpojuma sniedzēju. Vienlaikus aicinām izvēlēties tādu strīdu risināšanas mehānismu, kas pēc iespējas mazāk apdraud efektīva un likumīga maksātnespējas procesa norisi, saprotot, ka tiesvedības ir ilgstošs un smagnējs strīdu risināšanas veids. Iespējams risinājumu var rast savstarpējo sarunu ceļā. Secīgi no minētā

¹¹ Maksātnespējas likuma 11. panta otrā daļa.

¹² Maksātnespējas likuma 113. panta pirmās daļas 11. punkts.

¹³ Maksātnespējas likuma 81. panta pirmās daļas 4. punkts.

¹⁴ Maksātnespējas likuma 117. panta pirmā daļa.

¹⁵ Maksātnespējas likuma 170. panta otrās daļas 6. punkts.

¹⁶ Maksātnespējas likuma 170. panta otrās daļas 10. punkts.

domstarpību risināšanas rezultāta arī atkarīgs, vai rēķinā norādītā summa tiks iekļauta Parādnieka maksātnespējas procesa izdevumos un segta no Parādnieka mantas.¹⁷

Par ienākumu apmēra noskaidrošanu, ja fiziskās personas maksātnespējas procesā parādnieks ir saimnieciskās darbības veicējs¹⁸

- *Tā kā parādnieka, kurš ir saimnieciskās darbības veicējs, ieņēmumu un izdevumu plūsmu var veidot liels daudzums dažādu darījumu, parādniekam ir pienākums nodrošināt ieņēmumu un izdevumu plūsmas caurskatāmību, pamatojot veiktos darījumus ar konkrētiem dokumentiem. Minētais pienākums saimnieciskās darbības veicējiem izriet arī no normatīvajiem aktiem, kas regulē grāmatvedības un nodokļu tiesību jomu.*
- *Administrators drīkst lūgt parādniekam papildu dokumentus, kuru sagatavošana var radīt būtiskas izmaksas, tikai tad, ja administratoram, patstāvīgi izvērtējot jau iesniegtos dokumentus, ir radušās pamatotas aizdomas par parādnieka norādīto izmaksu esamību.*

Iesniegumā norādīts, ka iesniedzēja administrētajā fiziskās personas maksātnespējas procesā, kurā noslēgusies saistību dzēšanas procedūra, parādnieks ir reģistrēts kā saimnieciskās darbības veicējs. Parādnieks patstāvīgi veic savu ieņēmumu un izdevumu uzskaiti un sniedz deklarācijas VID, aprēķinot starpību starp ieņēmumiem un izdevumiem. No aprēķinātās starpības tika veikti maksājumi kreditoriem.

Lūgts sniegt viedokli par šiem jautājumiem:

1) kādi dokumenti vai citi pierādījumi jāpieprasa no parādnieka, lai pārlicinātos, ka parādnieka norādītie izdevumi ir attiecināmi kā izmaksas, kuras saistītas ar saimnieciskās darbības veikšanu un kuras pamatoti samazina ienākumu apmēru;

2) vai administrators drīkst pieprasīt zvērināta revidenta atzinumu vai lūgt VID, kas vienlaikus ir parādnieka kreditors, veikt parādnieka kā saimnieciskās darbības veicēja auditu. Vai izmaksas, ja šīs darbības tiek veiktas, ir jāsedz no parādnieka līdzekļiem.

[1] Fiziskās personas maksātnespējas procesā parādniekam ir pienākums rīkoties godprātīgi, saistību dzēšanas procedūras norises laikā parādniekam ir pienākums gūt ienākumus atbilstoši savām iespējām, lai pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus, turklāt ienākumi parādniekam ir jāgūst likumīgi un patstāvīgi.¹⁹ Godprātības pienākums sevī ietver to, ka parādniekam ir jāpilda gan Maksātnespējas likumā tieši noteiktie pienākumi, gan no maksātnespējas procesa izrietošie papildu pienākumi.²⁰

Gadījumā, ja saistību dzēšanas procedūras norises laikā parādnieks veic saimniecisko darbību, par ienākumiem, no kuriem vismaz viena trešdaļa jānovirza kreditoru prasījumu apmierināšanai, uzskata naudas līdzekļus, kas paliek parādnieka rīcībā pēc izdevumu, kas saistīti ar saimnieciskās darbības veikšanu, segšanas. Tā kā parādnieka, kurš ir saimnieciskās darbības veicējs, ieņēmumu un izdevumu plūsmu var veidot liels daudzums dažādu darījumu, parādniekam ir pienākums nodrošināt ieņēmumu un izdevumu plūsmas caurskatāmību, pamatojot veiktos darījumus ar konkrētiem dokumentiem. Minētais pienākums saimnieciskās darbības veicējiem izriet arī no normatīvajiem aktiem, kas regulē grāmatvedības un nodokļu tiesību jomu.

¹⁷ Maksātnespējas likuma 168. panta pirmā daļa.

¹⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 12. marta vēstule Nr. 1-49n/2026/27.

¹⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2021. gada 11. maija lēmuma lietā Nr. C33374016, SPC 1/2021, 6. punkts.

²⁰ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2021. gada 10. augusta sprieduma lietā Nr. C29381821 6.3. apakšpunkts.

Līdz ar to parādniekam ir jāizvērtē, kuri dokumenti atspoguļo ar saimniecisko darbību saistīto izmaksu pamatojumu, un jānodrošina administratoram iespēja iepazīties ar tiem. Minētā pienākuma neizpilde vai nepienācīga izpilde var liecināt par parādnieka patiesā ienākumu apmēra slēpšanu un negodprātību, kas var būt šķērslis sekmīgai fiziskās personas maksātspējas procesa pabeigšanai, atbrīvojot parādnieku no atlikušajām saistībām.

Jautājums, vai kādi konkrēti dokumenti pierāda parādnieka norādīto izmaksu pamatotību, ir jāizvērtē administratoram patstāvīgi, jo tikai administratoram ir zināmi visi tam nepieciešamie apstākļi konkrētajā maksātspējas procesā. Vienlaikus ir norādāms, ka dokumentu veidi, ar kuriem parādnieks varētu pierādīt izmaksu pamatotību, ir, piemēram, saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu uzskaites žurnāls, noslēgtie līgumi, pieņemšanas – nodošanas akti, norēķinu konta izdrukas, čeki, kvītis u.c.

[2] Administrators maksātspējas procesā darbojas un lēmumus pieņem patstāvīgi, tas sevī ietver arī patstāvīgu iesniegumā norādīto apstākļu izvērtēšanu, tādēļ atbilstoši Maksātspējas likumā noteiktajai vispārējai kārtībai parādnieka norādīto izmaksu pamatotība ir jāizvērtē pašam administratoram, galīgo lēmumu par maksātspējas procesa pabeigšanu un personas atbrīvošanu no atlikušajām saistībām pieņemot tiesai.

Ja administratora ieskatā parādnieka sniegtie dokumenti nepierāda izmaksu, kas saistītas ar saimniecisko darbību, esamību, administratoram ir tiesības lūgt parādniekam papildu dokumentus, tostarp, piemēram, zvērināta revidenta atzinumu, kas minēto faktu apliecina. Tādējādi parādniekam tiek noteikts pienākums un nodrošināta iespēja pierādīt maksātspējas procesa laikā gūto ienākumu apmēru, izvēloties pierādīšanas līdzekļus atbilstoši savām finansiālajām iespējām.

Vienlaikus norādām, ka, administrators drīkst lūgt parādniekam papildu dokumentus, kuru sagatavošana var radīt būtiskas izmaksas, tikai tad, ja administratoram, patstāvīgi izvērtējot jau iesniegtos dokumentus, ir radušās pamatotas aizdomas par parādnieka norādīto izmaksu esamību. Maksātspējas likumam neatbilstoša būtu situācija, ja administrators bez jebkāda pamata parādniekam uzreiz pieprasītu, piemēram, zvērināta revidenta atzinumu, tādējādi gan parādniekam tiktu radītas nepamatotas papildu izmaksas, gan administrators izvairītos no sava pienākuma patstāvīgi izvērtēt konkrētā procesa apstākļus, paļaujoties tikai uz atzinumā ietvertajiem secinājumiem.

Gadījumā, ja parādnieks nespēj pierādīt izmaksu, kas saistītas ar saimniecisko darbību, pamatotību, tas pats par sevi ir apstākļis, kas var liecināt par ienākumu slēpšanu un parādnieka negodprātību, kas tiesai ir jāņem vērā, lemjot par fiziskās personas maksātspējas procesa pabeigšanu un parādnieka atbrīvošanu no atlikušajām saistībām.

Tāpat vēršam uzmanību, ka administratoram ir tiesības vērsties VID, ja pēc parādnieka sniegto dokumentu izvērtēšanas ir radušās aizdomas, ka parādnieks ir nepareizi aprēķinājis maksājamo nodokļu summu, aicinot VID nepieciešamības gadījumā minētos apstākļus izvērtēt. Tomēr tālāko darbību veikšana saistībā ar saņemto informāciju ietilpst ekskluzīvā VID kompetencē, līdz ar to administratoram nav tiesību lūgt parādnieka audita veikšanu, kas būtu saistoši VID.

Par nodokļu parādu pēc uzņēmuma pārdošanas parādnieka maksātspējas procesā²¹

- *Ja uzņēmums tiek pārdots maksātspējas procesā, gan kreditoriem, gan uzņēmuma ieguvējam saistoši ir Maksātspējas likuma 114. panta noteikumi kā speciālās tiesību normas, nevis Komerclikuma 20. pantā ietvertais regulējums, līdz ar to parādnieka nodokļu parāds pret VID uz uzņēmuma ieguvēju nepāriet.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai administrators, pārdodot parādnieka mantu maksātspējas procesa laikā, ir uzskatāms par personu, kas īsteno uzņēmuma pāreju kā

²¹ Maksātspējas kontroles dienesta 2026. gada 27. februāra vēstule Nr. 1-49n/2026/23.

uzņēmuma nodevējs, ko pēc tam kreditors – VID – var konstatēt, ar lēmumu pārliktot maksātnespējīgā parādnieka nodokļu parādu uz parādnieka mantas ieguvēju.

Uzņēmuma pārejas vispārējais regulējums ir ietverts Komerclikuma 20. pantā, paredzot, ka uzņēmuma pārņēmējs atbild par visām uzņēmuma saistībām, bet par saistībām, kuras radušās pirms uzņēmuma pārejas citas personas īpašumā un kuru izpildes termiņš vai nosacījums iestājies piecu gadu laikā pēc uzņēmuma pārejas, uzņēmuma nodevējs un uzņēmuma ieguvējs atbild solidāri.

Maksātnespējas likuma 114. pantā savukārt ir ietverts speciālais regulējums, kas ir piemērojams, ja uzņēmumu vai tā patstāvīgo daļu maksātnespējas procesā pārdod administrators. Gadījumā, ja uzņēmums tiek pārdots maksātnespējas procesā, uz tā ieguvēju pāriet visas parādnieka saistības, izņemot parādnieka saistības, kas radušās pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, ja vien parādnieks un ieguvējs nav vienojušies citādi.²² Tāpat uz ieguvēju nepāriet parādnieka maksātnespējas procesā atzītie kreditoru prasījumi.²³

Maksātnespējas likumā nav paredzēta atšķirīga kārtība nodokļu prasījumu pāriešanai uzņēmuma pārdošanas gadījumā, tādēļ ir uzskatāms, ka arī uz nodokļu administrācijas kā kreditora prasījumiem attiecas noteikums, ka uz uzņēmuma ieguvēju nepāriet parādnieka maksātnespējas procesā atzītie kreditoru prasījumi un prasījumi, kas radušies pirms parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas, ja vien parādnieks un ieguvējs nav vienojušies citādi.

Līdz ar to maksātnespējas procesā ir iespējama tāda uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas pārdošana, kuram pirms parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas ir izveidojies nodokļu parāds. Ja uzņēmums tiek pārdots maksātnespējas procesā, gan kreditoriem, gan uzņēmuma ieguvējam saistoši ir Maksātnespējas likuma 114. panta noteikumi kā speciālās tiesību normas, nevis Komerclikuma 20. pantā ietvertais regulējums, līdz ar to parādnieka nodokļu parāds pret VID uz uzņēmuma ieguvēju nepāriet.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka Maksātnespējas likuma 114. panta noteikumi ir piemērojami tikai gadījumos, ja tiek pārdots parādnieka uzņēmums vai tā patstāvīgā daļa, nevis kādu atsevišķu parādnieka mantā ietilpstošu lietu kopība, kas nav uzskatāma par uzņēmumu vai tā patstāvīgo daļu. Kā arī jāņem vērā, ka, pārdodot uzņēmumu vai tā patstāvīgo daļu, kreditoru ieguvumam no pārdošanas ir jābūt lielākam, nekā gadījumā, ja parādnieka manta tiktu pārdota atsevišķi.²⁴ Šī kritērija neievērošana rada kreditoru tiesību aizskārumu.

Par administratora tiesībām pieprasīt informāciju fiziskās personas maksātnespējas procesā²⁵

- *Kompetentai iestādei, saņemot administratora pieprasījumu, ir jāvērtē, vai pieprasītā informācija ir saistīta ar juridiskās personas vai fiziskās personas maksātnespējas procesu un ir nepieciešama tā norisei.*

Iesniegumā norādīts, ka iestādē saņemts administratora informācijas pieprasījums ar lūgumu izsniegt informāciju par zemesgrāmatā reģistrētajām hipotēkām un aizlieguma atzīmēm par labu parādnieka laulātai, kā arī par tiesvedībām, kurās parādnieka laulātā ir bijusi vai ir dalībnice – prasītāja.

²² Maksātnespējas likuma 114. panta 6. daļa

²³ Maksātnespējas likuma 114. panta 6¹. daļa

²⁴ Maksātnespējas likuma 114. panta trešā daļa.

²⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 3. februāra vēstule Nr. 1-57n/2026/87.

Lūgts sniegt viedokli, vai administratoram ir tiesisks pamats pieprasīt un saņemt ierobežotas pieejamības informāciju no datubāzēm par personu, kura nav maksātnespējas procesa dalībnieks, un kāda saistība maksātnespējas procesa īstenošanā ir ziņām par parādnieka laulātā mantu un tās apgrūtinājumiem, dalību tiesvedībās, citiem mantiskiem apstākļiem.

Maksātnespējas likuma 27. pants paredz administratoram tiesības pieprasīt un saņemt no valsts un pašvaldību institūcijām bez maksas to rīcībā esošo juridiskās personas vai fiziskās personas maksātnespējas procesā nepieciešamo informāciju par parādnieku un parādnieka pārstāvjiem. Ievērojot minēto, Maksātnespējas likums neparedz pienākumu institūcijām jebkurā gadījumā sniegt administratoram informāciju par citām fiziskām personām.

Tomēr atbilstoši Maksātnespējas likuma 27. panta pirmās daļas 3. punktam administratoram ir tiesības pieprasīt un saņemt no citām kompetentām personām un institūcijām to rīcībā esošo informāciju, kas saistīta ar juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi. Savukārt atbilstoši Vispārīgās datu aizsardzības regulas 6. panta 1. punktam personas datu apstrāde ir likumīga tikai tādā apmērā un tikai tad, ja ir piemērojams vismaz viens no šajā pantā minētajiem pamatiem.

Ievērojot minēto, kompetentai iestādei, saņemot administratora pieprasījumu, ir jāvērtē, vai pieprasītā informācija ir saistīta ar juridiskās personas vai fiziskās personas maksātnespējas procesu un ir nepieciešama tā norisei.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 5. pantu fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 137. panta 3. un 9. punktam administrators apzina parādnieka mantu un saistības, atgūst debitoru parādus, kā arī veic tiesiskas darbības citas parādnieka mantas atgūšanai. Savukārt Maksātnespējas likuma 144. pants paredz administratoram pienākumu izvērtēt un veikt darījuma apstrīdēšanu, ņemot vērā likuma XVII nodaļā noteikto kārtību.²⁶ Savukārt saskaņā ar Maksātnespējas likumu administratoram ir pienākums izvērtēt parādnieka darījumus, kas noslēgti neilgi pirms vai pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas, kā arī darījumus, kas noslēgti trīs gadu²⁷ periodā pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas.²⁸

Saskaņā ar Civillikuma 89. panta otro daļu viss, ko laulības laikā laulātie iegūst kopīgi vai viens no viņiem, bet ar abu laulāto līdzekļiem vai ar otra laulātā darbības palīdzību, ir abu laulāto kopīga manta. Šaubu gadījumā tiek pieņemts, ka manta pieder abiem laulātajiem līdzīgās daļās.

Ievērojot minēto, konkrētajā gadījumā informācija par parādnieka laulātā mantu, tās apgrūtinājumiem un citiem mantiskiem apstākļiem maksātnespējas procesā var būt būtiska, lai pilnvērtīgi apzinātu parādnieka mantisko stāvokli un nodrošinātu kreditoru kopuma interešu aizsardzību.

Tomēr katrs informācijas pieprasījums ir izvērtējams individuāli, ņemot vērā nepieciešamības un samērīguma principu, kā arī pieprasītās informācijas tiešo saistību ar administratora likumā noteikto pienākumu izpildi. Administrators ir tiesīgs pieprasīt ierobežotas pieejamības informāciju par parādnieka laulāto tikai tādā apjomā, kāds objektīvi nepieciešams konkrētu apstākļu noskaidrošanai maksātnespējas procesa ietvaros, ja pastāv pamatota saistība starp pieprasīto informāciju un maksātnespējas procesa mērķa sasniegšanu.

²⁶ Maksātnespējas likuma 96.–100. pants.

²⁷ T.sk. Maksātnespējas likuma [153. panta otrā daļa](#).

²⁸ Skat. Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietni <https://www.mkd.gov.lv/lv/informativie-materiali>, sadaļā "Darījumu apstrīdēšana" – <https://www.mkd.gov.lv/lv/media/2236/download?attachment>

Par parādnieka pārstāvību tiesā un tiesvedības ietekmi uz fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi²⁹

- *Valdes loceklis ir personīgi atbildīgs par trešajām personām nodarītajiem zaudējumiem, ja tie radušies viņa prettiesiskas rīcības rezultātā. Respektīvi, prasījums izriet no parādnieka personiskās atbildības un administratoram nav pienākuma pārstāvēt parādnieku tiesā.*
- *Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajā daļā ir nostiprināts vispārējs princips, saskaņā ar kuru fiziskās personas maksātnespējas procesā parādnieks nekādos apstākļos netiek atbrīvots no saistībām, kas izriet no neatļautas darbības.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli uz šādiem jautājumiem:

- 1. Vai administratoram ir pienākums pārstāvēt tiesā maksātnespējīgo fizisko personu lietā, kas nav saistīta ar maksātnespējas procesu?*
- 2. Vai prasības celšana pret maksātnespējīgo fizisko personu bankrota procedūras laikā liedz turpināt maksātnespējas procesu un pabeigt Parādnieka bankrota procedūru?*

[1] Administratora pilnvaru apjoms fiziskās personas maksātnespējas procesā nav identisks tam pilnvaru apjomam, kāds paredzēts juridiskās personas maksātnespējas procesā. Juridiskās personas maksātnespējas procesā administratoram paredzētas plašas pilnvaras, tostarp pilnvaras pārņemt parādnieka mantu un rīkoties ar to, pieņemt lēmumus, kas ietekmē kreditoru intereses, kā arī kļūt par maksātnespējīgā komersanta vienīgo likumīgo pārstāvi.³⁰ Savukārt fiziskās personas maksātnespējas procesa rezultātā parādnieks nezaudē savu rīcībspēju, izņemot Maksātnespējas likumā noteiktos izņēmumus saistībā ar viņa rīcību ar savu mantu.³¹

Parādnieks tam Maksātnespējas likumā noteiktos fiziskās personas pienākumus un piešķirtās tiesības bankrota procedūras³² un saistību dzēšanas³³ procedūras laikā izlieto personīgi, uzņemoties atbildību par savas rīcības sekām. Līdz ar to administratora pilnvaras aprobežojas ar rīcību ar parādnieka mantu, un tās nav pielīdzināmas vispārējai parādnieka pārstāvībai.

Attiecīgi parādnieks saglabā arī procesuālo rīcībspēju un lietu tiesā ved pats vai ar pilnvarota pārstāvja starpniecību.³⁴ Turklāt valdes loceklis ir personīgi atbildīgs par trešajām personām nodarītajiem zaudējumiem, ja tie radušies viņa prettiesiskas rīcības rezultātā.³⁵ Respektīvi, prasījums izriet no parādnieka personiskās atbildības un administratoram nav pienākuma pārstāvēt parādnieku tiesā.

[2] Maksātnespējas likuma 164. panta ceturtajā daļā ir nostiprināts vispārējs princips, saskaņā ar kuru fiziskās personas maksātnespējas procesā parādnieks nekādos apstākļos netiek atbrīvots no saistībām, kas izriet no neatļautas darbības.

Minētajā normā ir noteikti prasījumu veidi, kuri netiek dzēsti arī pēc saistību dzēšanas procedūras pabeigšanas, tostarp prasījumi par uzturlīdzekļu samaksu, prasījumi, kas izriet no neatļautas darbības, nodrošinātie prasījumi gadījumā, ja parādnieks ir saglabājis par nodrošinājumu kalpojošo mājokli, prasījumi par administratīvo pārkāpumu procesā

²⁹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 28. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2026/77.

³⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018. gada 21. jūnija spriedums lietā Nr. SKC 1932018.

³¹ Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 2. punkts.

³² Maksātnespējas likuma 139. un 140. pants.

³³ Maksātnespējas likuma 160. un 161. pants.

³⁴ Civilprocesa likuma 82. panta pirmā daļa.

³⁵ Komerclikuma 169. pants, Civillikuma 1635. pants.

piemērotajiem sodiem un Krimināllikumā paredzētajiem sodiem, kā arī kompensācija par radīto kaitējumu.

Attiecīgi gadījumā, ja celtā prasība tiku apmierināta, parādniekam arī pēc maksātnespējas procesa pabeigšanas saglabātos pienākums segt prasījumus, kas izriet no neatļautas darbības.

Ievērojot minēto, kā arī to, ka parādnieka fiziskās personas maksātnespējas procesā ir sastādīts ziņojums par mantas neesamību, Maksātnespējas kontroles dienests konkrētajā gadījumā nesaskata šķēršļus maksātnespējas procesa turpināšanai un pieteikuma par bankrota procedūras pabeigšanu iesniegšanai tiesā.

Vienlaikus administratoram, iesniedzot tiesā pieteikumu par bankrota procedūras pabeigšanu un atbilstoši Civilprocesa likumam³⁶ un Maksātnespējas likumam³⁷ sniedzot viedokli par saistību dzēšanas procedūras piemērojamību parādniekam, ir pienākums informēt tiesu par notiekošo tiesvedību un tās iespējamo ietekmi uz turpmāko fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi.

Papildus vēršam uzmanību, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 78. panta pirmajai daļai administrators kārtu kreditoru prasījumu reģistru. Kreditoru prasījumu reģistrs pēc būtības ir pārskatāma informācija par parādnieka maksātnespējas procesā atzītajiem un neatzītajiem kreditoriem un to prasījumu apmēriem. Tas nodrošina kreditoriem un parādniekam iespēju sekot līdz procesa norisei un nepieciešamības gadījumā īstenot savas likumiskās tiesības, pieprasot administratoram informāciju un iepazīstoties ar kreditoru iesniegtajiem prasījumiem un to pamatojības pierādījumiem. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 75. panta ceturto prim daļu līdz brīdim, kad tiesa ir izskatījusi sūdzību par administratora lēmumu vai prasības pieteikumu par strīda izskatīšanu par tiesībām, attiecīgā kreditora prasījumu iekļauj kreditoru prasījumu reģistrā, bet šim kreditoram balsstiesības nepiešķir.

Par administratora iesnieguma darbinieku prasījumu apmierināšanai iesniegšanas termiņu³⁸

- *Normatīvajos aktos administratoram nav noteikts konkrēts termiņš darbinieku prasījumu iesniegšanai Maksātnespējas kontroles dienestā. Iesniegums ir jāiesniedz laikus, taču ne vēlāk kā līdz brīdim, kad pieņemts lēmums par juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu.*

Iesniegumā norādīts, ka Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumu Nr. 995 "Maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanas un administratora atlīdzības izmaksas kārtība" 3. punkts satur formulējumu "Administrators laikus iesniedz Maksātnespējas kontroles dienestā iesniegumu darbinieku prasījumu apmierināšanai, izmantojot Elektronisko maksātnespējas uzskaites sistēmu", kas liecina, ka termins "laikus" ir nenoteiktais tiesību jēdziens.

Saistībā ar minēto lūgts sniegt viedokli par šā laika posma temporālajām robežām, kurās administratoram ir pienākums iesniegt iesniegumu par darbinieku prasījumu apmierināšanu.

Maksātnespējīgā darba devēja darbinieku prasījumu apmierināšanas kārtību no DPGF līdzekļiem regulē [Maksātnespējas likums](#), likums ["Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā"](#) un Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumi Nr. 995 ["Maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanas un administratora atlīdzības izmaksas kārtība"](#).

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 65. panta 7. punktu pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administrators normatīvajos aktos noteiktajos

³⁶ Civilprocesa likuma 363.³⁰ panta otrā daļa.

³⁷ Maksātnespējas likuma 26. pants un 149. panta piektā un septītā daļa.

³⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 17. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2026/6.

gadījumos un noteiktajā kārtībā vēršas Maksātnespējas kontroles dienestā ar iesniegumu par darbinieku prasījumu apmierināšanu no DPGF līdzekļiem.

Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 10. panta pirmā daļa noteic, ka darbinieku prasījumus pieņem, pārbauda un apkopo administrators, kas tos laikus iesniedz Maksātnespējas kontroles dienestam.³⁹ Savukārt minētā panta otrā daļa paredz administratora tiesības iesniegt iesniegumu par darbinieku prasījumu apmierināšanu līdz brīdim, kad pieņemts lēmums par fiziskās personas bankrota procedūras pabeigšanu vai izbeigšanu vai juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu.

No minētā izriet, ka normatīvajos aktos administratoram nav noteikts konkrēts termiņš darbinieku prasījumu iesniegšanai Maksātnespējas kontroles dienestā. Iesniegums ir jāiesniedz laikus, taču ne vēlāk kā līdz brīdim, kad pieņemts lēmums par juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" mērķis ir pēc iespējas ātrāk likvidēt darbiniekam nelabvēlīgās sociālās sekas saistībā ar darbinieka darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanos⁴⁰.

Līdz ar to administratoram ir pienākums savlaicīgi iesniegt iesniegumu par darbinieku prasījumu apmierināšanu Maksātnespējas kontroles dienestā, nodrošinot darbinieku tiesības uz prasījumu apmierināšanu efektīvu īstenošanu. Ar savlaicīgu darbinieku prasījumu iesniegšanu ir saprotama rīcība bez neattaisnotas vilcināšanās, katrā konkrētajā gadījumā izvērtējot attiecīgā maksātnespējas procesa apjomu un sarežģītību (piemēram, administratoram apstrādājamo darbinieku prasījumu skaitu).

Ja darbinieks ir sniedzis nepieciešamo informāciju par savu prasījumu⁴¹, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām, sagaidāms, ka administrators, nepastāvot objektīviem šķēršļiem, pēc iespējas ātrāk vēršīsies Maksātnespējas kontroles dienestā ar iesniegumu par darbinieku prasījumu apmierināšanu no DPGF līdzekļiem.

Par līzinga līgumu maksātnespējas procesā⁴²

- *Līzinga līguma izpilde ar mērķi iegūt aktīvu un to nekavējoties realizēt pēc savas būtības nav uzskatāma par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu. Tā ir darbība, kas ietilpst parādnieka mantas pārvaldīšanas un realizācijas ietvaros, lai maksimāli palielinātu atgūstamo līdzekļu apjomu.*

No iesnieguma izriet, ka pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas tika konstatēts, ka parādniekam ir noslēgts automašīnas līzinga līgums. Administrators konstatēja, ka summa, kas nepieciešama samaksai līzinga līguma ietvaros (lai pārformētu īpašuma tiesības uz automašīnu uz parādnieka vārda), ir krietni mazāka nekā automašīnas tirgus vērtība. Tādējādi, sedzot atlikušos līzinga maksājumus un pēc tam pārdodot automašīnu parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros, būtu iespējams atgūt papildu naudas līdzekļus parādnieka kreditoru prasījumu apmierināšanai.

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai administrators ir tiesīgs no parādnieka līdzekļiem vai no cita maksātnespējas procesa finansētāja līdzekļiem segt atlikušos līzinga maksājumus, pārformēt automašīnu uz maksātnespējīgā parādnieka vārda un pēc tam realizēt minēto

³⁹ Skat. arī Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumi Nr. 995 "Maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanas un administratora atlīdzības izmaksas kārtība" 3.punktu.

⁴⁰ Likuma "Grozījumi likumā "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija), 7. lp. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS14/SaeimaLIVS14.nsf/0/0E9C46568BA2EA96C22589050039B031?OpenDocument>

⁴¹ Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumi Nr. 995 "Maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanas un administratora atlīdzības izmaksas kārtība" 2. un 2.¹ punkts.

⁴² Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 7. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2026/13.

automašīnu parādnieka maksātnespējas procesa ietvaros, īpaši ņemot vērā to, ka procesa ietvaros piemērojami tādi pasākumi, kas ļauj saistības, kuras uzņēmis parādnieks, izpildīt lielākā apmērā saskaņā ar Maksātnespējas likuma 6. panta 4. punktu.

Vienlaikus jautāts, vai administratoram aprakstītajā situācijā ir pienākums pieņemt lēmumu par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu ierobežotā apjomā, vai arī administrators ir tiesīgs segt atlikušos līzinga maksājumus, nepieņemot lēmumu par saimnieciskās darbības turpināšanu.

Maksātnespējas likuma 101. panta pirmā daļa paredz, ja parādnieka noslēgtais līgums juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienā nav izpildīts vai ir izpildīts daļēji, administratoram ir tiesības pieprasīt izpildi no otra līgumslēdzēja vai arī vienpusēji atkāpties no līguma. Šī norma tieši piešķir administratoram izvēles tiesības. Tāpat ir noteikts, ka administratoram ir tiesības izpildīt līgumu, ja šāda rīcība nesamazina parādnieka aktīvus.

Tiesu praksē ir precizēts kā interpretējams nosacījums par aktīvu nesamazināšanu, proti, Augstākā tiesa ir atzinusi, ka administratora izvēles tiesības ir jāsaista ar maksātnespējas procesa mērķi veicināt parādnieka saistību izpildi un kreditoru kopuma interešu aizsardzību.⁴³ Šīs normas mērķis ir dot iespēju izpildīt līgumus, kas palielina parādnieka aktīvus, vai atteikties no tādiem, kas tos samazina, kaitējot kreditoru kopuma interesēm.

Ja atlikušo maksājumu segšana no parādnieka vai cita finansētāja līdzekļiem, lai iegūtu īpašuma tiesības uz automašīnu un pēc tam to realizētu par augstāku cenu, kopumā palielina parādnieka mantas vērtību un līdzekļus, kas novirzāmi kreditoru prasījumu segšanai, tas atbilst Maksātnespējas likuma 101. panta pirmās daļas nosacījumiem. Lai gan sākotnēji notiek naudas līdzekļu samazinājums, šī darbība ir vērsta uz vērtīgāka aktīva iegūšanu, kas atbilst administratora pienākumam rīkoties kā krietnam un rūpīgam saimniekam⁴⁴ un pārdot mantu par iespējami augstāko cenu.⁴⁵

Attiecībā par saimnieciskās darbības turpināšanu, norādām, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 64. panta pirmās daļas 2. punktu administrators lemj par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu pilnā vai ierobežotā apjomā, ja šīs darbības turpināšana ir ekonomiski pamatota.

Tomēr līzinga līguma izpilde ar mērķi iegūt aktīvu un to nekavējoties realizēt pēc savas būtības nav uzskatāma par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu. Tā ir darbība, kas ietilpst parādnieka mantas pārvaldīšanas un realizācijas ietvaros, lai maksimāli palielinātu atgūstamo līdzekļu apjomu.

Administratora tiesības izvēlēties turpināt līguma izpildi saskaņā ar Maksātnespējas likuma 101. pantu ir patstāvīgas, kas nav tieši pakārtotas lēmumam par saimnieciskās darbības turpināšanu. Lai gan maksājumi par līzinga priekšmetu izmantošanu var būt saistīti ar saimnieciskās darbības nodrošināšanu,⁴⁶ tas neizslēdz iespēju veikt maksājumus, lai izpildītu līgumu ar mērķi iegūt aktīvu tā tālākai pārdošanai. Šāda darbība ir daļa no mantas masas pārvaldīšanas un palielināšanas, nevis parādnieka pamatdarbības turpināšana.

Līdz ar to administratoram nav pienākums pieņemt lēmumu par parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanu ierobežotā apjomā, lai veiktu atlikušo līzinga maksājumu samaksu ar mērķi iegūt un realizēt automašīnu. Šī darbība ir kvalificējama kā parādnieka mantas pārvaldīšana un realizācija, kas ietilpst administratora vispārējā kompetencē saskaņā ar Maksātnespējas likumu.

⁴³ Augstākās tiesas 2018. gada 29. jūnija spriedums lietā Nr. C36054414, 13.3. punkts.

⁴⁴ Maksātnespējas likuma 95. panta trešā daļa.

⁴⁵ Maksātnespējas likuma 111. panta otrā daļa.

⁴⁶ Rīgas apgabaltiesas 2016. gada 3. oktobra spriedums lietā Nr. C31307615.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozītu⁴⁷

- *Likumdevējs ir noteicis, ka administrators saņem atlīdzību par pienākumu veikšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā, vienlaicīgi likumdevējs ir noteicis nosacījumus (par laika periodu no iecelšanas dienas līdz bankrota procedūras pabeigšanai, pasludinot saistību dzēšanas procedūru, vai bankrota procedūras pabeigšana vai izbeigšana, nepasludinot saistību dzēšanas procedūru), kuriem jāiestājas, lai administratoram būtu tiesības saņemt minēto atlīdzību.*
- *Lemjot par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu parādnieka maksātnespējas procesā, Maksātnespējas kontroles dienests ņems vērā normatīvajos aktos noteikto nosacījumu izpildi – administratoru veiktos pienākumus parādnieka maksātnespējas procesā par laika periodu no iecelšanas dienas līdz bankrota procedūras pabeigšanai, t.sk., uz kura administratora pieteikuma pamata parādniekam ir pabeigta bankrota procedūra.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, kurš no administratoriem ir tiesīgs iesniegt iesniegumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu un saņemt pusi no depozīta?

Vēstulē norādīts, ka ar Zemgales rajona tiesas lēmumu civillietā no fiziskās personas maksātnespējas procesa atcelts iepriekšējais administrators un tiesa par parādnieces administratori iecēla iesniedzēju. Iepriekšējais administrators uz lēmuma pieņemšanas dienu tiesai bija iesniegusi pieteikumu par parādnieces bankrota procedūras pabeigšanas apstiprināšanu. Tiesa iesniedzējam kā jaunajam administratoram pieprasīja sniegt viedokli par parādnieces bankrota procedūras pabeigšanu un saistību dzēšanas procedūras pasludināšanu.

Ar Zemgales rajona tiesas lēmumu parādniecei pasludināta saistību dzēšanas procedūra.

Fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīts izmantojams, lai segtu Maksātnespējas likuma 171. panta pirmajā daļā noteikto administratora atlīdzību un pievienotās vērtības nodokli, ja administrators reģistrēts Valsts ieņēmumu dienesta pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā⁴⁸, savukārt par administratora pienākumu veikšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā administrators saņem atlīdzību, ja tiek pasludināta saistību dzēšanas procedūra par laika periodu no iecelšanas dienas līdz bankrota procedūras pabeigšanai - pusi no šā likuma 129. panta otrajā daļā minētā depozīta apmēra.⁴⁹

Likumprojektā noteikts, ka administrators saņem pusi no fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta apmēra pēc bankrota procedūras pabeigšanas, savukārt otru pusi – pēc saistību dzēšanas procedūras izbeigšanas. Gadījumos, kad vienlaikus ar bankrota procedūras pabeigšanu vai izbeigšanu tiks izbeigts fiziskās personas maksātnespējas process, administrators saņemtu visu depozīta apmēru.⁵⁰

Paredzot šādas izmaiņas regulējumā, likumdevējs ir ņēmis vērā, ka pārsvarā fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros pēc bankrota procedūras norit saistību dzēšanas procedūra. Tādējādi, kaut arī administrators lielu daļu savus pienākumus jau ir veicis bankrota procedūras ietvaros, viņa iesaiste vēl turpinās. Praksē samērā bieži ir gadījumi, kad saistību dzēšanas procedūras laikā notiek administratoru maiņa, un vēlāk ieceltais administrators nesaņem nekādu atlīdzību.

⁴⁷ Maksātnespējas kontroles dienesta 2025. gada 12. decembra vēstule Nr. 1-49n/2025/116.

⁴⁸ Maksātnespējas likuma 129. panta trešā daļa.

⁴⁹ Maksātnespējas likuma 171. panta pirmās daļas 1. punkta a) apakšpunkts.

⁵⁰ Likumprojekta „Grozījumi Maksātnespējas likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija), 2. Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2015. gada 24. februāra noteikumu Nr. 88 "Kārtība, kādā iemaksā un izmaksā depozītu juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas procesā" regulējumu administratoram tiek izmaksāts depozīts pēc bankrota procedūras pabeigšanas vai izbeigšanas. Ievērojot Likumprojektā noteikto, noteikumu projektā noteikta kārtība, kādā fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīts izmaksājams administratoram, depozītu sadalot un izmaksājot divās daļās gadījumos, kad pasludināta saistību dzēšanas procedūra – pusi no depozīta par laika periodu no iecelšanas dienas līdz bankrota procedūras pabeigšanai un pusi – par laika periodu no saistību dzēšanas procedūras pasludināšanas dienas līdz saistību dzēšanas procedūras izbeigšanai. Savukārt gadījumos, kad netiek pasludināts saistību dzēšanas process, viss depozīts izmaksājams administratoram pēc bankrota procedūras pabeigšanas vai izbeigšanas.⁵¹

Likumdevējs ir noteicis, ka administrators saņem atlīdzību par pienākumu veikšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā, vienlaicīgi likumdevējs ir noteicis nosacījumus (par laika periodu no iecelšanas dienas līdz bankrota procedūras pabeigšanai, pasludinot saistību dzēšanas procedūru, vai bankrota procedūras pabeigšana vai izbeigšana, nepasludinot saistību dzēšanas procedūru), kuriem jāiestājas, lai administratoram būtu tiesības saņemt minēto atlīdzību.

Līdz ar to, lai gan administratoru maiņas gadījumā abi administratori ir pildījuši pienākumus maksātnespējas procesā, tomēr būtiskais kritērijs atlīdzības saņemšanai ir tas, kurš no maksātnespējas procesā ieceltajiem administratoriem par laika periodu no iecelšanas dienas ir pildījis pienākumus bankrota procedūras laikā līdz bankrota procedūras pabeigšanai, kā arī ir iesniedzis tiesā pieteikumu par fiziskās personas bankrota procedūras pabeigšanu vai izbeigšanu un, uz kura administratora pieteikuma pamata tiesa pabeidz vai izbeidz bankrota procedūru, jo tieši šis apstāklis norāda, ka administrators, uz kura pieteikuma pamata tiesa ir pabeigusi vai izbeigusi bankrota procedūru, ir veicis visas nepieciešamās darbības. Minētais atbilst arī tiesu praksei.

Maksātnespējas likuma 171. panta pirmajā daļā norādītā termiņā, par kuru administrators ir tiesīgs saņemt atlīdzību, proti, no savas iecelšanas dienas līdz bankrota procedūras pabeigšanai, mērķis ir nodrošināt administratora pienākumu pildīšanas nepārtrauktību konkrētā procesā, ja nepastāv objektīvi pamatots iemesls. Administratoru pienākumu pildīšana ir cieši saistīta ar atbildību par paveikto, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 29. pantu, savukārt par pienākumu nepildīšanu vai nepienācīgu pildīšanu saskaņā ar Maksātnespējas likuma 22. pantu administratoru var atcelt no amata, līdz ar to Maksātnespējas likuma 171. panta pirmajā daļā norādītā termiņa sākums "no savas iecelšanas dienas" pamatoti norādīts šādi, lai novērstu gadījumus, kad administrators, kurš nav pildījis savus pienākumus vai pildījis tos nepienācīgi, saņem atlīdzību. Administratoram, kurš pienācīgi pildījis savus pienākumus, uzņemoties par to atbildību, visā maksātnespējas procesa laikā līdz atcelšanai no amata, turklāt uz kura iesnieguma pamata apstiprināta bankrota procedūra, ir tiesības saņemt likumā paredzēto atlīdzību, ja administrators no amata atcelts objektīvi pamatota iemesla dēļ.⁵²

Līdzīgus secinājumus izdarījusi arī Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa 2018. gada 22. jūnija lēmumā civillietā Nr. C29353518, Daugavpils tiesa 2019. gada 7. maija lēmumā civillietā Nr. C12145119, kā arī Vidzemes rajona tiesa 2020. gada 13. janvāra lēmumā civillietā Nr. C71147718.

⁵¹ Ministru kabineta noteikumu projekta „Grozījumi Ministru kabineta 2015. gada 24. februāra noteikumos Nr. 88 „Kārtība, kādā iemaksā un izmaksā depozītu juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas procesā”” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija), 2. Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība. Pieejams: https://likumi.lv/wwraksti/ANOTACIJAS/TAP/2018_08/TMANOT_040718_DEPOZ.1375.DOCX

⁵² Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016. gada 12. oktobra lēmums lietā Nr. C30693916 (Nr. C-6939-16/7) 6. lpp.

Līdz ar to norādāms, ka, lemjot par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu parādnieces maksātnespējas procesā, Maksātnespējas kontroles dienests ņems vērā normatīvajos aktos noteikto nosacījumu izpildi – administratoru veiktos pienākumus parādnieces maksātnespējas procesā par laika periodu no iecelšanas dienas līdz bankrota procedūras pabeigšanai, t.sk., uz kuras administratora pieteikuma pamata parādniecei ir pabeigta bankrota procedūra.

Par kreditora aizstāšanu juridiskās personas maksātnespējas procesā, ja saņemts zvērināta tiesu izpildītāja rīkojums⁵³

- *Maksātnespējas likumā nav tieši noteikta kārtība, kādā administratoram būtu jāveic nepieciešamās darbības iesaistīto personu gribas noskaidrošanai un lēmuma par kreditora aizstāšanu daļēji vai atteikuma aizstāt kreditoru pieņemšanai iesniegumā aprakstītajā situācijā. Līdz ar to administratoram ir jārīkojas atbilstoši maksātnespējas procesa principiem, lai nodrošinātu likumīgu un efektīvu maksātnespējas procesa norisi.*

No iesnieguma izriet, ka SIA "Nosaukums A" (turpmāk šajā skaidrojumā – parādnieks) juridiskās personas maksātnespējas procesā tika saņemti trīs zvērināta tiesu izpildītāja (turpmāk šajā skaidrojumā – tiesu izpildītājs) rīkojumi. Ar rīkojumiem apķīlāti naudas līdzekļi, kas maksātnespējas procesā būtu izmaksājami parādnieka kreditoram SIA "Nosaukums B" (turpmāk šajā skaidrojumā – kreditors), kā arī administratoram ir uzlikts pienākums minētos līdzekļus piedziņas summu un sprieduma izpildes izdevumu apmērā ieskaitīt tiesu izpildītāja depozīta kontā.

Parādnieka juridiskās personas maksātnespējas procesā saņemts kreditora un SIA "Nosaukums C" iesniegums, kurā, pamatojoties uz pušu starpā noslēgto cesijas līgumu, lūgts aizstāt kreditoru ar tiesību pārņēmēju SIA "Nosaukums C" (turpmāk šajā skaidrojumā – tiesību pārņēmējs), veicot attiecīgu ierakstu parādnieka kreditoru prasījumu reģistrā, kā arī saņemt no parādnieka visus naudas līdzekļus, kas būtu jāizmaksā kreditoram.

Lūgts sniegt viedokli uz jautājumiem:

- 1) vai administrators aprakstītajā situācijā parādnieka juridiskās personas maksātnespējas procesā drīkst aizstāt kreditoru ar tiesību pārņēmēju;*
- 2) kā izpildīt tiesu izpildītāja rīkojumus, ja saskaņā ar pušu starpā noslēgto cesijas līgumu prasījuma tiesības ir nodotas tiesību pārņēmējam;*
- 3) vai administrators drīkst aizstāt kreditoru ar tiesību pārņēmēju daļēji, proti, atskaitot no naudas līdzekļiem, kas pienākas kreditoram, tiesu izpildītāja rīkojumu summu.*

Civilprocesa likumā un Tiesu izpildītāju likumā ir noteikts, ka tiesu izpildītāja prasības un rīkojumi, izpildot tiesu spriedumus un citus nolēmumus, ir saistoši un obligāti visām personām valsts teritorijā.⁵⁴ Tas attiecas arī uz administratoru, ja konkrētā maksātnespējas procesā tiek saņemts tiesu izpildītāja rīkojums par naudas līdzekļu apķīlāšanu un pienākumu tos ieskaitīt tiesu izpildītāja kontā. Izņēmums ir izpildu lietvedības pret parādnieku, jo pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas tās ir jāizbeidz, tomēr iesniegumā norādītajā situācijā piedziņas darbības tiek vērstas nevis pret parādnieku, bet gan parādnieka kreditoru, un šāda situācija nav pretrunā Maksātnespējas likumā noteiktajam.

Kreditoram izmaksājamo naudas līdzekļu apķīlāšana, kas notikusi ar tiesu izpildītāja 2025. gada 13. novembra rīkojumiem, liedz minētos naudas līdzekļus pārskaitīt trešajām personām vai izmantot citiem mērķiem, kas neatbilst rīkojumos uzliktajam pienākumam pārskaitīt tos uz tiesu izpildītāja depozīta kontu. Turklāt, ņemot vērā rīkojumu saistošo un

⁵³ Maksātnespējas kontroles dienesta 2025. gada 5. decembra vēstule Nr. 1-57n/2025/684.

⁵⁴ Civilprocesa likuma 551. panta pirmā daļa, Tiesu izpildītāju likuma 40. panta pirmā daļa.

obligāto raksturu, šo pienākumu neatceļ arī kreditora un tiesību pārņēmēja vēlāk noslēgtais cesijas līgums.

Līdz ar to ir secināms, ka iesniegumā norādītajā situācijā administratoram joprojām ir saistoši tiesu izpildītāja 2025. gada 13. novembra rīkojumi, pušu starpā noslēgtais cesijas līgums nav atcēlis rīkojumos uzliktos pienākumus, turklāt pienākumu obligātums ir noteikts likumā, paredzot arī atbildību par to neizpildi.⁵⁵

Vienlaikus norādāms, ka kreditoriem maksātnespējas procesa norises laikā ir tiesības ar cesijas līgumu nodot prasījuma tiesības cesionāram. Administrators izvērtē, vai cesiju apliecināšie dokumenti atbilst normatīvo aktu prasībām, un, ja konstatē dokumentu atbilstību normatīvo aktu prasībām, veic izmaiņas kreditoru prasījumu reģistrā un par to paziņo atbilstoši Maksātnespējas likuma 78. panta ceturtajā daļā noteiktajam.

Nemot vērā tiesu izpildītāja rīkojumu saturu, nav pieļaujama kreditora aizstāšana ar tiesību pārņēmēju parādnieka juridiskās personas maksātnespējas procesā, ja tās rezultātā tiesu izpildītāja apķīlātie kreditoram izmaksājami naudas līdzekļi būtu jānovirza citai personai, kas nav konkrētais tiesu izpildītājs. Kreditora aizstāšana minētajā gadījumā pārkāptu normatīvo aktu prasības, kas nosaka tiesu izpildītāju rīkojumu saistošo spēku.

Vērtējot administratora tiesības aizstāt kreditoru ar tiesību pārņēmēju daļēji, proti, apmērā, kas neaizskar tiesu izpildītāja apķīlātos naudas līdzekļus, jāņem vērā šo personu griba. Maksātnespējas likums neaizliedz kreditoriem veikt cesiju tikai daļai no prasījumiem, tomēr gan pušu starpā noslēgtajā cesijas līgumā, gan 2025. gada 14. novembra iesniegumā ir ietverta visu kreditora prasījuma tiesību pret parādnieku nodošana tiesību pārņēmējam. Tā kā daļēja kreditora aizstāšana parādnieka juridiskās personas maksātnespējas procesā neatbilst iesniegumā izteiktajam lūgumam, administratoram minētajā situācijā ir nepieciešams pārliecināties, vai kreditora aizstāšana daļēji būtu atbilstoša kreditora un tiesību pārņēmēja gribai.

Par to ir nepieciešams savlaicīgi pārliecināties, lai grozījumi, kas tiek veikti kreditoru prasījumu reģistrā būtu atbilstoši pušu gribai un pamatoti, tādējādi sekmējot likumīgu un efektīvu maksātnespējas procesa norisi, un nerastos nepieciešamība atkārtoti veikt grozījumus kļūdas novēršanai.

Lēmuma pieņemšana par turpmāko procesa virzību saistībā ar iesniegto cesijas līgumu un iesniegumu par kreditora aizstāšanu ir administratora kompetencē, jo tikai administratoram, kurš administrē konkrēto procesu, ir zināmi visi procesā nozīmīgie apstākļi un atbildība par pieņemtajiem lēmumiem izriet no administratora pienākumiem.

Maksātnespējas likumā nav tieši noteikta kārtība, kādā administratoram būtu jāveic nepieciešamās darbības iesaistīto personu gribas noskaidrošanai un lēmuma par kreditora aizstāšanu daļēji vai atteikuma aizstāt kreditoru pieņemšanai iesniegumā aprakstītajā situācijā. Līdz ar to administratoram ir jārīkojas atbilstoši maksātnespējas procesa principiem, lai nodrošinātu likumīgu un efektīvu maksātnespējas procesa norisi.

Par saistību dzēšanas plāna izpildi⁵⁶

- *Situācijā, kad parādniekam nav iespējams izpildīt maksājumu kreditoram tādēļ, ka kreditora norādītā kredītiestāde vai pats kreditors ir pakļauts starptautiskajām vai nacionālajām sankcijām, tad izņēmuma gadījumos, saņemot FID atļauju, var veikt maksājumu, kuru vispārīgi sankcijas aizliedz.*

Iesniegumā norādīts, ka ar spriedumu pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process. Saskaņā ar tiesas lēmumu ir uzsākta saistību dzēšanas procedūra un noteikts termiņš – 36 mēneši.

⁵⁵ Civilprocesa likuma 551. panta otrā daļa.

⁵⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2025. gada 5. decembra vēstule Nr. 1-49n/2025/115.

Maksātnespējas procesā Krievijas Federācijas rezidenta kreditora prasījums tika iekļauts kreditoru prasījumu reģistrā un turpmāk saistību dzēšanas plāna grafikā. Tā kā kreditors savā kreditora prasījumā ir norādījis kontaktadresi Krievijā, norēķinu kontus maksājumu saņemšanai Krievijas bankā, pasta adresi Krievijā, tad pēc politiskās situācijas izmaiņām parādniekam nebija iespējas sazināties ar Krievijas Federācijas rezidentu un veikt maksājumus uz Krievijas kredītiestādi.

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, kā šādā situācijā pierādīt saistību dzēšanas plāna izpildi, jo parādniekam nav iespējams pārskaitīt kreditoram naudas līdzekļus uz kreditora norādīto kredītiestādi (sankcijas), bet parādnieks ir gatavs, piemēram, pārskaitīt šos naudas līdzekļus Maksātnespējas kontroles dienesta norādītā norēķinu kontā kā depozītu gadījumam, ja Krievijas rezidents (kreditors) izteiktu vēlēšanos saņemt šos naudas līdzekļus.

Situācijā, kad parādniekam nav iespējams izpildīt maksājumu kreditoram tādēļ, ka kreditora norādītā kredītiestāde vai pats kreditors ir pakļauts starptautiskajām vai nacionālajām sankcijām, tad izņēmuma gadījumos, saņemot Finanšu izlūkošanas dienesta (turpmāk šajā skaidrojumā - FID) atļauju, var veikt maksājumu, kuru vispārīgi sankcijas aizliedz.

FID kā kompetentā institūcija starptautisko un nacionālo sankciju izpildes jautājumos⁵⁷ izskata iesniegumus par izņēmumu piemērošanu un izvērtē, vai konkrētajā gadījumā ir atļaujams veikt maksājumu sankcionētai personai vai ar sankcionētu personu saistītā kredītiestādē. Līdz ar to aicinām parādnieku vērsties FID, iesniedzot pamatotu iesniegumu par atļaujas izsniegšanu maksājuma veikšanai. Informācija par iesnieguma sagatavošanu un iesniegšanas kārtību pieejama FID tīmekļvietnē: <https://sankcijas.fid.gov.lv/iesniegums-atlaujas-sanemsanai>.

Savukārt pierādīt saistību dzēšanas plāna izpildi ir iespējams ar bankas konta izrakstiem par maksājumu veikšanu vai arī ar dokumentiem, kas apliecina parādnieka nespēju veikt maksājumu, piemēram, vēstulēm, ar kurām parādnieks mēģināja sazināties ar kreditoru, kā arī banku sniegtajiem paziņojumiem par maksājumu neiespējamību, FID atteikumu izsniegt atļauju un citiem objektīviem pierādījumiem, kas apliecina saistību dzēšanas plāna izpildi vai centienus to īstenot.

Būtiski atzīmēt, ka gadījumā, ja parādniekam objektīvu iemeslu dēļ nebija iespējas veikt maksājumu vienam no kreditoriem, minētā summa būtu proporcionāli jānovirza pārējiem kreditoriem.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka Maksātnespējas kontroles dienesta depozīta norēķina konts tiek uzturēts tikai naudas līdzekļiem, kas kalpo par nodrošinājumu segt maksātnespējas procesa izmaksas un citus līdzekļus tur noguldīt nedrīkst.⁵⁸ Līdz ar to nav iespējams pārskaitīt naudas līdzekļus Maksātnespējas kontroles dienesta norēķinu kontā kā depozītu gadījumam, ja Krievijas rezidents (kreditors) izteiktu vēlēšanos saņemt šos naudas līdzekļus. Ja tomēr uzskatāt par nepieciešamu nodrošināt naudas līdzekļu glabāšanu, iespējams izvērtēt to nodošanu glabāšanā pie notāra.

Par nekustamā īpašuma nodokļa iekļaušanu iekļātās mantas izsoles aprēķinā⁵⁹

- *Nekustamā īpašuma nodoklis, kas aprēķināts par iekļāto nekustamo īpašumu pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pashudināšanas, ir jāsedz no naudas līdzekļiem, kas iegūti, pārdodot konkrēto nekustamo īpašumu. Turklāt pienākums segt nekustamā īpašuma nodokli, visus izdevumus un administratora atlīdzību par izsoles rīkošanu nodrošinātajam kreditoram ir arī gadījumā, ja izsole ir uzskatāma par*

⁵⁷ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma 12.¹ panta pirmā daļa.

⁵⁸ Maksātnespējas likuma 118.¹ pants.

⁵⁹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2025. gada 4. decembra vēstule Nr. 1-57n/2025/680.

nenotikušu atbilstoši Civilprocesa likumā noteiktajam un nodrošinātais kreditors vēlas nekustamo īpašumu paturēt sev.

No iesnieguma izriet, ka SIA "Nosaukums" (turpmāk šajā skaidrojumā – parādnieks) juridiskās personas maksātnespējas procesa norises laikā tiesa apmierināja administratora prasību par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu un tika atjaunotas parādnieka īpašuma tiesības uz konkrēto nekustamo īpašumu.

Nekustamajam īpašumam bija reģistrēta hipotēka par labu nodrošinātajam kreditoram, administrators nekustamo īpašumu pārdeva izsolē.

Lūgts sniegt viedokli, vai konkrētajā situācijā administratoram ir pienākums izsoles aprēķinā kā izdevumus iekļaut nekustamā īpašuma nodokli par 2025. gadu un segt to no līdzekļiem, kas iegūti no par nodrošinājumu kalpojošās parādnieka mantas pārdošanas.

Maksātnespējas likumā ietvertā vispārējā kārtība paredz, ka nodokļu parādi, kas parādniekam radušies līdz juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanai, procesā ir apmierināmi kā kreditora prasījumi.⁶⁰ Savukārt kārtējie nodokļu maksājumi, kas parādniekam radušies maksātnespējas procesa norises laikā, tiek iekļauti juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumos.⁶¹

Nekustamā īpašuma nodoklis, kas aprēķināts par iekļāto parādnieka mantu juridiskās personas maksātnespējas procesa norises laikā, ir uzskatāms par izņēmumu no vispārējās kārtības. Nekustamā īpašuma nodoklis minētajā gadījumā tiek segts no līdzekļiem, kas iegūti no par nodrošinājumu kalpojošās parādnieka mantas pārdošanas.

Gan administratora atlīdzības noteikšanā, gan juridiskās personas maksātnespējas procesa izdevumu segšanā Maksātnespējas likumā ir paredzēta atšķirīga kārtība gadījumā, ja tie ir saistīti ar mantu, kas kalpo par nodrošinājumu.⁶² Gan administratora atlīdzība, gan izdevumi šajā gadījumā ir aprēķināmi no naudas līdzekļiem, kas iegūti no mantas, kas kalpojusi par nodrošinājumu, pārdošanas.

Arī nekustamā īpašuma nodoklis, kas aprēķināts par iekļāto nekustamo īpašumu pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, ir jāsedz no naudas līdzekļiem, kas iegūti, pārdodot konkrēto nekustamo īpašumu. Turklāt pienākums segt nekustamā īpašuma nodokli, visus izdevumus un administratora atlīdzību par izsoles rīkošanu nodrošinātajam kreditoram ir arī gadījumā, ja izsole ir uzskatāma par nenotikušu atbilstoši Civilprocesa likumā noteiktajam un nodrošinātais kreditors vēlas nekustamo īpašumu paturēt sev.⁶³

Līdz ar to vispārīgi administratoram ir pienākums izsoles aprēķinā iekļaut kārtējo nekustamā īpašuma nodokli, kas aprēķināts pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, un segt to no līdzekļiem, kas iegūti no par nodrošinājumu kalpojošās lietas pārdošanas. Turklāt iepriekš minētais attiecas arī uz nekustamā īpašuma nodokli par laika periodu, kad tiesa ir atjaunojusi parādnieka tiesības uz nekustamo īpašumu, atzīstot pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas noslēgto darījumu par spēkā neesošu, bet nekustamā īpašuma valdījums vēl nav atjaunots, proti, dzīvokļa atslēgas vēl nav nodotas. Pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli rada apstākļi, ka parādnieka tiesības uz nekustamo īpašumu konkrētajā laika periodā bija nostiprinātas zemesgrāmatā, kas arī ir galvenais kritērijs personas, kurai ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli, noteikšanā.⁶⁴

Vienlaikus norādām, ka nekustamā īpašuma nodokļa apmēra noteikšana un tā iekļaušana konkrētajā izsoles aprēķinā ir administratora kompetencē, jo tikai administratoram, kurš

⁶⁰ Maksātnespējas likuma 118. panta ceturtdā daļa.

⁶¹ Maksātnespējas likuma 170. panta otrās daļas 8. punkts.

⁶² Maksātnespējas likuma 169. panta trešā daļa un 170. panta pirmā daļa.

⁶³ Maksātnespējas likuma 116. panta trešā daļa.

⁶⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2016. gada 11. oktobra spriedums lietā Nr. SKA-278/2016, 8. punkts.

administrē konkrēto procesu, ir zināmi visi procesā nozīmīgie apstākļi un atbildība par pieņemtajiem lēmumiem izriet no administratora pienākumiem.

2. TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS PROCESS

Par iespēju piemērot TAP⁶⁵

- *Nodokļu prasījumiem un to iekļaušanai TAP pasākumu plānā ir paredzēta sevišķa kārtība, proti, nodokļu pamatparāda dzēšanu vai samazināšanu, samaksas sadalīšanu termiņos un citas metodes var piemērot tikai ar nodokļu administrācijas piekrišanu. Līdz ar to nav iespējams tiesā apstiprināt TAP pasākumu plānu, kurā tiek ietvertas minētās TAP metodes attiecībā pret nodokļu prasījumu, bez VID piekrišanas.*

No iesnieguma izriet, ka VID ar lēmumu ir konstatējis uzņēmuma pāreju un iesniedzējam piederošam uzņēmumam ir noteicis pienākumu segt nodokļu parādu. Nodokļu parāda segšanai ir apstiprināts maksājumu grafiks, paredzot trīs gadu termiņu tā izpildei.

Lūgts sniegt viedokli par šiem jautājumiem:

- 1) vai aprakstītajā situācijā TAP varētu būt piemērots risinājums;*
- 2) vai ir iespējams panākt maksājumu grafika grozīšanu uz ilgāku termiņu;*
- 3) kāds šobrīd varētu būt drošākais un praktiskākais juridiskais ceļš, lai uzņēmums varētu turpināt savu darbību un vienlaikus aizstāvēt savas tiesības tiesā.*

TAP ir process, kura mērķis ir atjaunot parādnieka spēju nokārtot savas saistības, ja parādnieks nonācis finansiālās grūtībās vai uzskata, ka tajās nonāks, tas ir piemērojams juridiskajām personām, individuālajiem komersantiem un citiem subjektiem.⁶⁶ Lai uzsāktu TAP, ir jāiesniedz pieteikums tiesā pēc parādnieka juridiskās adreses, pieteikuma iesniegšanai iespējams izmantot Maksātnešpējas kontroles dienesta sagatavoto pieteikuma veidlapu.⁶⁷ Iesniedzot pieteikumu, ir jāsamaksā valsts nodeva 300 *euro* apmērā. Lēmumu par TAP lietas ierosināšanu pieņem tiesa.

TAP ietvaros tiek sagatavots, ar kreditoriem saskaņots un tiesā apstiprināts TAP pasākumu plāns, atbilstoši kuram parādniekam ir jāsedz kreditoru prasījumi un kura izpildes rezultātā ir paredzēts, ka tiks atjaunota parādnieka spēja nokārtot savas saistības. TAP mērķa sasniegšanai ir piemērojamas un pasākumu plānā iekļaujamas metodes, piemēram, maksājumu saistību izpildes atlikšana, prasījumu dzēšana, īpašuma atsavināšana un citas.⁶⁸ Pasākumu plāns ir saistošs gan kreditoriem, gan parādniekam.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka nodokļu prasījumiem un to iekļaušanai TAP pasākumu plānā ir paredzēta sevišķa kārtība, proti, nodokļu pamatparāda dzēšanu vai samazināšanu, samaksas sadalīšanu termiņos un citas metodes var piemērot tikai ar nodokļu administrācijas piekrišanu.⁶⁹ Līdz ar to nav iespējams tiesā apstiprināt TAP pasākumu plānu, kurā tiek ietvertas minētās TAP metodes attiecībā pret nodokļu prasījumu, bez VID piekrišanas.

Atbildot uz jautājumu par maksājumu grafika grozīšanu, vēršam uzmanību, ka minētais jautājums neietilpst Maksātnešpējas kontroles dienesta kompetencē, un, lai noskaidrotu informāciju par nodokļu parāda maksājumu grafika grozīšanu, aicinām sazināties ar VID kā kompetento iestādi šajā jautājumā.

⁶⁵ Maksātnešpējas kontroles dienesta 2026. gada 29. maija vēstule Nr. 1-49n/2026/46.

⁶⁶ Maksātnešpējas likuma 3. panta pirmā daļa un 32. panta pirmā daļa.

⁶⁷ Veidlapa pieejama šeit: <https://www.mkd.gov.lv/lv/media/4541/download?attachment>.

⁶⁸ Maksātnešpējas likuma 38. pants.

⁶⁹ Maksātnešpējas likuma 38. panta piektā daļa.

Par TAP un publiskajiem iepirkumiem⁷⁰

- *Situācija, kad komersantam pastāv nodokļu parāds, par kura samaksu ir panākta vienošanās TAP ietvaros atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 24.¹ pantam, ir uzskatāma par "neizpildītām saistībām nodokļu jomā" Publisko iepirkumu likuma 42. panta otrās daļas 2. punkta izpratnē un nav pielīdzināma likuma "Par nodokļiem un nodevām" 24. pantā paredzētajam nodokļu samaksas termiņa pagarinājumam.*
- *TAP nepadara iepriekš radušos nodokļu parādus par neesošiem.*
- *Tiesu praksē līdz šim priekšroka ir dota publisko iepirkumu regulējuma striktai piemērošanai, uzsverot, ka finansiālu grūtību esība pati par sevi var tikt uzskatīta par risku pasūtītājam.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli par SIA "Nosaukums" (turpmāk šajā skaidrojumā – parādnieks) TAP. Iesniegumā norādītais ir par citu komersantu, bet, ņemot vērā, ka parādnieks arī darbojas būvniecības nozarē, jautājumi ir būtiski arī parādniekam, kas var ietekmēt tā turpmāko saimniecisko darbību un to, cik sekmīga tā būs.

Ņemot vērā iesniegumā izvērsto apstākļu izklāstu, lūgts sniegt viedokli par šiem jautājumiem:

1) vai situācija, kurā nodokļu saistības tiek pildītas saskaņā ar tiesas apstiprinātu TAP pasākumu plānu un VID lēmumu par piekrišanu nodokļu saistību izpildei TAP ietvaros, ir uzskatāma par "neizpildītām saistībām nodokļu jomā" Publisko iepirkumu likuma 42. panta otrās daļas 2. punkta un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 7.⁴ panta izpratnē;

2) vai TAP ietvaros ar VID piekrišanu saskaņota nodokļu samaksas kārtība pēc būtības ir pielīdzināma nodokļu maksājumu sadalīšanai termiņos;

3) vai fakts, ka nodokļu parādam ir piemērots TAP un aktuālā kavētā maksājuma summa ir 0,00 euro, pats par sevi nozīmē, ka nodokļu maksātājs nepilda nodokļu saistības;

4) vai TAP mērķim atbilst interpretācija, ka komersants, kurš pilda tiesas apstiprinātu TAP plānu, automātiski tiek uzskatīts par tādu, kuram ir neizpildītas saistības nodokļu jomā;

5) vai šāda interpretācija var negatīvi ietekmēt TAP institūta praktisko izmantošanu, ja komersanti TAP laikā faktiski tiek izslēgti no publiskajiem iepirkumiem;

6) vai pastāv nepieciešamība precizēt likuma "Par nodokļiem un nodevām" 7.⁴ pantu, tieši norādot arī uz 24.¹ pantā paredzēto VID piekrišanu TAP īstenošanai.

Atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" regulējumam, kā arī VID likuma 4. panta 3. punktam VID ir nodokļu administrācija, kuras kompetencē ietilpst nodokļu administrēšana un nodokļu jomu regulējošo normatīvo aktu piemērošana, t.sk. konsultāciju sniegšana nodokļu normatīvo aktu piemērošanas jautājumos. Savukārt publisko iepirkumu jomā tiesību normu piemērošanas un uzraudzības kompetence atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 66. pantam un Ministru kabineta 2004. gada 26. oktobra noteikumiem Nr. 893 "Iepirkumu uzraudzības biroja nolikums" ir noteikta Iepirkumu uzraudzības birojam. Minētās institūcijas savas kompetences ietvaros ir tiesīgas sniegt skaidrojumus par attiecīgo tiesību normu piemērošanu un piemērošanas praksi. Savukārt Maksātspējas kontroles dienests viedokli sniedz vienīgi tiktāl, ciktāl attiecīgais jautājums skar Maksātspējas likuma normu piemērošanu.

[1] Atbildot uz pirmo un otro jautājumu, norādāms turpmākais.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 7.⁴ pants tieši un nepārprotami paredz izņēmumu tikai attiecībā uz minētā likuma 24. pantā noteikto nodokļu samaksas termiņa pagarinājumu, savukārt atsauce uz 24.¹ pantu, kas regulē VID piekrišanu TAP pasākumu plānam, attiecīgajā normā nav ietverta.

⁷⁰ Maksātspējas kontroles dienesta 2026. gada 20. maija vēstule Nr. 1-57n/2026/266.

Tiesu praksē ir atzīts, ka publisko iepirkumu regulējumā ietvertie izņēmumi interpretējami šauri un gramatiski. Senāts ir uzsvēris, ka tiesību piemērotājam nav tiesību paplašināt likumā noteikto izņēmumu loku vai ar juridiskās interpretācijas metodēm aizstāt likumdevēja gribu.⁷¹ Līdz ar to, ja likumdevējs izņēmumu ir attiecinājis tikai uz vienu konkrētu tiesību normu, tas piemērojams tieši tādā apjomā, kādā paredzēts likumā.

Vienlaikus par TAP ietekmi uz nodokļu parāda statusu Administratīvā rajona tiesa atzina, ka TAP ierosināšana nepadara līdz tam radušos nodokļu parādus par nebijušiem. Tiesa norādīja, ka "*TAP nav uzskatāms par izņēmuma apstākli, kas šādu ierobežojumu atceltu vai pieļautu to nepiemērot uz laiku*".⁷² Tiesa arī secināja, ka vēlāki grozījumi attiecīgajos noteikumos, kas ievieša izņēmumu TAP gadījumā, ir vērtējami kā "*likumdevēja apzinātu politisku izšķiršanos*" un tiem nav atpakaļejoša spēka.⁷³

Ņemot vērā minēto, Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā saskaņā ar spēkā esošo tiesisko regulējumu un tiesu praksi, situācija, kad komersantam pastāv nodokļu parāds, par kura samaksu ir panākta vienošanās TAP ietvaros atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 24.¹ pantam, ir uzskatāma par "neizpildītām saistībām nodokļu jomā" Publisko iepirkumu likuma 42. panta otrās daļas 2. punkta izpratnē un nav pielīdzināma likuma "Par nodokļiem un nodevām" 24. pantā paredzētajam nodokļu samaksas termiņa pagarinājumam.

[2] Atbildot uz trešo jautājumu, norādāms turpmākais.

Jēdziens "neizpildītas saistības nodokļu jomā" nav reducējams vienīgi uz aktuālā maksājuma kavējuma esību. Izšķiroša nozīme ir tam, vai pastāv nodokļu parāds kā tāds. Tādējādi apstākļi, ka TAP ietvaros noteiktie kārtējie maksājumi tiek veikti savlaicīgi un aktuālā kavētā maksājuma summa ir 0,00 *euro*, pats par sevi nenozīmē, ka nodokļu parāds ir izbeidzies vai nepastāv.

Tiesu praksē ir atzīts, ka TAP nepadara iepriekš radušos nodokļu parādus par neesošiem.⁷⁴ Līdz ar to, ja saglabājas nodokļu parāds, kas pārsniedz normatīvajos aktos noteikto sliekšni, tas atbilstoši spēkā esošajam regulējumam var tikt vērtēts kā pamats izslēgšanai no dalības publiskajā iepirkumā.

[3] Atbildot uz ceturto jautājumu, norādāms turpmākais.

Maksātnespējas likuma 3. panta pirmā daļa paredz, ka TAP mērķis ir atjaunot parādnieka spēju nokārtot saistības. Savukārt Publisko iepirkumu likuma izslēgšanas noteikumu mērķis ir nodrošināt publisko līdzekļu aizsardzību, mazināt pasūtītāja risku un veicināt godprātīgu nodokļu saistību izpildi.⁷⁵ Tādējādi abu regulējumu mērķi var nonākt savstarpējā kolīzijā.

Tiesu praksē līdz šim priekšroka ir dota publisko iepirkumu regulējuma striktai piemērošanai, uzsverot, ka finansiālu grūtību esība pati par sevi var tikt uzskatīta par risku pasūtītājam. Līdz ar to spēkā esošais regulējums un tā interpretācija neparedz izņēmumu tikai tādēļ vien, ka komersants godprātīgi pilda tiesas apstiprinātu TAP pasākumu plānu.

[4] Atbildot uz piekto jautājumu, Maksātnespējas kontroles dienesta jānorāda, ka šā brīža regulējums var ierobežot to komersantu iespējas piedalīties publiskajos iepirkumos, kuriem tiek īstenots TAP un pastāv nodokļu parāds virs normatīvajos aktos noteiktā apmēra. Tas savukārt var ietekmēt TAP institūta efektivitāti, jo dalība publiskajos iepirkumos atsevišķos gadījumos var būt būtiska komersanta saimnieciskās darbības atjaunošanai un maksātnespējas stabilizēšanai.

Vienlaikus norādāms, ka šādas sekas izriet no spēkā esošā tiesiskā regulējuma un tā interpretācijas tiesu praksē. Tiesas ir atzinušas, ka komersantam, izvēloties TAP risinājumu, ir

⁷¹ Augstākās tiesas 2025. gada 19. novembra sprieduma lietā Nr. A420218925, SKA-927/2025, 13. punkts.

⁷² Administratīvās rajona tiesas 2020. gada 9. oktobra sprieduma lietā Nr. A42-01641-20/7, 2.3 punkts.

⁷³ Turpat, 19. punkts.

⁷⁴ Turpat, 2.2 punkts.

⁷⁵ Publisko iepirkumu likuma 2. pants un Augstākās tiesas 2022. gada 28. janvāra sprieduma lietā Nr. A420224518, SKA-83/2022, 7. punkts.

jārēķinās ar noteiktiem publisko tiesību ierobežojumiem, tostarp iespējamiem ierobežojumiem valsts atbalsta jomā – šos secinājumus var attiecināt arī uz dalību iepirkumā.⁷⁶

[5] Atbildot uz sesto jautājumu, norādāms, ka jautājums ietilpst likumdevēja kompetencē. No tiesu prakses izriet, ka tiesību piemērotāji nevar paši mainīt likumu, pat ja rezultāts šķiet nesamērīgs.⁷⁷

Par piedziņas darbību vēršanu pret parādnieka galvinieku pēc TAP lietas ierosināšanas⁷⁸

- *Kreditora tiesības vērsties ar piedziņas darbībām pret galvinieku jebkurā gadījumā primāri izriet no konkrētā galvojuma līguma satura, piemēram, vai galvojums ir ekspromisorisks vai neekspromisorisks, un Civillikuma tiesību normām, kas regulē galvojumu un tā sekas.*
- *No Maksātnespējas likuma neizriet aizliegums parādnieka kreditoriem vērsties pret parādnieka galvinieku ar piedziņas darbībām TAP pasākumu plāna izstrādes laikā.*
- *Vēršanās pret galvinieku, gadījumā, ja galvenajam parādniekam tiek īstenots TAP, ir ar galvojuma līgumu nodibinātu tiesību īstenošana atbilstoši galvojuma institūta mērķim.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli par SIA "Nosaukums" TAP. Iesniegumā norādīts, ka pēc TAP lietas ierosināšanas parādnieka kreditors ir vērsis piedziņas darbības pret parādnieka vienīgo dalībnieku un valdes locekli, kurš ar savu mantu ir galvojis par parādnieka saistībām.

Lūgts sniegt viedokli par šiem jautājumiem:

1) vai TAP pasākumu plāna izstrādes laikā parādnieka kreditors drīkst vērsties pret galvinieku, kurš ar savu mantu ir galvojis par parādnieka saistībām;

2) ja atbilde uz 1. jautājumu ir apstiprinoša, vai nav nepieciešams šo netaisnību novērst, Maksātnespējas procesa likumu papildinot ar normām, kas tieši aizliedz TAP laikā kreditoriem veikt individuālas darbības sava prasījuma atgūšanai, neskatoties uz galvojumu;

3) vai 1. jautājumā norādītā kreditora rīcība atbilst Maksātnespējas likuma 6. pantā nostiprinātajam labticības principam un tajā nav saskatāma tiesību ļaunprātīga izmantošana ar mērķi apiet likumā paredzēto TAP regulējumu un saņemt tūlītēju sava prasījuma apmierināšanu;

4) vai TAP pasākumu plāna sekmīga izpilde nozīmē, ka parādnieka saistību izpilde ir notikusi (parādnieks ir izpildījis saistības pret kreditoriem TAP pasākumu plānā noteiktajā apmērā, arī gadījumos, ja kreditoru prasījumi ir apmierināti daļēji un pārējā daļā tie ir dzēsti);

5) ja atbilde uz 4. jautājumu ir apstiprinoša, vai TAP pasākumu plāna sekmīga izpilde izbeidz galveno saistību un akcesorā saistība (galvojums) šajā daļā izbeidzas automātiski, pamatojoties uz Civillikuma 1710. un 1712. pantu;

6) vai TAP pasākumu plāna īstenošanas laikā parādnieka kreditors var vērsties pret galvinieku un piedzīt parādnieka saistības, kuras nav paredzēts segt TAP ietvaros, piemēram, dzēstās saistības;

7) vai pēc TAP pasākumu plāna sekmīgas izpildīšanas parādnieka kreditors var vērsties pret galvinieku un piedzīt parādnieka saistības, kuras netika segtas TAP ietvaros, piemēram, dzēstās saistības;

8) vai Maksātnespējas likums spēkā esošajā redakcijā (ja tā interpretācija pieļauj situāciju, kurā kreditors var vērsties pret galvinieku (kas galvojis par Parādnieka saistībām) gan pēc TAP pasākumu plāna izstrādes laikā, gan TAP īstenošanas laikā, gan arī pēc sekmīgas TAP pasākumu plāna izpildes) nav pretrunā Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada

⁷⁶ Administratīvās rajona tiesas 2020. gada 9. oktobra sprieduma lietā Nr. A42-01641-20/7, 17. punkts.

⁷⁷ Augstākās tiesas 2025. gada 19. novembra sprieduma lietā Nr. A420218925, SKA-927/2025, 13. punkts

⁷⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 8. maija vēstule Nr. Nr. 1-57n/2026/248.

20. jūnija Direktīvas (ES) 2019/1023 par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu ... (turpmāk šajā skaidrojumā – ES Direktīva 2019/1023) garam un jēgai;

9) vai saskaņā ar Direktīvas 2019/1023 preambulas 32. apsvērumu jāaptur (vajadzētu būt iespējamam apturēt) kreditora īstenoto parāda piedziņu no galvinieka, kas galvojis par parādnieka, kuram ierosināts TAP un noris TAP pasākumu plāna izstrāde, saistībām;

10) vai iesniegumā aprakstītajā situācijā ir pamats: 1) zvērinātam tiesu izpildītājam (turpmāk šajā skaidrojumā – ZTI) apturēt izpildi darbības pret galvinieku; 2) atzīt šādu kreditora rīcību par neatbilstošu TAP mērķim un Maksātnespējas likuma 6. pantā nostiprinātajiem TAP principiem; 3) rosināt normatīvā regulējuma precizēšanu.

[1] Atbildot uz pirmo jautājumu, kas attiecas uz kreditora tiesībām veikt piedziņas darbības pret parādnieka galvinieku parādnieka TAP pasākumu plāna izstrādes laikā, ir norādāms turpmākais.

Kreditora tiesības vērsties ar piedziņas darbībām pret galvinieku jebkurā gadījumā primāri izriet no konkrētā galvojuma līguma satura, piemēram, vai galvojums ir ekspromisorisks vai neekspromisorisks, un Civillikuma tiesību normām, kas regulē galvojumu un tā sekas. Līdz ar to tiesību piemērotājam, piemēram, tiesai vai zvērinātam notāram savas kompetences ietvaros ir jāpārliciecinās, vai kreditoram nepastāv ierobežojumi piedziņas vērsīšanai pret galvinieku, kas izriet no galvojuma līguma vai Civillikuma.

Maksātnespējas likumā nav tieši noteikti ierobežojumi piedziņas darbību vērsīšanai pret galvinieku, kurš galvojis par parādnieka, kuram ierosināta TAP lieta, saistībām. Ierobežojumi, kas atbilstoši Maksātnespējas likuma 37. panta pirmajai daļai stājas spēkā pēc TAP lietas ierosināšanas, ir vērsti uz parādnieka aizsardzību no kreditoriem, tostarp parādnieka aizsardzību no kreditoru piedziņas darbībām.

Šīs tiesību normas mērķis ir nodrošināt, lai parādniekam pēc TAP lietas ierosināšanas būtu iespēja saglabāt gan savas mantas, gan saistību apmēru tādā stāvoklī, kāds tas ir bijis TAP lietas ierosināšanas brīdī. Šajā tiesību normā ietvertie ierobežojumi parādniekam sniedz paredzamību, kas ir nepieciešama, lai varētu sagatavot un ar kreditoriem saskaņot TAP pasākumu plānu. Tādējādi tiek veicināta arī Maksātnespējas likuma 3. panta pirmajā daļā noteiktā TAP mērķa (parādnieka spēju nokārtot saistības atjaunošana) sasniegšana.

Lai arī TAP regulējums galvenokārt ir vērst uz parādnieka aizsardzību, tomēr vienlaikus šajā procesā tiek aizsargātas arī kreditoru intereses. Kreditoru interešu aizsardzība izriet gan no TAP regulējuma kopumā, gan atsevišķām tiesību normām. Arī Maksātnespējas likuma 6. panta pirmajā punktā nostiprinātais tiesību saglabāšanas princips aizsargā kreditoru intereses, paredzot, ka kreditora tiesību ierobežojums, kas noteikts procesa ietvaros, nevar būt lielāks, kā ir nepieciešams attiecīgā procesa mērķa sasniegšanai.

Tā kā TAP mērķis ir parādnieka spēju nokārtot saistības atjaunošana, arī ierobežojumi, kas ir noteikti Maksātnespējas likuma 37. panta pirmajā daļā ir saistīti tieši ar pašu parādnieku. Šajā tiesību normā no parādnieka kreditoriem netiek aizsargātas trešās personas, turklāt nav paredzēta arī ar parādnieku tieši saistību personu, piemēram, dalībnieku, valdes locekļu u. c., aizsardzība. Jāuzsver, ka kreditoru tiesību ierobežojumi neattiecas arī uz personām, kurām ir kopīgas vai saistītas saistības ar parādnieku, piemēram, galvinieku. Ir pamats uzskatīt, ka, ierobežojot kreditoru tiesības vērsties ar piedziņas darbībām pret trešajām personām, kreditoriem tiktu noteikts lielāks ierobežojums, nekā tas ir nepieciešams parādnieka TAP mērķa sasniegšanai. Ņemot vērā minēto, arī Civilprocesa likuma 560. panta pirmās daļas 7. punkts neparedz ZTI pienākumu apturēt izpildes lietvedību pret galvinieku gadījumā, ja galvenajam parādniekam ir ierosināts TAP.

Līdz ar to var secināt, ka no Maksātnespējas likuma neizriet aizliegums parādnieka kreditoriem vērsties pret parādnieka galvinieku ar piedziņas darbībām TAP pasākumu plāna izstrādes laikā.

[2] Jautājums par kreditoru tiesību ierobežojumu paplašināšanu, attiecinot tos arī uz parādnieka galvinieku, lielā mērā ir tiesībpolitiska rakstura un ietilpst likumdevēja kompetencē.

Lai arī kreditoru ierobežojumu paplašināšana, iespējams, varētu atsevišķos gadījumos uzlabot parādnieka stāvokli TAP ietvaros un veicināt TAP mērķa sasniegšanu, tomēr ir jāņem vērā arī kreditoru intereses un Maksātnespējas likuma tiesību normu sistēma, kā arī Civillikumā ietvertais galvojuma kā saistību tiesību pastiprināšanas līdzekļa regulējums. Vienlaikus ir jāvērs uzmanība, ka šis jautājums ir vērtēts arī tiesu praksē, piemēram, Vidzemes apgabaltiesa 2022. gada 31. maija spriedumā ir atzinusi, ka *"[...] galvnieka atbildības pienākums kreditoram par tāda parādnieka, kuram īstenojams TAP, saistībām tieši atbilst galvojuma mērķim. Parādnieka maksātnespējas gadījumā (arī TAP), galvojums kā akcesora saistība no papildu saistības pārtop par patstāvīgu saistību. Ja galvojums izbeigtos līdz ar galvenā parādnieka TAP pasākumu plāna izpildi, zustu jebkāda jēga galvojumam kā institūtam."*⁷⁹

[3] Gan no Civillikuma, gan Maksātnespējas likuma izriet kreditoru pienākums tiesības izmantot un pienākumus izpildīt labā ticībā, šis pienākums attiecas gan uz darbībām, kas tiek īstenotas tieši TAP ietvaros, gan ārpus tā. Arī TAP paredzētās kārtības un ierobežojumu apiešanu, lai gūtu ātrāku un pilnīgāku savu prasījumu apmierināšanu, varētu uzskatīt par nelabticīgu kreditora rīcību un kreditoru vienlīdzības principa pārkāpumu.

Tomēr vienlaikus no Maksātnespējas likuma 6. panta 1. punkta izriet arī tiesību saglabāšanas princips, proti, procesā tiek ievērotas pirms procesa iegūtās kreditoru tiesības. Līdz ar to kreditors, kurš pirms procesa ir ieguvis plašāku tiesību apmēru pret parādnieku, piemēram, ar saistību tiesību pastiprināšanas līdzekļu palīdzību, arī procesa norises laikā saglabā plašāku tiesību apmēru salīdzinājumā ar citiem parādnieka kreditoriem. Kā minēts atbildē uz pirmo jautājumu, Maksātnespējas likumā nav paredzēts ierobežojums kreditoriem vērst piedziņas darbības pret parādnieka galvnieku, līdz ar to, veicot minētās darbības, kreditors izmanto savas pirms procesa iegūtās tiesības, kuru izmantošana pati par sevi nav labticības principa pārkāpums. Arī tiesa savā praksē, vērtējot konkrētu gadījumu, ir secinājusi, kā vērsšanās pret galvnieku, gadījumā, ja galvenajam parādniekam tiek īstenots TAP, ir ar galvojuma līgumu nodibinātu tiesību īstenošana atbilstoši galvojuma institūta mērķim.⁸⁰

Vienlaikus vērsam uzmanību, ka gadījumā, ja galvnieka ieskatā kreditors ar veiktajām piedziņas darbībām ir aizskāris viņa tiesības, galvniekam ir tiesības izmantot konkrētajā situācijā pieejamos tiesiskās aizsardzības līdzekļus, piemēram, ceļot tiesā t. s. apvērsuma prasību.⁸¹

[4] Atbildot uz ceturto, piekto, sesto un septīto jautājumu, kas attiecas uz saistību izpildi un piedziņas vērsanu pret parādnieka galvnieku pēc TAP pasākumu plāna apstiprināšanas tiesā, ir norādāms turpmākais.

Pēc TAP plāna apstiprināšanas tiesā tas kļūst saistošs gan parādniekam, gan visiem kreditoriem, tostarp tiem, kas plāna saskaņošanai nav piekrituši. Līdz ar to saistošas kļūst arī pasākumu plānā iekļautās metodes un sekas, kuras tās rada, piemēram, prasījumu dzēšana. Tādējādi, ja TAP pasākumu plānā ir iekļauta prasījumu dzēšana un pasākumu plāns ir izpildīts, ir uzskatāms, ka saistības to segtajā daļā ir izpildītas, savukārt daļā, kurā saistības ir dzēstas, kreditori zaudē prasījuma tiesības pret parādnieku, jo kreditoriem ir saistošas TAP ietvaros piemērotās metodes sekas.

Galvojums kā papildus saistība ir atkarīgs no galvenās saistības pastāvēšanas. Ja zūd galvenā saistība, zūd arī galvojums. Tomēr vienlaikus Augstākā tiesa ir secinājusi, ka galvojuma mērķim tomēr ir piešķirama priekšroka pār galvojuma akcesoritāti galvenā parādnieka maksātnespējas procesa gadījumā, tādējādi galvnieks turpina atbildēt par uzņemto saistību pat gadījumā, ja galvenais parādnieks ir kļuvis maksātnespējīgs un galvenais parāds ir dzēsts.⁸² Tāpat Augstākā tiesa ir secinājusi, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa gadījumā personas atbrīvošana no saistībām nav uzskatāma par kreditora prasījuma

⁷⁹ Vidzemes apgabaltiesas 2022. gada 31. maija sprieduma lietā Nr. CA-0119-22/11, 13.2 punkts.

⁸⁰ Rīgas pilsētas tiesas 2016. gada 25. aprīļa spriedums lietā Nr. C30398615.

⁸¹ Rīgas apgabaltiesas 2022. gada 24. marta sprieduma lietā Nr. CA-0281-22/35 12.4 punkts.

⁸² Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2016. gada 16. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-178/2016 8. punkts.

noraidīšanu, jo maksātnespējas process notiek sevišķās tiesāšanās kārtībā, līdz ar to parādnieka atbrīvošana no saistībām maksātnespējas procesā nav uzskatāma par galvenā parādnieka atsvabināšanu no saistībām Civillikuma 1710. un 1712. panta izpratnē.⁸³

Kā minēts, TAP īstenošanas laikā daļa saistību tiek izpildīta un ir uzskatāma par izpildītām Civillikuma izpratnē, un kreditors attiecīgi zaudē tiesības par minētajām saistībām to izpildītajā apmērā veikt piedziņas darbības pret galvnieku atbilstoši Civillikuma 1710. un 1712. pantam.

Tomēr normatīvajos aktos un tiesu praksē nav tieši sniegta atbilde jautājumam, vai TAP pasākumu plānā dzēstās saistības ir uzskatāmas par dzēstām Civillikuma 1710. panta izpratnē vai tomēr līdzīgi kā maksātnespējas procesa gadījumā parādnieka galvnieks no dzēstajām saistībām netiek atsvabināts.

Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā, izvērtējot minēto jautājumu, prioritāte ir piešķirama apstāklim, ka TAP mērķis ir parādnieka spējas nokārtot saistības atjaunošana, līdz ar to darbības, kas notiek procesā, primāri ir vērstas uz minētā mērķa sasniegšanu. TAP pasākumu plāna sagatavošana un saskaņošana, paredzot saistību dzēšanu konkrētā apmērā ir paredzēta kā līdzeklis, lai sasniegtu konkrēto mērķi un vienlaikus aizsargātu kreditorus, nodrošinot, ka TAP īstenošanas gaitā saņemtais prasījumu apmierinājums nebūs mazākā apmērā kā parādnieka maksātnespējas gadījumā, nevis, lai aizsargātu trešās personas – galvniekus – no kreditoru prasījumiem.

Nav šaubu, ka starp TAP un maksātnespējas procesu pastāv būtiska atšķirība, kas izpaužas tajā, ka TAP ietvaros starp parādniekiem un kreditoru tiek panākta un tiesā apstiprināta visām pusēm saistoša vienošanās. Šis vienošanās elements faktiski nepastāv maksātnespējas procesā. Tomēr vienlaikus ir jāņem vērā, ka pēc TAP lietas ierosināšanas process kļūst obligāts kreditoriem, jo pat kreditoriem, kuri pasākumu plānu nav saskaņojuši, tas kļūst saistošs. Līdz ar to kreditoram, lemjot par TAP pasākumu plāna atbalstīšanu, var būt jāizvēlas starp potenciālu parādnieka maksātnespējas procesu, kas var notikt, ja pasākumu plāns netiek apstiprināts un parādniekam nepiemēro TAP metodes, lai uzlabotu finansiālo situāciju, un atteikšanos no daļas no prasījumiem, lai ilgākā termiņā saņemtu prasījumu apmierinājumu lielākā apmērā, nekā tas būtu bijis maksātnespējas procesa gadījumā.

TAP pasākumu plāna saskaņošanas brīdi kreditoram faktiski ir obligāti jāizvēlas no diviem iespējamiem variantiem, kas var ietekmēt procesa tālāko norisi, turklāt abi no šiem variantiem potenciāli var būt kreditoram nelabvēlīgi, nenodrošinot prasījumu apmierinājumu pilnā apmērā. Līdz ar to, lai arī saskaņots un tiesā apstiprināts TAP pasākumu plāns faktiski ir parādnieka vienošanās ar kreditoriem, tā nav uzskatāma par darbību, kas atsvabina galveno parādnieku un vienlaikus arī galvnieku Civillikuma 1710. un 1712. panta izpratnē.

Vienošanās, kas tiek apstiprināta tiesā sevišķās tiesāšanās kārtībā un kas kļūst saistoša pat kreditoram, kurš nav sniedzis savu piekrišanu tai, savu seku ziņā attiecībā pret galvnieka saistību dzēšanu ir pielīdzināma situācijai, kas pastāv maksātnespējas procesā, proti, procesā veiktā saistību dzēšana neatsvabina no saistībām trešo personu – galvnieku.

Arī tiesu prakse ir stabili un konsekventi nostiprinājusi atziņu, ka galvenā parādnieka saistību samazināšana vai dzēšana TAP vai maksātnespējas procesa ietvaros neatbrīvo galvnieku no viņa saistībām par atlikušo parāda daļu, līdz ar to galvenā parādnieka atbrīvošana no saistībām nav uzskatāma par tādu "darbību" vai "notikumu" Civillikuma 1710 un 1712. panta izpratnē, kas izbeigtu arī galvojuma saistību.⁸⁴

Ņemot vērā minēto, ir uzskatāms, ka kreditors drīkst vērsties pret galvnieku ar piedziņas darbībām par TAP laikā nesegtajām summām gan TAP pasākumu plāna īstenošanas laikā, gan pēc tā pabeigšanas, ja vien to pieļauj konkrētais galvojuma līgums un nepastāv citi Civillikumā un citos normatīvajos aktos noteiktie šķēršļi.

⁸³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2017. gada 3. marta sprieduma lietā Nr. SKC-81/2017 7. punkts.

⁸⁴ Augstākās tiesas 2018. gada 21. novembra sprieduma lietā Nr. C33350814, SKC-183/2018 6.6 punkts, Vidzemes apgabaltiesas 2022. gada 31. maija sprieduma lietā Nr. CA-0119-22/11 13.1.2 punkts.

[5] Atbildot uz astoto un devīto jautājumu, kas attiecas uz Maksātnespējas likumā noteikto kreditoru ierobežojumu atbilstību ES Direktīvai 2019/1023, ir norādāms turpmākais.

ES Direktīvas 2019/1023 mērķis ir noteikts tās preambulas 1. apsvērumā, tostarp paredzot to, ka pastāvētspējīgiem uzņēmumiem un uzņēmējiem, kas nonākuši finansiālās grūtībās, ir pieejams iedarbīgs valsts preventīvās pārstrukturēšanas regulējums, kurā ir paredzēta to iespēja turpināt darbību. Direktīva Latvijas tiesību sistēmā primāri tika ieviesta ar 2023. gada 16. marta grozījumiem Maksātnespējas likumā, kas stājās spēkā 2023. gada 29. martā.

ES Direktīvas 2019/1023 preambulas 32. apsvērumā ir norādīts, ka "parādniekam vajadzētu būt iespējai izmantot atsevišķu izpildes panākšanas darbību pagaidu apturēšanu – ja to noteikusi tiesu vai administratīvā iestāde vai ja tā ir noteikta likumā – ar mērķi atbalstīt pārstrukturēšanas plāna apspriešanu, lai apspriešanas laikā būtu iespējams turpināt darboties vai vismaz saglabāt savas mantas vērtību. Ja tas paredzēts valsts tiesību aktos, vajadzētu būt iespējamam apturēšanu piemērot arī trešajai personai, kas ir nodrošinājuma sniedzējs, tostarp garantijas devējiem un nodrošinājuma devējiem".

Atbilstoši Tieslietu ministrijas sagatavotās ES tiesību ieviešanas rokasgrāmatas 2.7.3.2. punktam direktīvas preambula ir palīglīdzeklis direktīvas teksta noskaidrošanai un tā valstij nav tieši jāpārņem nacionālajos tiesību aktos.⁸⁵ Tomēr arī saturiski preambulas 32. apsvērumā ietvertā izpildes darbību apturēšana trešajai personai, kas ir nodrošinājuma sniedzējs, nav pēc sava rakstura imperatīva norma, kas noteiktu valstij konkrētu pienākumu nodrošināt ierobežojumu vērst piedziņas pret galvnieku, kurš galvojis par tāda parādnieka saistībām, kuram ierosināta TAP lieta, bet gan valstij atstāj rīcības brīvību izvēlēties, vai konkrēto regulējumu pieņemt. Par to liecina norāde "ja tas paredzēts valsts tiesību aktos".

Līdz ar to no minētā izriet, ka ES Direktīvas 2019/1012 preambulas 32. apsvērumā iekļautā valsts izvēles brīvība pieņemt regulējumu nodrošinājuma devēja aizsardzībai neuzliek konkrēto pienākumu valstij šādu regulējumu pieņemt, līdz ar to šāda regulējuma neesamība Latvijas normatīvajos aktos nenonāk pretrunā ar ES Direktīvas 2019/1012 preambulas 32. apsvērumu, kā arī Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā nav pamata uzskatīt, ka šāda tiesiskā regulējuma neesamība nonāktu pretrunā Direktīvas garam un jēgai, jo kopumā Latvijā pastāv efektīvs regulējums Direktīvā noteikto mērķu sasniegšanai, kā arī ir ieviesti direktīvas pamattekstā iekļautie noteikumi, tostarp no Direktīvas 6. un 7. panta izrietošie, kas attiecas uz izpildu darbību apturēšanu.

[6] Atbildot uz desmitajā jautājumā ietvertajiem apakšjautājumiem ir norādāms turpmākais.

Maksātnespējas kontroles dienestā neietilpst ZTI darbību izvērtēšana vai norādījumu sniegšana, līdz ar to gadījumā, ja galvnieks uzskata, ka piedziņas darbību veikšana konkrētajā situācijā nav pamatota un tiesiska, aicinām izmantot Civilprocesa likumā paredzētos tiesību aizsardzības līdzekļus. Savukārt lēmuma pieņemšana par nepieciešamajām turpmākajām darbībām konkrētajā izpildu lietvedībā ietilpst ZTI kompetencē.

Kā minēts viedokļa 3. punktā, Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā no galvojuma līguma izrietošo tiesību izmantošana, pat ja tas tiek darīts pēc tam, kad ir ierosināta TAP lieta, pati par sevi neliecina, ka kreditors ir rīkojies pretēji TAP mērķim un pārkāpis TAP principus. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka procesā iesaistītajām personām, tostarp TAP uzraugošajai personai, ir pieejama pilnīgāka un vispusīgāka informācija par konkrēto procesu un kreditora veiktajām darbībām procesa ietvaros un ārpus tā, līdz ar to gadījumā, ja procesā iesaistītajām personām ir šaubas par konkrētā kreditora rīcības tiesiskumu, aicinām izmantot normatīvajos aktos pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus.

⁸⁵ Eiropas Savienības tiesību ieviešanas rokasgrāmata. Pieejams: https://www.tm.gov.lv/lv/metodiskie-ieteikumi/es-tiesibu-ieviesanas-rokasgramata_25092014.pdf

Par nokavējuma naudas dzēšanu un ķīlas atzīmju dzēšanu pēc TAP izbeigšanas⁸⁶

- *Nokavējuma naudas dzēšana nenotiek automātiski.*
- *Parādniekam ir jāiesniedz iesniegums attiecīgajā publiskajā reģistrā, kurā reģistrēta ķīlas atzīme, pievienojot pamatojošus dokumentus, lai nodrošinātu ķīlas atzīmes dzēšanu.*
- *Pastāv situācijas, kad ķīlas var saglabāties, piemēram, ja parādniekam ir aktīvas tiesvedības prasības, kurās uzlikti prasības nodrošinājumi —šādos gadījumos TAP pasākumu plāna izpilde pati par sevi nepamato ķīlas dzēšanu.*

No iesnieguma izriet, ka ir izpildīts tiesas apstiprinātais TAP pasākumu plāns un tiesa, pamatojoties uz to, ir izbeigusi TAP. Iesniegumā jautāts, kādas darbības no uzņēmuma puses ir nepieciešams veikt, lai VID dzēstu nokavējuma naudas, kuru dzēšana bija paredzēta tiesas apstiprinātajā TAP pasākumu plānā, kā arī kādas darbības jāveic, lai tiktu dzēstas ķīlas atzīmes uz uzņēmuma aktīviem.

Maksātnespējas likuma 52. panta pirmā daļa noteic, ka TAP izbeigšana pēc pasākumu plāna izpildes ir pamats procesā piemēroto metožu, tostarp saistību dzēšanas metodes, izmantošanas izbeigšanai. Tomēr nokavējuma naudas dzēšana nenotiek automātiski. Ņemot vērā minēto, aicinām ar jautājumiem par nokavējuma naudas dzēšanas kārtību, t. sk. par iesniedzamajiem dokumentiem, vērsties [VID](#).

Savukārt attiecībā uz uzņēmuma aktīviem reģistrētajām ķīlām norādām, ka parādniekam ir jāiesniedz iesniegums attiecīgajā publiskajā reģistrā, kurā reģistrēta ķīlas atzīme, pievienojot pamatojošus dokumentus, lai nodrošinātu ķīlas atzīmes dzēšanu. Gadījumā, ja nodrošinājumu uzlicis VID,⁸⁷ jāiesniedz atbilstošs lūgums VID dzēst ķīlas atzīmi. Ja ķīlas uzlikta citu kreditoru labā un TAP pasākumu plānā paredzēts attiecīgo parādu dzēst, ķīlas dzēšana jāveic, iesniedzot attiecīgo lūgumu reģistrā.

Vienlaikus jāņem vērā, ka pastāv situācijas, kad ķīlas var saglabāties, piemēram, ja parādniekam ir aktīvas tiesvedības prasības, kurās uzlikti prasības nodrošinājumi —šādos gadījumos TAP pasākumu plāna izpilde pati par sevi nepamato ķīlas dzēšanu.

3. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

Par juridiskās personas maksātnespējas procesu pilnsabiedrības biedram⁸⁸

- *Pilnsabiedrība nav ietverta starp Maksātnespējas likuma 72. pantā minētajām personām, kuras būtu uzskatāmas par ieinteresētajām personām, tomēr judikatūrā ir secināts, ka Maksātnespējas likuma 72. pantā ietvertais ieinteresēto personu uzskaitījums nav izsmeļošs un būtisks kritērijs ieinteresētās personas noteikšanā ir šīs personas tieša vai netieša mantiskā ieinteresētība.*
- *Parādnieka izstāšanās no pilnsabiedrības pati par sevi ir būtisks apstāklis, kuram ir nozīme juridiskās personas maksātnespējas procesa norisē, tādēļ kreditori jebkurā gadījumā par to būtu informējami Maksātnespējas likuma 81. panta kārtībā.*
- *Kreditoriem ir tiesības iesniegt parādnieka maksātnespējas procesā prasījumus, kas kreditoriem radušies pret pilnsabiedrību. Biedru solidārā atbildība paredz, ka parādnieka maksātnespējas procesā kreditori var iesniegt savus prasījumus, kādi tie bijuši pret pilnsabiedrību, pilnā apmērā, taču tajā pat laikā arī otrs pilnsabiedrības biedrs turpina par solidāri atbildēt par pilnsabiedrības saistībām.*

⁸⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2025. gada 22. decembra vēstule Nr. 1-57n/2025/708.

⁸⁷ Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.¹ daļa.

⁸⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 10. februāra vēstule Nr. 1-57n/2026/100.

Iesniegumā norādīts, ka maksātnespējīgā SIA "Nosaukums A" (turpmāk šajā skaidrojumā – parādnieks) ir viens no diviem pilnsabiedrības "Nosaukums B" (turpmāk šajā skaidrojumā – pilnsabiedrība) biedriem.

Pirms parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas pilnsabiedrība ir cēlusi tiesā prasību pret apakšuzņēmēju par līgumsoda piedziņu, lietas izskatīšanu tiesa atlikusi. Tāpat pilnsabiedrība ir atbildētājs un trešā persona arī citās tiesvedībās.

Parādnieka maksātnespējas procesā ir saņemti gan pilnsabiedrības, gan pilnsabiedrības otra biedra SIA "Nosaukums C" (turpmāk šajā skaidrojumā – otrs pilnsabiedrības biedrs) kreditoru prasījumi.

Lūgts sniegt viedokli par šiem jautājumiem:

1) vai, parādniekam izstājoties no pilnsabiedrības, prasība, ko pilnsabiedrība cēlusi tiesā pret apakšuzņēmēju, tiek izbeigta, vai arī pilnsabiedrības kā prasītāja vietā tiesvedībā stājas tās biedri;

2) vai pilnsabiedrība var iesniegt kreditora prasījumu parādnieka maksātnespējas procesā, un, ja var, vai pilnsabiedrība jāatzīst kā ieinteresētā persona bez balsis tiesībām;

3) vai, izstājoties no pilnsabiedrības, administratoram ir pienākums ziņot par nodomu kreditoriem Maksātnespējas likuma 81. panta kārtībā vai mantas pārdošanas plānā;

4) vai kreditors, kuram ir prasījuma tiesības pret pilnsabiedrību, var iesniegt kreditora prasījumu arī parādnieka maksātnespējas procesā kā pret solidāro atbildētāju.

[1] Pilnsabiedrības jēdziens sevī ietver to, ka tā ir personālsabiedrība, kurā uz sabiedrības līguma pamata, neierobežojot savu atbildību pret pilnsabiedrības kreditoriem, apvienojušās divas vai vairākas personas.⁸⁹ Tāpat gadījumā, ja sabiedrībā ir divi biedri un viens no tiem izstājas saskaņā ar Komerclikuma 99., 101. un 102. panta noteikumiem, sabiedrība izbeidzas bez likvidācijas un sabiedrības uzņēmums pāriet otram sabiedrības biedram.⁹⁰

Līdz ar to ir uzskatāms, ka, parādniekam izstājoties no pilnsabiedrības, pilnsabiedrība beidz pastāvēt un vienlaicīgi zaudē arī savu procesuālo tiesībspēju.

Tomēr, ievērojot Komerclikuma 103. pantā noteikto, pilnsabiedrības procesuālo tiesību zaudēšana automātiski nenozīmē pilnsabiedrības celtās prasības tiesvedības izbeigšanu, jo Civilprocesa likuma 77. pantā ir ietverts regulējums puses procesuālo tiesību pārņemšanai, tā nenotiek automātiski, bet gan pēc tiesību pārņēmēja pieteikuma tiesā, kurā iesniegta prasība.

Jautājums, kas skar procesuālo tiesību pārņemšanas iespēju un kārtību iesniegumā aprakstītajā situācijā, nav tieši regulēts ne Komerclikumā, ne Civilprocesa likumā, kā arī minētais jautājums neietilpst Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē. Lai nepieciešamības gadījumā iegūtu plašāku informāciju par pušu procesuālajām tiesībām pēc pilnsabiedrības darbības izbeigšanās, aicinām Jūs vērsties Tieslietu ministrijā kā nozares vadošajā valsts pārvaldes iestādē.

[2] Pilnsabiedrība, izmantojot savu firmu, var iegūt tiesības un uzņemties saistības, iegūt īpašuma un citas lietu tiesības, kā arī būt prasītāja un atbildētāja tiesā.⁹¹ No minētā izriet, ka pilnsabiedrībai ir plašas procesuālās tiesības un vispārīgi nav pamata pilnsabiedrībai liegt tiesības iesniegt kreditora prasījumu maksātnespējas procesā. Tas attiecas arī uz gadījumiem, ja parādnieks ir pilnsabiedrības biedrs, jo pilnsabiedrībai var būt prasījumi arī pret tās biedru, piemēram, par procentu samaksu vai zaudējumu atlīdzināšanu.⁹²

Tomēr jāņem vērā, ka iesniegumā aprakstītajā situācijā pilnsabiedrībā ir tikai divi biedri, līdz ar to, ja, parādniekam izstājoties no pilnsabiedrības, tā beigs pastāvēt, konkrētā

⁸⁹ Komerclikuma 77. panta pirmā daļa.

⁹⁰ Komerclikuma 103. pants.

⁹¹ Komerclikuma 90. pants.

⁹² Komerclikuma 81. pants.

maksātnespējas procesa ietvaros kreditora prasījums būs apmierināms tad, ja tas tiks pārņemts atbilstoši kārtībai, kādā notiek prasījumu pārņemšana.

Pilnsabiedrība nav ietverta starp Maksātnespējas likuma 72. pantā minētajām personām, kuras būtu uzskatāmas par ieinteresētajām personām, tomēr judikatūrā ir secināts, ka Maksātnespējas likuma 72. pantā ietvertais ieinteresēto personu uzskaitījums nav izsmeļošs un būtisks kritērijs ieinteresētās personas noteikšanā ir šīs personas tieša vai netieša mantiskā ieinteresētība.⁹³ Vienlaikus gan ir norādāms, ka pilnsabiedrība tiek dibināta uz sabiedrības līguma pamata un nav uzskatāms, ka sabiedrības līgums pilnsabiedrībai automātiski rada ieinteresētās personas statusu parādnieka maksātnespējas procesā. Līdz ar to ir nepieciešams izvērtēt vai iesniegumā minētajā situācijā pastāv apstākļi, kuru dēļ pilnsabiedrība būtu jāatzīst par ieinteresēto personu parādnieka maksātnespējas procesā.

Konkrēta lēmuma pieņemšana par kreditora prasījuma un paša kreditora atzīšanu par ieinteresēto personu parādnieka maksātnespējas procesā ietilpst administratora ekskluzīvā kompetencē.

[3] Maksātnespēja kā pilnsabiedrības biedra izstāšanās pamats ir noteikta Komerclikumā⁹⁴, līdz ar to administratoram ir pienākums veikt nepieciešamās darbības, lai to nodrošinātu. Izstāšanās no pilnsabiedrības var būtiski ietekmēt parādnieka mantas stāvokli un tās sastāvu, tādēļ kreditoriem ir jābūt informētiem par to.

Parādnieka mantas pārdošanas plānā ir jāiekļauj Maksātnespējas likuma 113. panta pirmajā daļā uzskaitītās ziņas, līdz ar to, ja uz parādnieka mantas pārdošanas plāna sagatavošanas brīdi mantiskie jautājumi, kas ir saistīti ar parādnieka izstāšanos no pilnsabiedrības, atbilst kādam no uzskaitītajiem kritērijiem, tas ir jāiekļauj mantas pārdošanas plānā.

Vienlaikus Maksātnespējas likuma 81. panta otrajā daļā ir noteikts administratora pienākums ziņot kreditoriem par citiem jautājumiem, kuriem ir nozīme juridiskās personas maksātnespējas procesa norisē. Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā parādnieka izstāšanās no pilnsabiedrības pati par sevi ir būtisks apstāklis, kuram ir nozīme juridiskās personas maksātnespējas procesa norisē, tādēļ kreditori jebkurā gadījumā par to būtu informējami Maksātnespējas likuma 81. panta kārtībā.

[4] Pilnsabiedrības biedri par sabiedrības saistībām atbild kā kopparādnieki ar visu savu mantu.⁹⁵ Pilnsabiedrība nav juridiskā persona, līdz ar to pilnsabiedrības un tās biedru mantiskā atbildība nav nošķirta. Turklāt sabiedrības biedrs Komerclikumā noteiktā termiņā atbild par saistībām arī tad, ja pilnsabiedrības darbība ir izbeigusies vai konkrētais biedrs ir izstājies.⁹⁶

Ņemot vērā minēto, kreditoriem ir tiesības iesniegt parādnieka maksātnespējas procesā prasījumus, kas kreditoriem radušies pret pilnsabiedrību. Biedru solidārā atbildība paredz, ka parādnieka maksātnespējas procesā kreditori var iesniegt savus prasījumus, kādi tie bijuši pret pilnsabiedrību, pilnā apmērā, taču tajā pat laikā arī otrs pilnsabiedrības biedrs turpina par solidāri atbildēt par pilnsabiedrības saistībām.

Lemjot par kreditoru prasījumu atzīšanu iesniegumā norādītajā situācijā, ir svarīgi pārlicināties, ka procesā tiek ievērots labticības princips, proti, ka procesā iesaistītās personas savas tiesības izmanto labā ticībā un netiek mēģināts izmantot procesu, lai netaisnīgi iedzīvotos.

⁹³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2021. gada 28. maija Sprieduma lietā Nr. SKC-593/2021 8.2. punkts.

⁹⁴ Komerclikuma 97. panta otrās daļas 2. punkts.

⁹⁵ Komerclikuma 94. panta pirmā daļa.

⁹⁶ Komerclikuma 116. un 117. pants.

Par darbinieku prasījumu apmierināšanu⁹⁷

- *Maksātnešpējas procesa gadījumā naudas līdzekļu atmaksa darbiniekiem veicama atbilstoši Maksātnešpējas likuma un Darbinieku aizsardzības likuma nosacījumiem, nevis saskaņā ar Darba likumu.*
- *Atmaksu ietekmē vairāki faktori – vai maksātnešpējīgajam uzņēmumam ir naudas līdzekļi, cik uzņēmumam ir kreditori (tai skaitā darbinieki), vai un kad administrators ir vērsies Maksātnešpējas kontroles dienestā darbinieku prasījumu segšanai no DPGF, cik ir atgūtā manta utt., līdz ar to darbinieka kreditora prasījumu apmierināšanas ātrums ir atkarīgs no attiecīgā maksātnešpējas procesa specifikas un, nezinot konkrētos apstākļus, nav prognozējams.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, cik ilgā laikā pēc uzņēmuma maksātnešpējas procesa uzsākšanas un darbinieku atbrīvošanas no darba būtu jāveic norēķini ar darbiniekiem par neizmaksāto darba algu un citām izmaksām saskaņā ar Darba likumu.

Darbinieku prasījumu apmierināšanu darba devēja maksātnešpējas gadījumā regulē Maksātnešpējas likums, likums "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnešpējas gadījumā" (turpmāk šajā skaidrojumā – Darbinieku aizsardzības likums) un uz šajā likumā noteiktā deleģējuma pamata izdotie Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumi Nr. 995 "Maksātnešpējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanas un administratora atlīdzības izmaksas kārtība".

Pēc darba devēja maksātnešpējas procesa pasludināšanas esošajam vai bijušajam darbiniekam ir jāpiesaka kreditora prasījums administratoram⁹⁸ Maksātnešpējas likumā noteiktā termiņā⁹⁹. Tikai pēc tam, kad darbinieks ir kļuvis par pilntiesīgu maksātnešpējīgā darba devēja kreditoru, viņš iegūst prasījuma tiesības pret parādnieku.

Maksātnešpējas likumā ir noteikta kārtība, kādā tiek sadalīti parādnieka naudas līdzekļi. Proti, maksātnešpējas procesā no parādnieka līdzekļiem prioritāri tiek segtas maksātnešpējas procesa izmaksas¹⁰⁰ un pēc izmaksu segšanas tiek apmierināti kreditoru prasījumi atbilstoši Maksātnešpējas likuma 118. pantā noteiktajai kārtībai. Kreditoru prasījumu apmierināšana tiek uzsākta pēc juridiskās personas maksātnešpējas procesa izmaksu saraksta un kreditoru prasījumu segšanas plāna iebildumu termiņa beigām, ja iebildumi nav saņemti.

Ja maksātnešpējīgajam darba devējam naudas līdzekļu nav vai to atgūšana būs ilgstoša, tad administratoram jāvēršas Maksātnešpējas kontroles dienestā ar iesniegumu darbinieku prasījumu apmierināšanai no DPGF (tas ir, no valsts budžeta līdzekļiem).

Normatīvajos aktos administratoram nav noteikts konkrēts darbinieku prasījumu iesniegšanas termiņš Maksātnešpējas kontroles dienestā – tas jāizdara laikus, bet ne vēlāk kā līdz brīdim, kad pieņemts lēmums par juridiskās personas maksātnešpējas procesa izbeigšanu¹⁰¹.

Maksātnešpējas kontroles dienests, pamatojoties uz administratora sniegto informāciju un dokumentiem saistībā ar darbinieku prasījumiem, mēneša laikā pēc visu nepieciešamo dokumentu saņemšanas lemj par naudas līdzekļu piešķiršanu no Darbinieku prasījumu garantiju fonda. Pozitīva lēmuma gadījumā naudas līdzekļi darbiniekam tiek pārskaitīti dažu dienu laikā.

Jāuzsver, ka Maksātnešpējas kontroles dienests nepārņem darba devēja parādu darbiniekiem, un darba devēja aprēķinātās summas ne vienmēr pilnā apmērā tiek segtas no

⁹⁷ Maksātnešpējas kontroles dienesta 2026. gada 23. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2026/12.

⁹⁸ Maksātnešpējas likuma 65. panta 3. punkts.

⁹⁹ Maksātnešpējas likuma 73. panta pirmā daļa.

¹⁰⁰ Maksātnešpējas likuma 118. panta pirmā daļa.

¹⁰¹ Darbinieku aizsardzības likuma 10. panta pirmā un otrā daļa.

DPGF, jo darbinieku prasījumi tiek segti ierobežotā apmērā un par noteiktu periodu saskaņā ar Darbinieku aizsardzības likuma noteikumiem.¹⁰²

Darbinieku prasījumi atlikušajā daļā (daļā, kas netiek segta no darbinieku prasījumu garantiju fonda) joprojām apmierināmi Maksātnespējas likuma 118. pantā noteiktajā kreditoru prasījumu segšanas kārtībā.

Ievērojot minēto, maksātnespējas procesa gadījumā naudas līdzekļu atmaksa darbiniekiem veicama atbilstoši Maksātnespējas likuma un Darbinieku aizsardzības likuma nosacījumiem, nevis saskaņā ar Darba likumu. Atmaksu ietekmē vairāki faktori – vai maksātnespējīgajam uzņēmumam ir naudas līdzekļi, cik uzņēmumam ir kreditori (tai skaitā darbinieki), vai un kad administrators ir vērsies Maksātnespējas kontroles dienestā darbinieku prasījumu segšanai no DPGF, cik ir atgūtā manta utt., līdz ar to darbinieka kreditora prasījumu apmierināšanas ātrums ir atkarīgs no attiecīgā maksātnespējas procesa specifikas un, nezinot konkrētos apstākļus, nav prognozējams.

4. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu¹⁰³

- *Kopējās fiziskās personas maksātnespējas procesa izmaksas tā uzsākšanas stadijā šobrīd ir 1 640 euro.*
- *Fiziskās personas maksātnespējas process sastāv no divām secīgām procedūrām: bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras.*

No iesnieguma izriet, ka iesniedzējam ir vairākas kredītsaistības ar kopējo apmēru aptuveni 25 000 euro, kuru izpilde pašreizējo finansiālo apstākļu dēļ ir kļuvusi apgrūtināta. Norādīts, ka iesniedzējs ir zaudējis darbu un šobrīd vienīgie regulārie ienākumi ir invaliditātes pensija aptuveni 1 000 euro mēnesī.

Nemot vērā minēto, lūgts sniegt informāciju par iespēju uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu, kā arī par procesa uzsākšanas kārtību, nepieciešamajām darbībām un ar to saistītajām izmaksām.

Maksātnespējas likumā ir nostiprināta fiziskās personas maksātnespējas procesa norises kārtība un nosacījumi.

Fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas priekšnoteikums ir ne tikai maksātnespējas procesa pazīmes¹⁰⁴ esamība (parādsaistības, kas pārsniedz 5 000 euro), bet arī fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā (šobrīd 1 560 euro), kas iemaksājams [Maksātnespējas kontroles dienesta deponēto līdzekļu kontā Valsts kasē](#)¹⁰⁵, kā arī ierobežojumu neesamība.

Depozīts tiek izmantots maksātnespējas procesa administratora atlīdzības segšanai. Depozīts ir jāiemaksā uzreiz vienā maksājumā. Tomēr izņēmuma gadījumos, ja personai pamatotu iemeslu dēļ nav iespējams veikt depozīta iemaksu vienā maksājumā, ir pieļaujama depozīta iemaksa pa daļām. Svarīgi, lai katrā maksājumā būtu norādīti nepieciešamie rekvizīti (maksājuma mērķis, parādnieka vārds, uzvārds, personas kods), lai varētu identificēt šos maksājumus.¹⁰⁶ Ja fiziskai personai nav iespējams veikt depozīta iemaksu no sava norēķinu konta, šo maksājumu var veikt, izmantojot maksājumu iestāžu pakalpojumus. Latvijas bankas

¹⁰² Darbinieku aizsardzības likuma 4. un 5. pants.

¹⁰³ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 16. jūnija vēstule Nr. 1-49n/2026/49.

¹⁰⁴ Maksātnespējas likuma 129. panta pirmās daļas 1. punkts.

¹⁰⁵ Maksātnespējas likuma 129. panta otrā daļa.

¹⁰⁶ Ministru kabineta 2015. gada 24. februāra noteikumu Nr. 88 "Kārtība, kādā iemaksā un izmaksā depozītu juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas procesā" 3.2. punkts.

mājas lapā ir pieejams aktuāls licencēto maksājumu iestāžu [saraksts](#). Vienlaikus informējam, ka iemaksu ir iespējams veikt arī izmantojot [kredītiestāžu](#) sniegtos skaidras naudas iemaksas pakalpojumus.

Jāņem vērā, ka papildus depozīta iemaksai jāveic arī valsts nodevas samaksa par fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu tiesā 80 *euro* apmērā¹⁰⁷, kas iemaksājams [Valsts kasē](#). Tiesa, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, var pilnīgi vai daļēji atbrīvot personu no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, kā arī atlikt valsts ienākumos piespriesto tiesas izdevumu samaksu vai sadalīt to termiņos (tiesas izdevumos ietilpst valsts nodeva, kancelejas nodeva un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi).¹⁰⁸

Līdz ar to kopējās fiziskās personas maksātnespējas procesa izmaksas tā uzsākšanas stadijā šobrīd ir 1 640 *euro*.

Maksātnespējas procesa ierobežojumi ir noteikti Maksātnespējas likumā¹⁰⁹ un katrai personai pirms maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas pašai jāizvērtē, vai uz viņu attiecas šie ierobežojumi.

Lai uzsāktu fiziskās personas maksātnespējas procesu, personai jāiesniedz pieteikums tiesai Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.¹¹⁰ Maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt gan klātienē tiesā (atbilstoši deklarētajai dzīvesvietai – informāciju par dzīvesvietai piekritīgās tiesas konkrēto adresi ir atrodama www.tiesas.lv sadaļā "[Tiesu saraksts pēc novada](#)"), gan tiešsaistes sistēmā [e.lieta](#).

[Fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumā](#) jānorāda apstākļi, kuru dēļ persona nav spējīga izpildīt saistības; visas termiņā neizpildītās saistības un to summas (jānorāda visi kreditori); personas mantas sastāvs (nevis tā vērtība), t.sk. daļa laulāto kopīgajā mantā un citā kopīpašumā; parādnieka deklarētā dzīvesvieta.¹¹¹ Maksātnespējas procesa pieteikumam pievieno dokumentus, kas apstiprina depozīta samaksu.¹¹² Vienlaikus likumdevējs nav noteicis, konkrēti kādi pamatojošie dokumenti jāpievieno fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumam, kas attiecas uz parādnieka finansiālo stāvokli un parādsaistību esamības konstatēšanu.

No tiesu prakses izriet, ka nepieciešams iesniegt dokumentus no publiskiem reģistriem, lai varētu pārliecināties par pieteikumā norādīto ziņu patiesumu, piemēram, VID izziņu; Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras izziņu; Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra izziņu; Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes izziņu; Zemesgrāmatu nodaļas vai Tiesu administrācijas izziņu, izdruku no Valsts vienotās datorizētas zemesgrāmatas; VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija" izziņa; kā arī līgumus vai to kopijas, kredītiestāžu brīdinājumus, zvērināta tiesu izpildītāja vēstules un izziņas, parādu piedzinēju paziņojumus u.c. kas apstiprina faktu, ka pieteicējam ir parādsaistības.

Pieteikumam pievienojamo dokumentu uzskaitījums nav izsmeļošs un pirms tā iesniegšanas iesniedzējam jāizvērtē individuāli, kādus dokumentus nepieciešams pievienot, lai tiesa varētu pārliecināties par pieteikumā norādīto ziņu patiesumu.

Fiziskās personas maksātnespējas process sastāv no divām secīgām procedūrām: bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Bankrota procedūras laikā tiek realizēta visa parādnieka manta, un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai. Savukārt saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt līdzekļus vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem pēc nodokļu samaksas, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī pirms nodokļu samaksas (šobrīd vismaz 260 *euro*). Protī, no visiem neto (faktiskajiem) ienākumiem, ko parādnieks saņem, viena trešdaļa novirzāma

¹⁰⁷ Civilprocesa likuma 3. pielikuma "Valsts nodevu apmēri" 1. punkta sestais apakšpunkts.

¹⁰⁸ Civilprocesa likuma 43. panta ceturtnā daļa.

¹⁰⁹ Maksātnespējas likuma 130. un 153. pants.

¹¹⁰ Maksātnespējas likuma 133. panta otrā daļa.

¹¹¹ Civilprocesa likuma 363.²³ panta pirmā daļa.

¹¹² Civilprocesa likuma 363.²³ panta otrā daļa.

kreditoriem, taču, ja ienākumi ir mazāki nekā valstī noteiktā minimālā mēnešalga, tad vismaz viena trešdaļa (kā obligāts pienākums) no valstī noteiktās minimālās mēnešalgas apmēra pirms nodokļu samaksas ir novirzāma kreditoru prasījumu apmierināšanai.

Ņemot vērā Jūsu vēstulē norādīto, ka saņemat invaliditātes pensiju, norādāms, ka arī invaliditātes pensija ir atzīstama par ienākumiem fiziskās personas maksātspējas procesā un šos ienākumus [Civilprocesa likuma 596. pants](#) neaizsargā no piespiedu atsavināšanas.

Atbilstoši [Civilprocesa likuma 595. panta](#) otrajai daļai likumdevējs ir paredzējis, ka attiecībā uz valsts pensijām, valsts sociālās apdrošināšanas pabalstiem un atlīdzībām piemērojami noteikumi par piedziņas vēršanu uz darba samaksu, ja citos likumos nav noteikti citi ieturējumu ierobežojumi.

Saskaņā ar [likuma "Par valsts pensijām" 7. pantu](#) invaliditātes pensija ir viens no valsts pensiju veidiem un šis ienākums nav aizsargāts no piespiedu atsavināšanas fiziskās personas maksātspējas procesa ietvaros, un tādējādi no invaliditātes pensijas kreditoriem ir novirzāmi līdzekļi vienas trešdaļas apmērā.

Informācija par fiziskās personas maksātspējas procesu atrodama Maksātspējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā ["Fiziskās personas maksātspējas process"](#), kur sniegtas atbildes uz galvenajiem ar fiziskās personas maksātspējas procesu saistītiem jautājumiem.

Par atbrīvošanas no valsts nodevas samaksas kārtību¹¹³

- *Iesniedzot tiesā lūgumu par atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas, valsts nodevas samaksa sākotnēji nav jāveic. To pamato gan konkrētā regulējuma mērķis, proti, nodrošināt personām pamattiesības uz brīvu pieeju tiesai, kas tām varētu būt liegtas finanšu līdzekļu trūkuma dēļ, gan apstākļi, ka nav iespējams personu atbrīvot no valsts nodevas samaksas, kas jau ir samaksāta.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai, iesniedzot tiesā fiziskās personas maksātspējas procesa pieteikumu un vienlaikus lūdzot atbrīvot no valsts nodevas samaksas, nodeva sākotnēji ir jāsamaksā un vēlāk tā tiek atmaksāta, vai arī pieteikumu var iesniegt bez valsts nodevas samaksas.

Tiesa vai tiesnesis, ievērojot personas mantisko stāvokli, var personu pilnīgi vai daļēji atbrīvot no tiesas izdevumu, tostarp valsts nodevas, samaksas.¹¹⁴ Pamats fiziskās personas atbrīvošanai no valsts nodevas samaksas ir personas mantiskais stāvoklis, turklāt personai, iesniedzot lūgumu par atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas, ir jāiesniedz pierādījumi, kas to pamato, jo tiesai nav pienākuma pēc savas iniciatīvas veikt personas materiālā stāvokļa pārbaudi.¹¹⁵

Iesniedzot tiesā lūgumu par atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas, valsts nodevas samaksa sākotnēji nav jāveic. To pamato gan konkrētā regulējuma mērķis, proti, nodrošināt personām pamattiesības uz brīvu pieeju tiesai, kas tām varētu būt liegtas finanšu līdzekļu trūkuma dēļ, gan apstākļi, ka nav iespējams personu atbrīvot no valsts nodevas samaksas, kas jau ir samaksāta. Ja valsts nodeva jau ir samaksāta, var būt iespējama tikai tās atmaksāšana Civilprocesa likumā noteiktajos gadījumos.¹¹⁶

Lūgumu par atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas tiesa izskata atsevišķi no galvenā pieteikuma. Gadījumā, ja lūgums tiek noraidīts, personai ir nosakāms termiņš, kura laikā ir

¹¹³ Maksātspējas kontroles dienesta 2026. gada 22. aprīļa vēstule Nr. 1-49n/2026/35.

¹¹⁴ Civilprocesa likuma 43. panta ceturtnā daļa.

¹¹⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017. gada 15. decembra lēmuma lietā Nr. SKC-1719/2017 6.1. punkts.

¹¹⁶ Civilprocesa likuma 37. pants.

jāveic valsts nodevas samaksa,¹¹⁷ lai tiesa drīkstētu izskatīt fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu.

Apstākļu izvērtēšana un lēmuma par personas atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas pieņemšana ietilpst ekskluzīvā tiesas kompetencē.

Par kreditoriem novirzāmajiem līdzekļiem fiziskās personas maksātnespējas procesā¹¹⁸

- *Sastādot saistību dzēšanas plānu, jāņem vērā, ka saistību dzēšanas procedūras ietvaros kreditoru prasījumu apmierināšanai tiks novirzīta viena trešdaļa no Jūsu darba algas neto ienākumiem, ievērojot normatīvajos aktos noteikto minimālo apmēru, savukārt bērnu uzturlīdzekļi un bērna kopšanas pabalsts kā ienākumi, uz kuriem piedziņa nav vēršama, nav iekļaujami kreditoriem novirzāmo līdzekļu aprēķinā.*

Iesniegumā lūgts sniegt informāciju par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu, ņemot vērā iesniedzēja finansiālo situāciju, proti, saistību apmērs aptuveni 11 000 euro, ikmēneša ienākumi, darba alga aptuveni 900 euro, bērnu kopšanas pabalsts 400 euro un bērnu uzturlīdzekļi 200 euro.

Saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt līdzekļus vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem pēc nodokļu samaksas, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī pirms nodokļu samaksas (šobrīd vismaz 260 euro). Proti, no visiem neto (faktiskajiem) ienākumiem, ko parādnieks saņem, viena trešdaļa novirzāma kreditoriem, taču, ja ienākumi ir mazāki nekā valstī noteiktā minimālā mēnešalga, tad vismaz viena trešdaļa (kā obligāts pienākums) no valstī noteiktās minimālās mēnešalgas apmēra pirms nodokļu samaksas ir novirzāma kreditoru prasījumu apmierināšanai.

Likumdevējs ir noteicis to naudas līdzekļu loku, uz kuriem kreditori nevar vērst piedziņu un kuri saskaņā ar Maksātnespējas likuma 92. panta trešo daļu un 134. panta otrās daļas 2. punktu nav atsavināmi arī fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 596. pantam piedziņa nav vēršama uz noteiktām ienākumu kategorijām¹¹⁹, tostarp valsts sociālajiem pabalstiem un bērnu uzturlīdzekļiem. Līdz ar to uz bērnu uzturlīdzekļiem piedziņa nav vēršama.

Attiecībā uz bērna kopšanas pabalstu norādāms, ka tas ir valsts sociālais pabalsts¹²⁰. Minētais pabalsts tiek piešķirts personai, kura kopj bērnu līdz divu gadu vecumam.¹²¹ Ņemot vērā minēto, bērna kopšanas pabalsts kā valsts sociālais pabalsts ir uzskatāms par ienākumu, uz kuru piedziņa nav vēršama.

Līdz ar to, sastādot saistību dzēšanas plānu, jāņem vērā, ka saistību dzēšanas procedūras ietvaros kreditoru prasījumu apmierināšanai tiks novirzīta viena trešdaļa no Jūsu darba algas neto ienākumiem, ievērojot normatīvajos aktos noteikto minimālo apmēru, savukārt bērnu

¹¹⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017. gada 15. decembra lēmuma lietā Nr. SKC-1719/2017 6.1. punkts. 7. punkts.

¹¹⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 31. marta vēstule Nr. 1-49n/2026/33.

¹¹⁹ Piedziņu nevar vērst uz: 1) atlaišanas pabalstu, apbedīšanas pabalstu, vienreizēju pabalstu mirušā laulātajam, valsts sociālajiem pabalstiem, valsts atbalstu ar celiakiju slimam bērnam, apgādnieka zaudējuma pensiju un atlīdzību par apgādnieka zaudējumu; 2) kompensācijas izmaksām par darbiniekam piederošo instrumentu nolietošanu un citām kompensācijām saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē darba tiesiskās attiecības; 3) darbiniekam izmaksājāmām summām sakarā ar komandējumu, pārcelšanu un nosūtīšanu darbā uz citu apdzīvotu vietu; 4) sociālās palīdzības pabalstiem; 5) bērna uzturlīdzekļiem Ministru kabineta noteikto minimālo bērna uzturlīdzekļu apmērā, kurus, pamatojoties uz tiesas nolēmumu vai Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas lēmumu, maksā viens no vecākiem, kā arī uz Uzturlīdzekļu garantiju fonda izmaksājamiem bērna uzturlīdzekļiem.

¹²⁰ Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 3. panta pirmās daļas 2. punktu.

¹²¹ Valsts sociālo pabalstu likuma 7. panta prim daļa.

uzturlīdzekļi un bērna kopšanas pabalsts kā ienākumi, uz kuriem piedziņa nav vēršama, nav iekļaujami kreditoriem novirzāmo līdzekļu aprēķinā.

Par saimnieciskās darbības veikšanu saistību dzēšanas procedūras laikā¹²²

- *Ja saistību dzēšanas procedūras norises laikā tiek veikta saimnieciskā darbība, par ienākumiem, no kuriem vismaz viena trešdaļa jānovirza kreditoru prasījumu apmierināšanai, uzskata naudas līdzekļus, kas paliek personas rīcībā pēc izdevumu, kas saistīti ar saimnieciskās darbības veikšanu, segšanas.*

Iesniegumā norādīts, ka saistību dzēšanas procedūras laikā papildus algotajam darbam iesniedzējam ir nepieciešams reģistrēties kā pašnodarbinātai personai.

Lūgts sniegt viedokli, vai ir pieļaujams, ka no ienākumiem, kas gūti saimnieciskās darbības ietvaros, sākumā tiek nomaksāti nodokļi un pēc tam viena trešdaļa tiek novirzīta kreditoru prasījumu segšanai, veicot maksājumus no atsevišķa norēķinu konta un pievienojot tiesai par to paskaidrojumu.

Saistību dzēšanas procedūras laikā personai kreditoru prasījumu segšanai ir jānovirza ienākumi vismaz vienas trešdaļas apmērā. Minētais attiecas uz ienākumiem, kas gūti gan kā darba samaksa algotā darbā, gan ienākumiem, kas gūti veicot saimniecisko darbību.

Ja saistību dzēšanas procedūras norises laikā tiek veikta saimnieciskā darbība, par ienākumiem, no kuriem vismaz viena trešdaļa jānovirza kreditoru prasījumu apmierināšanai, uzskata naudas līdzekļus, kas paliek personas rīcībā pēc izdevumu, kas saistīti ar saimnieciskās darbības veikšanu, segšanas. Nodokļu maksājumi ir pielīdzināmi minētajiem izdevumiem, jo gan saimnieciskās darbības izdevumi, gan nodokļu maksājumi saimnieciskās darbības veicējam rada izmaksas, pēc kuru segšanas personas rīcībā paliek naudas līdzekļi, kas ir uzskatāmi par ienākumiem Maksātnespējas likuma izpratnē.¹²³

Līdz ar to vēstulē aprakstītā kārtība, ka no ienākumiem, kas gūti saimnieciskās darbības ietvaros, sākumā tiek nomaksāti nodokļi un pēc tam viena trešdaļa tiek novirzīta kreditoru prasījumu segšanai, atbilst Maksātnespējas likumā noteiktajam.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka gadījumā, ja, gūstot papildu ienākumus, kopējie ienākumi palielinās tādā apmērā, ka tas var ietekmēt Maksātnespējas likumā noteikto saistību izpildi, personai ir jāsaprot saistību dzēšanas plāna grozījumi.¹²⁴ Savukārt, ja saistību dzēšanas plāna grozījumi nav nepieciešami, kreditoru prasījumu segšanai ir novirzāma vismaz viena trešdaļa no faktiski gūtajiem ienākumiem konkrētajā mēnesī.¹²⁵

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu krāpšanas rezultātā radušos saistību gadījumā¹²⁶

- *Ja krāpniecisku darbību rezultātā personai ir radušās civiltiesiskas saistības (piemēram, noslēgti līgumi, uzņemti aizņēmumi vai citādi izveidojušās parādsaistības), pats par sevi šis apstāklis neliedz personai vērsties ar pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu, ja vien ir iestājušies Maksātnespējas likumā noteiktie priekšnoteikumi maksātnespējas procesa piemērošanai.*

¹²² Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 30. marta vēstule Nr. 1-57n/2026/174.

¹²³ Maksātnespējas likuma 155. panta ceturrtā daļa.

¹²⁴ Maksātnespējas likuma 162. panta pirmā daļa.

¹²⁵ Maksātnespējas likuma 155. panta pirmā daļa.

¹²⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 26. marta vēstule Nr. 1-49n/2026/31.

No iesnieguma izriet, ka iesniedzējs vēlas noskaidrot, vai situācijā, kad iesniedzējam krāpšanas rezultātā nodarīti mantiski zaudējumi 41 000 euro apmērā un par minēto faktu iesniedzējs ir vērsies policijā ar iesniegumu, iesniedzējam ir tiesības uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu, ja šobrīd vēl tiek veikta saistību izpilde.

Ja krāpniecisku darbību rezultātā personai ir radušās civiltiesiskas saistības (piemēram, noslēgti līgumi, uzņemti aizņēmumi vai citādi izveidojušās parādsaistības), pats par sevi šis apstāklis neliedz personai vērsties ar pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu, ja vien ir iestājušies Maksātnespējas likumā noteiktie priekšnoteikumi maksātnespējas procesa piemērošanai.

Proti, saskaņā ar Maksātnespējas likumu fiziskās personas maksātnespējas process ir uzsākams tikai tad, ja personai nav iespēju nokārtot izveidojušās parādsaistības Maksātnespējas likumā noteiktajā apmērā.¹²⁷ Līdz ar to vienīgi tas, ka krāpniecības rezultātā ir radušās saistības, nav pietiekams pamats maksātnespējas procesa uzsākšanai.

Izšķiroši ir izvērtēt, vai konkrēto krāpniecisko darbību rezultātā persona ir nonākusi tādā finansiālā stāvoklī, kurā tā vairs nespēj segt savas saistības un nav sagaidāms, ka maksātnespēja tiks atjaunota tuvākajā laikā. Ja persona turpina pildīt savas saistības un tās finansiālais stāvoklis ļauj to darīt, tad maksātnespējas procesa uzsākšanai var nebūt tiesiska pamata. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka lēmuma pieņemšana par fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu ir tiesas ekskluzīvā kompetencē.

Gadījumā, ja krāpniecisko darbību rezultātā ir radušies zaudējumi, kā arī konkrētajā gadījumā tiks uzsākts kriminālprocess, Jums ir tiesības saņemt informāciju par kompensācijas, tai skaitā valsts kompensācijas, pieteikšanas un saņemšanas nosacījumiem pie procesa virzītāja (policijas, prokuratūras, tiesas) un iesniegt pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju kriminālprocesā.¹²⁸

Informācija par fiziskās personas maksātnespējas procesu atrodama Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā "[Fiziskās personas maksātnespējas process](#)", kur sniegtas atbildes uz galvenajiem ar fiziskās personas maksātnespējas procesu saistītiem jautājumiem.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi, ja spēlētas azartspēles¹²⁹

- *Piedalīšanās azartspēlēs pati par sevi Maksātnespējas likumā nav tieši noteikta kā šķērslis fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanai. Tomēr no tiesību normu interpretācijas un tiesu prakses izriet, ka parādnieka dalība azartspēlēs var būt būtisks apstāklis, kas vērtējams, nosakot parādnieka labticību un lemjot par saistību dzēšanas procedūras piemērošanu.*
- *Būtiska nozīme ir parādnieka subjektīvajai attieksmei un izpratnei par savas rīcības sekām, izvērtējot, vai parādnieks, piedaloties azartspēlēs, apzinājās vai viņam vajadzēja apzināties, ka šāda rīcība var pasliktināt viņa finansiālo stāvokli un negatīvi ietekmēt kreditoru intereses.*

Iesniegumā norādīts, ka iesniedzējs ir pārbaudījis fiziskās personas (turpmāk šajā skaidrojumā – Parādnieks) bankas kontu izrakstus un konstatēti vairāki maksājumi, kas liecina par Parādnieka piedalīšanos azartspēlēs pēdējo triju gadu laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas, kas ir apstāklis, kas personai var liegt sekmīgu maksātnespējas procesa norisi.

¹²⁷ Maksātnespējas likuma 129. panta pirmā daļa.

¹²⁸ Kriminālprocesa likuma 97. pants un 97.¹ pants.

¹²⁹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 6. marta vēstule Nr. 1-57n/2026/137.

Ņemot vērā iesniegumā norādītos faktiskos apstākļus, lūgts sniegt viedokli uz šādiem jautājumiem:

1. Vai Parādnieka reģistrācija pašatteikušos personu reģistrā var atbrīvot Parādnieku no negatīvajām sekām un tikt vērtēta kā Parādnieka labticīga rīcība?

2. Vai Parādniekam šajā gadījumā var tikt dota iespēja turpināt fiziskās personas maksātnespējas procesu un pāriet uz saistību dzēšanas procedūru?

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 5. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju. Tādējādi fiziskās personas maksātnespējas process ir uzskatāms par "otro iespēju" parādniekam, kas piemērojama tikai labticīgas rīcības gadījumā.

Judikatūrā atzīts, ka konstatējot Maksātnespējas likuma 153. panta normu tiesisko sastāvu veidojošās pazīmes Maksātnespējas likuma 5. panta mērķis netiek sasniegts, kas izskaidrojams ar to, ka nav pieļaujams atbrīvot no parādsaistībām fiziskas personas, kuru rīcība liecina par negodprātīgu attieksmi pret kreditoriem.¹³⁰ Minēto šķēršļu pamatā ir starptautiskā praksē plaši akceptēts princips, ka "otrā iespēja" pienākas tikai labticīgiem parādniekiem. Tā kā parādnieka atbrīvošana no pārmērīgām saistībām notiek, kreditoriem zaudējot savus nesegtos prasījumus pret parādnieku, būtu netaisnīgi no kreditoriem prasīt šādu pametumu, ja parādnieks ir bijis nelabticīgs.¹³¹

Viens no šādiem ierobežojumiem paredz, ka saistību dzēšanas procedūru var nepiemērot vai pārtraukt, ja parādnieks pēdējo triju gadu laikā pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas vai maksātnespējas procesa laikā ir slēdzis darījumus, kuru rezultātā kļuvis maksātnespējīgs vai radījis zaudējumus kreditoriem, turklāt viņš apzinājās vai viņam vajadzēja apzināties, ka šādu darījumu slēgšana var novest līdz maksātnespējai vai zaudējumu radīšanai kreditoriem.¹³²

Līdz ar to parādniekam ir pienākums rīkoties godprātīgi ne vien maksātnespējas procesa laikā, bet arī triju gadu periodā pirms tā pasludināšanas.

Piedalīšanās azartspēlēs pati par sevi Maksātnespējas likumā nav tieši noteikta kā šķērslis fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanai. Tomēr no tiesību normu interpretācijas un tiesu prakses izriet, ka parādnieka dalība azartspēlēs var būt būtisks apstāklis, kas vērtējams, nosakot parādnieka labticību un lemjot par saistību dzēšanas procedūras piemērošanu.

Vērtējot šādus gadījumus, nozīme ir individuālo apstākļu kopumam. Piemēram, ja parādnieks savus ienākumus izmantoja gan personisko vajadzību nodrošināšanai, gan saistību atmaksai, tas var liecināt par centieniem sabalansēt ienākumus ar izdevumiem un pildīt uzņemtās saistības.¹³³ Vienlaikus vērtējams kredītu izlietojuma mērķis, azartspēlēs izlietoto līdzekļu apmērs un regularitāte, kā arī cēloņsakarība starp piedalīšanos azartspēlēs un maksātnespējas iestāšanos, proti, vai azartspēles faktiski ir novedušas pie parādnieka maksātnespējas vai radījušas zaudējumus kreditoriem.

Tāpat būtiska nozīme ir parādnieka subjektīvajai attieksmei un izpratnei par savas rīcības sekām, izvērtējot, vai parādnieks, piedaloties azartspēlēs, apzinājās vai viņam vajadzēja apzināties, ka šāda rīcība var pasliktināt viņa finansiālo stāvokli un negatīvi ietekmēt kreditoru intereses. Ja tiek konstatēts, ka parādniekam vajadzēja apzināties, ka azartspēlēs izlietotie līdzekļi samazina iespēju apmierināt kreditoru prasījumus, šāda rīcība var tikt vērtēta kā

¹³⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015. gada 24. februāra lēmums lietā Nr. C40040014, SPC-4/2015.

¹³¹ Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zin. red. (2012). Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29. – 60.¹ nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra. 515. lpp.

¹³² Maksātnespējas likuma 153. panta otrā daļa.

¹³³ Zemgales rajona tiesas 2025. gada 24. novembra lēmums lietā Nr. C73714224.

neatbilstoša Maksātnespējas likuma 6. panta 8. punktā nostiprinātajam labticības principam un attiecīgi var būt pamats lemt par saistību dzēšanas procedūras nepiemērošanu.

Vienlaikus Parādnieka reģistrēšanās pašatteikušos personu reģistrā pati par sevi neatceļ iepriekšējās rīcības tiesiskās sekas. Tomēr šāds solis ir uzskatāms par pozitīvi vērtējamu apstākli, kas var liecināt par Parādnieka attieksmes maiņu un vēlmi novērst turpmāku finansiālā stāvokļa pasliktināšanos. Minētais apstāklis ir vērtējams kopsakarā ar citiem lietas faktiskajiem apstākļiem, lemjot par Parādnieka labticību.

Vienlaikus ir norādāms, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 157. pantu un 158. pantu lēmumus par fiziskās personas saistību dzēšanas plāna apstiprināšanu un saistību dzēšanas procedūras pasludināšanu pieņem tiesa. Tiesa katrā konkrētajā gadījumā patstāvīgi un objektīvi izvērtē visus būtiskos apstākļus un pieņem attiecīgu nolēmumu, kas ir ekskluzīvā tiesas kompetencē.

Par maksājumiem saistību dzēšanas procedūras laikā¹³⁴

- *Saistību dzēšanas procedūras galvenais mērķis ir, sabalansējot parādnieka un kreditoru intereses, atbrīvot parādnieku no nesegtajām saistībām, ja parādnieks godprātīgi ir novirzījis saistību dzēšanas plānā paredzēto savu ienākumu daļu kreditoru prasījumu daļējai segšanai.*
- *Ja kādā laika periodā parādnieka ienākumi palielinās, viņam saglabājas pienākums kreditoriem pārskaitīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem, kreditoriem novirzāmo summu aprēķinot no palielinājušos ienākumu apmēra.*

Iesniegumā norādīts, ka maksājumi kreditoriem veikti atbilstoši saistību dzēšanas plānam. Saistību dzēšanas procedūras laikā iesniedzējam palielinājās ienākumi, bet saistību dzēšanas plānā grozījumi nav veikti. Saistību dzēšanas plāns ir izpildīts un iesniedzējs vēlas iesniegt tiesā pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa pabeigšanu, bet advokāts atsakās sagatavot un iesniegt attiecīgos dokumentus tiesā, pieprasot iesniegt darba algas izziņu un papildus samaksāt kreditoriem 4 500 euro.

Lūgts sniegt viedokli, vai šādas summas pieprasīšana ir tiesiska bez attiecīga tiesas nolēmuma, kā arī lūgts skaidrojums par turpmāko rīcību.

Saistību dzēšanas procedūras galvenais mērķis ir, sabalansējot parādnieka un kreditoru intereses, atbrīvot parādnieku no nesegtajām saistībām, ja parādnieks godprātīgi ir novirzījis saistību dzēšanas plānā paredzēto savu ienākumu daļu kreditoru prasījumu daļējai segšanai. Tas nozīmē, ka priekšnoteikums saistību dzēšanas procedūras izbeigšanai un nesegto saistību dzēšanai jeb parādnieka atbrīvošanai no nesegtajām saistībām ir saistību dzēšanas plāna izpilde.¹³⁵ Respektīvi, parādniekam ir pienākums veikt maksājumus kreditoriem atbilstoši tiesas apstiprinātajam saistību dzēšanas plānam.

Parādniekam ir pienākums saistību dzēšanas procedūras laikā gūt ienākumus atbilstoši savām spējām, lai pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus.¹³⁶ Vienlaikus saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir tiesības paturēt līdz divām trešdaļām no saviem ienākumiem, lai segtu savas uzturēšanas izmaksas.¹³⁷ Tādējādi fiziskajai personai saistību dzēšanas procedūras laikā kreditoru prasījumu segšanai mēnesī jānovirza viena trešdaļa no faktiskajiem ienākumiem.

¹³⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 6. februāra vēstule Nr. 1-57n/2026/95.

¹³⁵ Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2018. gada 29. novembra lēmuma lietā Nr. SPC-10/2018, C30403215 6.1. punkts.

¹³⁶ Maksātnespējas likuma 160. panta 2. punkts.

¹³⁷ Maksātnespējas likuma 161. panta 1. punkts.

Savukārt Maksātnespējas likuma 162. panta pirmajā daļā noteikts, ka gadījumā, ja saistību dzēšanas plāna izpildes laikā mainās parādnieka ienākumi, parādniekam ir pienākums sagatavot saistību dzēšanas plāna grozījumus, mainot plāna termiņu un tā ietvaros sedzamo saistību apmēru.

Vienlaikus praksē atzīts, ka nebūtisku ienākumu izmaiņu gadījumā saistību dzēšanas plāna grozījumi nav obligāti veicami, ja vien šādu izmaiņu rezultātā parādnieks pilnā apmērā izpilda tiesas apstiprināto saistību dzēšanas plānu. Fiziskās personas ienākumi saistību dzēšanas procedūras laikā var svārstīties, tomēr, ja ienākumu izmaiņas pēc būtības nemaina jau tiesas apstiprināto juridisko faktu, proti, saistību dzēšanas plāna termiņa atbilstību parādnieka ienākumu apjomam, tad atkārtota plāna apstiprināšana tiesā nav nepieciešama.

Tomēr gadījumā, ja kādā laika periodā parādnieka ienākumi palielinās, viņam saglabājas pienākums kreditoriem pārskaitīt vienu trešdaļu no saviem ienākumiem, kreditoriem novirzāmo summu aprēķinot no palielinājušos ienākumu apmēra. Attiecīgi, ja parādniekam palielinās ienākumi, kreditoru prasījumu segšanai novirzāmais ienākumu apmērs ir jāpalielina. Arī Augstākā tiesa ir atzinusi, ka Maksātnespējas likums neaizliedz parādniekam veikt maksājumu pārrēķinu un labot radušās kļūdas saistību dzēšanas plāna izpildes gaitā.¹³⁸

Nemot vērā, ka saistību dzēšanas procedūras laikā Jums palielinājās ienākumi, bet grozījumi saistību dzēšanas plānā netika veikti, pirms pieteikuma par maksātnespējas procesa pabeigšanu iesniegšanas tiesā būtu veicams kreditoriem izmaksājamo summu pārrēķins un no palielinātā ienākumu apmēra aprēķinātie līdzekļi vienas trešdaļas apmērā būtu novirzāmi kreditoru prasījumu segšanai. Tāpat jāatzīmē, ka Jums atbilstoši atklātības principam¹³⁹ jāpaziņo maksātnespējas procesa administratoram un kreditoriem par ienākumu apmēra izmaiņām un papildus veicamajām izmaksām.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka tikai tiesas kompetencē ietilpst izvērtēt fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildi atbilstoši Maksātnespējas likuma prasībām. Turklāt atbilstoši Maksātnespējas likuma 164. panta trešajā daļā noteiktajam, pabeidzot saistību dzēšanas procedūru, lēmumu par parādnieka atbrīvošanu no atlikušajām saistībām, kas norādītas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā, pieņem tiesa. Tātad tiesai, izskatot pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, pieteikums jāizvērtē nevis formāli, bet pēc būtības. Tas nozīmē, ka tiesai jākonstatē, ka fiziskā persona ir izpildījusi tiesas apstiprināto saistību dzēšanas plānu, kā arī to, ka fiziskās personas maksātnespējas procesā tika ievērotas citas Maksātnespējas likuma normas, tostarp maksājumi kreditoriem ir veikti atbilstoši personas faktiskajiem ienākumiem.

Par pabalstu novirzīšanu kreditoru prasījumu apmierināšanai¹⁴⁰

- *Likumdevējs ir noteicis naudas līdzekļus, uz kuriem kreditori nevar vērst piedziņu, un kas saskaņā ar Maksātnespējas likuma 92. panta trešo daļu un 134. panta otrās daļas 2. punktu nav atsavināmi arī fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 596. pantu kreditori nevar vērst piedziņu uz atsevišķu ienākumu kategorijām, t. sk. valsts sociālajiem pabalstiem.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai bērna kopšanas pabalsts un ģimenes valsts pabalsts saistību dzēšanas procedūras ietvaros ir uzskatāmi par papildu ienākumiem un vai no minētajiem pabalstiem ir pienākums maksāt kreditoriem vienu trešdaļu.

¹³⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017. gada 16. februāra lēmums lietā Nr. SPC-5, C37101714.

¹³⁹ Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punkts.

¹⁴⁰ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 6. februāra vēstule Nr. 1-49n/2026/18.

Saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt līdzekļus vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem pēc nodokļu samaksas, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī pirms nodokļu samaksas.¹⁴¹

[Maksātnespējas likuma 160. panta 2. punkts](#) noteic, ka parādniekam ir pienākums saistību dzēšanas procedūras laikā gūt ienākumus atbilstoši savām spējām, lai pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus. Vienlaikus atbilstoši [Maksātnespējas likuma 161. panta 1. punktam](#) saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir tiesības paturēt vismaz divas trešdaļas no saviem ienākumiem, lai segtu savas uzturēšanas izmaksas.

Likumdevējs ir noteicis naudas līdzekļus, uz kuriem kreditori nevar vērst piedziņu, un kas saskaņā ar Maksātnespējas likuma 92. panta trešo daļu un 134. panta otrās daļas 2. punktu nav atsavināmi arī fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros. Saskaņā ar [Civilprocesa likuma 596. pantu](#) kreditori nevar vērst piedziņu uz atsevišķu ienākumu kategorijām¹⁴², t. sk. valsts sociālajiem pabalstiem.

Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 3. pantu ģimenes valsts pabalsts, bērna kopšanas pabalsts un bērna piedzimšanas pabalsts ir valsts sociālie pabalsti.

Līdz ar to uz šiem pabalstiem nav vēršama kreditoru piedziņa arī maksātnespējas procesa laikā. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka minētais nenozīmē, ka parādnieks, saņemot pabalstu, uz kuru nav vēršama kreditoru piedziņa, daļu no tā nevarētu brīvprātīgi novirzīt kreditoru prasījumu segšanai.

Jāņem vērā, ka ne visi ienākumi ārpus darba samaksas ir aizsargāti, proti, piedziņa pieļaujama uz valsts pensijām, valsts sociālās apdrošināšanas pabalstiem¹⁴³ (piemēram, vecāku pabalsts u. c.) un atlīdzībām tāpat kā uz darba samaksu.¹⁴⁴ Respektīvi, ja Jūs saņemat sociālas apdrošināšanas pabalstu – vecāku pabalsts, no tā ir jānovirza viena trešdaļa kreditoru prasījumu segšanai.

Ar valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu veidiem var iepazīties Labklājības ministrijas mājaslapā, sadaļā "[Sociālās apdrošināšanas pabalstu veidi](#)".

Par atgādinājuma par saistību izpildi saņemšanu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pabeigšanas¹⁴⁵

- *Tiesas nolēmums ir saistošs kreditoriem un iesniedzējam ir tiesības iebilst pret kreditora lūgumu, norādot uz tiesībām, kas izriet no tiesas lēmuma par maksātnespējas procesa izbeigšanu, atbrīvojot no atlikušajām saistībām.*

No iesnieguma izriet, ka iesniedzējs vēlas noskaidrot, kā rīkoties situācijā, ja ir saņemts parādu piedzinēja atgādinājums par saistību izpildi (turpmāk šajā skaidrojumā – atgādinājums), kaut arī pirms trīs gadiem tika pabeigts fiziskās personas maksātnespējas process.

¹⁴¹ Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtdaļa.

¹⁴² Piedziņu nevar vērst uz: 1) atlaišanas pabalstu, apbedīšanas pabalstu, vienreizēju pabalstu mirušā laulātajam, valsts sociālajiem pabalstiem, valsts atbalstu ar celiakiju slimam bērnam, apgādnieka zaudējuma pensiju un atlīdzību par apgādnieka zaudējumu; 2) kompensācijas izmaksām par darbiniekam piederošo instrumentu nolietošanos un citām kompensācijām saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē darba tiesiskās attiecības; 3) darbiniekam izmaksājāmām summām sakarā ar komandējumu, pārcelšanu un nosūtīšanu darbā uz citu apdzīvotu vietu; 4) sociālās palīdzības pabalstiem; 5) bērna uzturlīdzekļiem Ministru kabineta noteikto minimālo bērna uzturlīdzekļu apmērā, kurus, pamatojoties uz tiesas nolēmumu vai Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas lēmumu, maksā viens no vecākiem, kā arī uz Uzturlīdzekļu garantiju fonda izmaksājamiem bērna uzturlīdzekļiem.

¹⁴³ Likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 3. pants.

¹⁴⁴ Civilprocesa likuma 595. panta otrā daļa.

¹⁴⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2025. gada 1. decembra vēstule Nr. 1-49n/2025/113.

No iesniegumam pievienotā Rīgas pilsētas tiesas lēmuma izriet, ka tiesa izbeidza fiziskās personas maksātnespējas procesu, atbrīvojot iesniedzēju no atlikušajām saistībām, izņemot VID prasījumu par piemēroto naudas sodu administratīvā pārkāpuma lietā.

Saistību dzēšanas plānā un tiesas nolēmumā norādītās saistības ir dzēstas un kreditoriem nav tiesību pieprasīt to izpildi. Tāpat arī prasījumiem, kurus kreditori nav iesnieguši tam paredzētajā termiņā maksātnespējas procesa norises laikā, iestājas noilgums un kreditori zaudē savas prasījuma tiesības.¹⁴⁶ Līdz ar to, ja atgādinājumā par saistību izpildi norādītās saistības ietilpst kādā no divām minētajām kategorijām, kreditora lūgums veikt saistību izpildi nav pamatots. Tiesas nolēmums ir saistošs kreditoriem un iesniedzējam ir tiesības iebilst pret kreditora lūgumu, norādot uz tiesībām, kas izriet no tiesas lēmuma par maksātnespējas procesa izbeigšanu, atbrīvojot no atlikušajām saistībām.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka iesniegumam pievienotajā atgādinājumā par saistību izpildi kā daļa no maksājuma mērķa ir norādīts personas kods, kas atšķiras no Jūsu iesniegumā norādītā. Līdz ar to sākotnēji aicinām izmantot atgādinājumā par saistību izpildi norādītos saziņas veidus un pārliecināties, vai atgādinājums ir bijis adresēts Jums, kā arī, vai atgādinājumā norādītās saistības esat kādreiz uzņēmi.

Papildus norādām, ka gadījumā, ja atgādinājumā ietvertā saistība izriet no galvojuma līguma, tad Jūsu kā galvnieka atbrīvošana no saistībām neierobežo kreditora tiesības piedzīt parādu no galvenā parādnieka. Tāpat arī gadījumā, ja trešā persona ir galvojusi par Jūsu saistību, Jūsu fiziskās personas maksātnespējas procesa pabeigšana un saistību dzēšana neierobežo kreditora tiesības prasīt saistības apmierinājumu no galvnieka – trešās personas.¹⁴⁷

5. PARĀDNIKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

Par laulāto kopmantu fiziskās personas maksātnespējas procesā¹⁴⁸

- *Apzinot parādnieka mantu, administratoram ir jānoskaidro, vai parādnieks noteiktu laika posmu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas vai uzreiz pēc tās pasludināšanas un tās laikā nav slēdzis kādus darījumus, kuru rezultātā ir nokļuvis faktiskās maksātnespējas stāvoklī un nodarījis zaudējumus kreditoriem un apzinājies šo darījumu sekas.*
- *Laulības līguma noslēgšana vai nenaslēgšana pati par sevi neietekmē darījuma vērtējumu maksātnespējas procesā — izšķirošais kritērijs ir tas, vai darījuma rezultātā kreditoriem nodarīti zaudējumi.*
- *Ja administrators pārbaudot publiskos reģistrus konstatē, ka parādniekam pieder nekustamais īpašums un tas zemesgrāmatā ir reģistrēts kā laulāto kopmanta, tad administratoram ir pienākums apzināt un pārdot tikai to kopīpašuma domājamo daļu, kas pieder parādniekam.*

Iesniegumā norādīts, ka laulātajiem pieder dzīvoklis, kas iegādāts laulības laikā. Tiesu izpildītājs ir veicis piedziņu uz vīra (turpmāk šajā skaidrojumā – parādnieks) daļu kopīpašumā un jau notikusi izsoles pirmā kārtā bez rezultāta. Tiesu izpildītājs piedāvā sievietei (turpmāk šajā skaidrojumā – laulātais) izpirkt parādnieka daļu.

Ievērojot minēto un to, ja parādnieks tuvākajā laikā uzsāktu fiziskās personas maksātnespējas procesu, lūgts sniegt viedokli uz šādiem jautājumiem:

1. kādas sekas potenciāli var iestāties fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā, ja laulātais pērk parādnieka domājamo daļu un laulātie noslēdz laulības līgumu;

¹⁴⁶ Maksātnespējas likuma 73. panta otrā daļa.

¹⁴⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017. gada 3. marta spriedums lietā Nr. C33337912, SKC-81/2017

¹⁴⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 27. marta vēstule Nr. 1-49n/2026/32.

2. kādas sekas potenciāli var iestāties fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā, ja laulātais pērk parādnieka domājamo daļu un laulātie nenoslēdz laulības līgumu;

3. kas notiek tad, ja laulātais nenopērk parādnieka domājamo daļu, kas notiek ar šo daļu maksātnespējas procesa laikā.

[1] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 137. panta 3. un 9. punktu administrators apzina parādnieka mantu un saistības, un atgūst debitoru parādus un veic tiesiskas darbības citas parādnieka mantas atgūšanai.

Savukārt Maksātnespējas likuma 144. pants paredz, ka parādnieka noslēgtie darījumi var tikt apstrīdēti šā likuma XVII nodaļā noteiktajā kārtībā, ja bankrota procedūras laikā tiek konstatēti Maksātnespējas likuma 153. pantā noteiktie saistību dzēšanas ierobežojumi.

No minētā izriet, ka apzinot parādnieka mantu, administratoram ir jānoskaidro, vai parādnieks noteiktu laika posmu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas vai uzreiz pēc tās pasludināšanas un tās laikā nav slēdzis kādus darījumus, kuru rezultātā ir nokļuvis faktiskās maksātnespējas stāvoklī un nodarījis zaudējumus kreditoriem un apzināties šo darījumu sekas.¹⁴⁹ Ja tiek konstatēts, ka darījums varētu būt vērsts uz kreditoru interešu aizskaršanu, administratoram ir pienākums vērsties tiesā ar prasību par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu.

Maksātnespējas likuma 5. pants noteic, ka fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātnespēju. Līdz ar to administratoram jāvērtē, vai kreditoru iespējas gūt apmierinājumu būtu lielākas, ja konkrētais darījums nebūtu noslēgts.

Tiesu praksē atzīts, ka zaudējumi kreditoriem pastāv gadījumā, ja parādnieka rīcības rezultātā samazinās viņa manta līdz līmenim, kad tā nav pietiekama visu kreditoru prasījumu segšanai.¹⁵⁰ Tādēļ nekustamā īpašuma atsavināšana nedrīkst radīt kreditoriem nelabvēlīgas sekas, un parādniekam jāspēj pierādīt, ka kopīpašuma daļas iegāde nav finansēta no paša parādnieka līdzekļiem vai citādi kaitējusi kreditoru interesēm.

Jāuzsver, ka fiziskās personas maksātnespējas process paredzēts godprātīgam parādniekam, un procesa gaitā tiek nepārtraukti vērtēta parādnieka rīcības atbilstība Maksātnespējas likumā noteiktajiem principiem un ierobežojumiem. Godprātības princips ir būtisks, jo saistību dzēšanas rezultātā kreditori zaudē neapmierināto prasījumu daļu, tādēļ šāds rezultāts pieļaujams tikai gadījumā, ja parādnieks rīkojies godprātīgi.

Tādējādi, ja parādnieka laulātais pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas iegādājas parādniekam piederošo nekustamā īpašuma domājamo daļu un īpašuma tiesības tiek nostiprinātas zemesgrāmatā uz parādnieka laulātā vārda, kā arī tiek noslēgts laulības līgums, formāli attiecīgā manta vairs nepieder parādniekam. Tomēr maksātnespējas procesā šāds darījums var tikt izvērtēts no kreditoru interešu aizsardzības viedokļa.

Turklāt saskaņā ar Maksātnespējas likuma 96. panta otro daļu, ja darījums noslēgts ar ieinteresētu personu, prezumējams, ka šī persona zināja par zaudējumu nodarīšanu kreditoriem, ja vien netiek pierādīts pretējais. Atbilstoši Maksātnespējas likuma 131. panta pirmās daļas 1. punktam par ieinteresētu personu attiecībā pret parādnieku uzskatāms arī laulātais. Līdz ar to maksātnespējas procesā darījumi starp laulātajiem tiek vērtēti ar paaugstinātu rūpību, un administrators var apstrīdēt darījumu neatkarīgi no tā, ka īpašuma tiesības jau nostiprinātas zemesgrāmatā. Attiecībā uz laulības līguma noslēgšanu būtiski uzsvērt judikatūrā izteiktās atziņas, ka laulāto mantas sadalīšana neatņem kreditoriem viņu tiesības, kreditori var realizēt savas tiesības uz piedziņu neatkarīgi no laulības līguma noteikumiem.¹⁵¹ Minētais attiecas arī

¹⁴⁹ Bērziņš G., *Fiziskās personas maksātnespējas process*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 91. lpp.

¹⁵⁰ Augstākās tiesas 2012.gada 8.februāra spriedumu lietā Nr. SKC-240/2012 (C24104708), 2013. gada 25. novembra spriedumu lietā Nr. SKC-276/2013 (C20331911)).

¹⁵¹ Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2009. gada 28. janvāra spriedums lietā SKC-37.

uz gadījumu, ja pēc domājamās daļas atsavināšanas laulātie noslēdz laulības līgumu, piemēram, nosakot mantas šķirtību. Līdz ar to laulības līguma noslēgšana vai nenoslēgšana pati par sevi neietekmē darījuma vērtējumu maksātnespējas procesā – izšķirošais kritērijs ir tas, vai darījuma rezultātā kreditoriem nodarīti zaudējumi.

[2] Pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieks zaudē tiesības rīkoties ar visu savu mantu, kā arī ar viņa valdījumā vai turējumā esošo trešajām personām piederošo mantu (izņemot mantu, uz kuru nevar vērst piedziņu).¹⁵² Attiecīgi pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas un bankrota procedūras uzsākšanas administrators apzina parādnieka mantu un saistības un organizē parādnieka mantas pārdošanu.¹⁵³

Saskaņā ar Civillikuma 994. pantu par nekustamā īpašuma īpašnieku uzskatāma persona, kura par tādu ir ierakstīta zemesgrāmatā. Ja administrators pārbaudot publiskos reģistrus konstatē, ka parādniekam pieder nekustamais īpašums un tas zemesgrāmatā ir reģistrēts kā laulāto kopmanta, tad administratoram ir pienākums apzināt un pārdot¹⁵⁴ tikai to kopīpašuma domājamo daļu, kas pieder parādniekam.¹⁵⁵

Par dāvinājuma līgumu pirms fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanas¹⁵⁶

- *Gadījumā, ja administrators ir apstrīdējis darījumu, darījuma apstrīdēšana ir izskatāma tiesas ceļā, un vērtējumu par noslēgtā darījuma tiesiskumu sniedz vienīgi tiesa.*

No iesnieguma izriet, ka iesniedzējs vēlas uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu un vēlas noskaidrot, vai iepriekš noslēgts un vēlāk atsaukts dāvinājuma līgums, saskaņā ar kuru iesniedzēja vecāku dzīvoklis uz iesniedzēja vārda bija reģistrēts tikai īsu laika periodu, varētu būt pamats darījuma anulēšanai vai maksātnespējas procesa izbeigšanai.

Ņemot vērā normatīvajos aktos administratoram noteiktās tiesības un pienākumus, katras konkrētās situācijas izvērtēšana attiecībā uz darījuma apstrīdēšanu un attiecīgo tiesisko līdzekļu izvēle ir administratora ekskluzīvā kompetencē, lai atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam nodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu.

Būtiski uzsvērt, ka gadījumā, ja administrators ir apstrīdējis darījumu, darījuma apstrīdēšana ir izskatāma tiesas ceļā, un vērtējumu par noslēgtā darījuma tiesiskumu sniedz vienīgi tiesa. Tikai tiesas kompetencē ir spriest tiesu, t.sk. lemt par katra konkrētā maksātnespējas procesa turpmāku norisi atbilstoši normatīvajiem aktiem.

Tāpat vēršam uzmanību, ka maksātnespējas procesa sekmīgas norises nodrošināšanai ir nepieciešama administratora un parādnieka konstruktīva sadarbība, un paša parādnieka interesēs ir sniegt administratoram nepieciešamo informāciju, lai vienlaikus novērstu jebkādas šaubas par iespējamiem ierobežojumiem maksātnespējas procesa norisē.

¹⁵² Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 2. punkts.

¹⁵³ Maksātnespējas likuma 137. panta 3. un 10. punkts.

¹⁵⁴ Maksātnespējas likuma 138. pants.

¹⁵⁵ Atbilstoši Maksātnespējas likuma 111. un 116. pantam.

¹⁵⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 3. februāra vēstule Nr. 1-49n/2026/16.

6. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

Par kreditoru neinformēšanas sekām¹⁵⁷

- *Maksātnespējas procedūras uzsākšana un izbeigšanas sekas nevar ietekmēt kreditoru, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu.*

Iesniegumā norādīts, ka fiziskai personai ir izveidojies parāds pašvaldībai par komunālajiem pakalpojumiem 4 940,67 euro apmērā. Pēc pašvaldības kārtējā brīdinājuma saņemšanas parādnieks informēja par Apvienotajā Karalistē 2016. un 2017. gadā izieto maksātnespējas procesu, kura pieteikumā bija norādījis visas termiņā neizpildītās saistības un to summas, tai skaitā nenomaksāto komunālo maksājumu parādu. Savukārt pašvaldība par maksātnespējas procesu netika informēta.

Lūgts sniegt skaidrojumu par to, vai ārvalstī veiktais maksātnespējas process ir attiecināms arī uz minēto parādsaistību.

Attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesu Latvijā kopš 2004. gada 1. maija ir saistošs ES regulējums (regulas, direktīvas, lēmumi u.c.), kas attiecas uz jautājumiem par pārrobežu maksātnespējas procesu, tajā skaitā Padomes Regula Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām¹⁵⁸ (tika piemērota maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas pirms 2017. gada 26. jūnija) (turpmāk šajā skaidrojumā – Regula Nr. 1) un Parlamenta un Padomes Regula Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām (turpmāk šajā skaidrojumā – Regula Nr. 2) (piemērojama maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas ar 2017. gada 26. jūniju).¹⁵⁹

Regulā Nr. 1¹⁶⁰ un Regulā Nr. 2¹⁶¹ ir noteikts, ka visus nolēmumus, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru, atzīst visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tie stājas spēkā procedūras sākšanas valstī. Respektīvi, minētais regulējums nodibina universāluma principu, kas sevī iekļauj visu parādnieka mantu, kā arī ietekmē visus parādnieka kreditorus. Minētais princips paredz galvenās procedūras un tās seku atzīšanu citās dalībvalstīs, kurās atrodas parādnieka manta un kreditori. Turklāt atzīšana ir tūlītēja, tas ir, atzīšana notiek, pamatojoties uz Regulu Nr. 1 vai Regulu Nr. 2, bez jebkādas vajadzības pārskatīt no jauna vai pārbaudīt procedūras sākšanas valsts nolēmumu, kā arī minētā tiesas nolēmuma spēkā esamībai citā dalībvalstī nav nepieciešamas nekādas turpmākas formalitātes.

No minētā izriet, ka citās dalībvalstīs jāatzīst maksātnespējas procesa pasludināšanas faktu un maksātnespējas procesa norises un izbeigšanas sekas. Proti, šāda automātiska atzīšana nozīmē, ka procedūras sekas, kas paredzētas procedūras sākšanas valsts tiesību aktos, attiecas arī uz visām citām dalībvalstīm.¹⁶²

Dalībvalsts kompetentās institūcijas (tiesas) spriedumam par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu piemīt juridisks spēks, kas nodrošina iespēju šo dokumentu izmantot tiesību īstenošanai vai likumisko interešu aizstāvībai visās ES dalībvalstīs attiecībā uz valsts iestādēm un citām juridiskām un fiziskām personām.

Tādējādi, lai dalībvalsts kompetentās institūcijas (tiesas) nolēmums un tā sekas būtu spēkā Latvijā, Latvijas institūcijām nav jāpieņem lēmums par dalībvalsts kompetentās institūcijas lēmuma atzīšanu, jo šis lēmums ir spēkā Latvijā kopš tā pasludināšanas brīža.

¹⁵⁷ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 3. februāra vēstule Nr. 1-49n/2026/15.

¹⁵⁸ Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām. Zaudējusi spēku.

¹⁵⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām.

¹⁶⁰ Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām 16. un 17. pants.

¹⁶¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām 19. un 20. pants.

¹⁶² Regulas Nr. 1 Preambulas 22. punkts un Regulas Nr. 2 Preambulas 65. punkts.

Līdz ar to persona, kurai Apvienotajā Karalistē ir pasludināts maksātnespējas process līdz 2020. gada 31. decembrim¹⁶³, var īstenot savas tiesības, iesniedzot Apvienotās Karalistes kompetentās institūcijas nolēmumu (par maksātnespējas pasludināšanu/izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā zvērinātam tiesu izpildītājam, kreditoram vai jebkurai citai fiziskajai un juridiskajai personai, un tas šīm personām ir tikpat saistošs kā tad, ja šo nolēmumu būtu pasludinājusi Latvijas tiesa.¹⁶⁴ Vienlaikus norādāms, ka dalībvalsts kompetentās institūcijas (tiesas) nolēmums ir spēkā kopš tā pasludināšanas brīža un tā spēkā esamību nemaina apstākļi, kad ir iesniegts paziņojums par šo nolēmumu.

Vienlaikus viens no Regulas Nr. 1 un Regulas Nr. 2 mērķiem ir tiesiskās palāvības un darījumu drošības aizsargāšana pārrobežu maksātnespējas gadījumā, respektējot un aizsargājot to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs. Atbilstoši Regulai Nr. 1¹⁶⁵ un Regulai Nr. 2¹⁶⁶, tiklīdz kādā dalībvalstī ir sākta maksātnespējas procedūra, šīs valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais maksātnespējas procesa administrators nekavējoties informē zināmos ārvalstu kreditorus. Ievērojot minēto kreditoru aizsardzības principu, Latvijas Republikas Augstākā tiesa ir norādījusi, ka maksātnespējas procedūras uzsākšana un izbeigšanas sekas nevar ietekmēt kreditoru, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu.¹⁶⁷

Tādējādi, ja kreditors nav pienācīgi informēts par maksātnespējas procesa uzsākšanu un prasījumu pieteikšanas iespējām, šāds apstākļi var būt pamats kreditoram tiesvedībā apstrīdēt saistību dzēšanu un pieprasīt prasījuma izpildi, t. i. lūgt zvērinātu tiesu izpildītāju uzsākt vai turpināt izpildi lietvedību. Zvērinātam tiesu izpildītājam pieņemot lēmumu jautājumā par izpildi lietvedības uzsākšanu vai turpināšanu, parādniekam būs tiesības šo lēmumu pārsūdzēt tiesā un tieši tiesa izvērtēs, vai pabeigtais maksātnespējas process liedz piedziņas turpināšanu. Kreditoru neinformēšana par maksātnespējas procesa uzsākšanu rada atkāpšanās pamatu no vispārējās ES dalībvalstī pabeigtā maksātnespējas procesa seku atzīšanas kārtības un šādu gadījumu izvērtēšana ir jāveic katrā konkrētajā situācijā individuāli, ņemot vērā faktiskos apstākļus.

Par Vācijā pabeigta maksātnespējas procesa atzīšanu Latvijā¹⁶⁸

- *Regulas pamatprincips - universāluma princips - paredz obligātu un automātisku galvenās maksātnespējas procedūras un tās seku atzīšanu citās ES dalībvalstīs, kurās atrodas parādnieka manta un kreditori.*

No iesnieguma izriet, ka iesniedzējs vēlas noskaidrot kompetento iestādi, pie kuras vērsties pēc privātā maksātnespējas procesa pabeigšanas Vācijā, lai panāktu ārvalstī pieņemta nolēmuma atzīšanu un piemērošanu Latvijā, tostarp attiecībā uz Latvijā esošajām parādsaistībām.

¹⁶³ 2020. gada 31. janvārī notika Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības un no 2020. gada 31. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim tika noteikts pārejas periods.

¹⁶⁴ Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 67. panta trešās daļas c) apakšpunkts noteic, ka Regulu piemēro maksātnespējas procedūrām un Regulas 6. panta 1. punktā minētajām prasībām ar nosacījumu, ka tiesvedība pamatlietā sākta līdz pārejas perioda beigām.

¹⁶⁵ Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām 40. panta 1. punkts.

¹⁶⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām 54. panta 1. punkts.

¹⁶⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 26. februāra spriedums lietā Nr. C19056212, SKC-77/2016.

¹⁶⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2025. gada 15. decembra vēstule Nr. 1-49n/2025/119.

ES pārrobežu maksātnespējas procedūras regulē [Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija regula 2015/848](#) (turpmāk šajā skaidrojumā – Regula) par maksātnespējas procedūrām, kas ir tieši piemērojama.¹⁶⁹ Regulā ir noteikts, ka visus nolēmumus, ar ko sāk galveno maksātnespējas procedūru, atzīst visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tie stājas spēkā procedūras sākšanas valstī.¹⁷⁰

Regulas pamatprincips - universāluma princips - paredz obligātu un automātisku galvenās maksātnespējas procedūras un tās seku atzīšanu citās ES dalībvalstīs, kurās atrodas parādnieka manta un kreditori. Tas nozīmē, ka procedūras sekas, kas paredzētas procedūras sākšanas valsts tiesību aktos, attiecas arī uz visām citām dalībvalstīm.¹⁷¹

Turklāt atzīšana ir tūlītēja, proti, atzīšana notiek, pamatojoties uz Regulu, bez jebkādas vajadzības pārskatīt no jauna vai pārbaudīt procedūras sākšanas valsts nolēmumu, kā arī minētā tiesas nolēmuma spēkā esamībai citā dalībvalstī nav nepieciešamas nekādas turpmākas formalitātes. No minētā izriet, ka citās dalībvalstīs jāatzīst maksātnespējas procesa pasludināšanas fakts un maksātnespējas procesa norises un izbeigšanas sekas.

Dalībvalsts kompetentās institūcijas (tiesas) spriedumam par fiziskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanu piemīt juridisks spēks, kas nodrošina iespēju šo dokumentu izmantot tiesību īstenošanai vai likumisko interešu aizstāvībai visās ES dalībvalstīs attiecībā uz valsts iestādēm un citām juridiskām un fiziskām personām.

Tādējādi, lai dalībvalsts kompetentās institūcijas (tiesas) nolēmums un tā sekas būtu spēkā Latvijā, Latvijas institūcijām nav jāpieņem lēmums par dalībvalsts kompetentās institūcijas lēmuma atzīšanu, jo šis lēmums ir spēkā Latvijā kopš tā pasludināšanas brīža.

Ņemot vērā minēto, personai pēc privātā maksātnespējas procesa pabeigšanas Vācijā, lai panāktu ārvalstī pieņemta nolēmuma atzīšanu un piemērošanu Latvijā, nav jāveic atsevišķa nolēmuma atzīšanas procedūra, jo šāds nolēmums ir spēkā Latvijas teritorijā tieši. Attiecīgi pietiek ārvalstī pieņemtu nolēmumu (par maksātnespējas procesa izbeigšanu) un tā apliecinātu tulkojumu valsts valodā iesniegt zvērinātam tiesu izpildītājam, kurš pieņem lēmumu attiecībā uz uzsāktajām izpildu lietvedībām, ievērojot Civilprocesa likumā noteikto.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka viens no Regulas mērķiem ir tiesiskās palāvības un darījumu drošības aizsargāšana pārrobežu maksātnespējas gadījumā. Regula respektē un aizsargā to kreditoru tiesības, kas atrodas citās dalībvalstīs. Atbilstoši Regulai tiklīdz kādā dalībvalstī ir sāta maksātnespējas procedūra, šīs valsts tiesa, kurai ir piekritība, vai tās ieceltais administrators nekavējoties informē zināmos ārvalstu kreditorus.¹⁷² Ievērojot minēto kreditoru aizsardzības principu, Latvijas Republikas Augstākā tiesa ir norādījusi, ka maksātnespējas procedūras uzsākšana un izbeigšanas sekas nevar ietekmēt kreditoru, kurš nav ticis informēts par maksātnespējas procedūru un kreditora prasījuma pieteikšanu.¹⁷³

¹⁶⁹ Līguma par Eiropas Savienības darbību 288. pants.

¹⁷⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām 19. un 20. pants.

¹⁷¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām Preambulas 65. punkts.

¹⁷² Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām 54. panta 1. punkts.

¹⁷³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 26. februāra spriedums lietā Nr. C19056212, SKC–77/2016.

7. CITI AR MAKSĀTNESPĒJAS TIESĪBĀM SAISTĪTI JAUTĀJUMI

*Par zemnieku saimniecību kā ieinteresēto personu juridiskās personas maksātnespējas procesā*¹⁷⁴

- *Arī gadījumā, ja zemnieku saimniecība formāli neatbilst nevienai no Maksātnespējas likuma 72. pantā tieši uzskaitītajām personām, tās īpašnieka mantiskās ieinteresētības dēļ arī zemnieku saimniecība var tikt atzīta par ieinteresēto personu parādnieka maksātnespējas procesā.*

Iesniegumā norādīts, ka iesniedzējs ir iecelts par parādnieka pārstāvi SIA "Nosaukums" (turpmāk šajā skaidrojumā – parādnieks) juridiskās personas maksātnespējas procesā. Līdz parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanai bijāt parādnieka valdes loceklis, kā arī mazākuma daļu turētājs.

Parādnieka maksātnespējas procesā ieceltā administratora ieskatā arī iesniedzējam piederošā zemnieku saimniecība ir atzīstama par ieinteresēto personu minētajā maksātnespējas procesā.

Lūgts sniegt viedokli, vai konkrētajos apstākļos iesniedzējam piederošā zemnieku saimniecība ir uzskatāma par ieinteresēto personu attiecībā pret parādnieku.

Administrators maksātnespējas procesā darbojas un lēmumus pieņem patstāvīgi pēc konkrētā procesa apstākļu izvērtēšanas. Lēmuma pieņemšana par to, vai un kuras personas atzīt par ieinteresētajām personām attiecībā pret parādnieku, ietilpst administratora kompetencē.

Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienests ar šo viedokli neuzliek administratoram pienākumu konkrētajā gadījumā atzīt vai neatzīt zemnieku saimniecību par ieinteresēto personu parādnieka maksātnespējas procesā, bet gan sniedz skaidrojumu par tiesību normu, kas skar minēto jautājumu, interpretāciju, lai nodrošinātu vienveidīgas maksātnespējas tiesību piemērošanas prakses veidošanos.

Ieinteresēto personu uzskaitījums juridiskās personas maksātnespējas procesā ir ietverts Maksātnespējas likuma 72. pantā, tomēr vienlaikus judikatūrā ir atzīts, ka minētajā tiesību normā sniegtais ieinteresēto personu uzskaitījums nav izsmeļošs.¹⁷⁵ Nozīme ir ne vien formālai atbilstībai Maksātnespējas likumā ietvertajam ieinteresēto personu uzskaitījumam, bet arī faktiskai mantiskajai ieinteresētībai, kas personai var būt parādnieka maksātnespējas procesā.

Zemnieku saimniecība, kuras īpašnieks atbilst ieinteresētās personas kritērijiem, arī ir uzskatāma par ieinteresēto personu juridiskās personas maksātnespējas procesā. To pamato apstākļi, ka zemnieku saimniecība būtībā ir vienīgi fiziskās personas īpašuma organizēšanas forma, piemēram, tai nav atsevišķi nošķirtas mantas, kā tas ir juridiskajām personām.¹⁷⁶ Līdz ar to ar zemnieku saimniecības starpniecību tieši tiek īstenota tās īpašnieka – fiziskās personas – griba.

Tādējādi, arī gadījumā, ja zemnieku saimniecība formāli neatbilst nevienai no Maksātnespējas likuma 72. pantā tieši uzskaitītajām personām, tās īpašnieka mantiskās ieinteresētības dēļ arī zemnieku saimniecība var tikt atzīta par ieinteresēto personu parādnieka maksātnespējas procesā.

¹⁷⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 26. marta vēstule Nr. 1-57n/2026/169.

¹⁷⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2021. gada 28. maija sprieduma lietā Nr. C69267420, SKC 593/2021, 8.2. punkts.

¹⁷⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2024. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. A420159421, SKA 169/2024, 9. punkts.

Par neizmaksāto darba algu¹⁷⁷

- *Gadījumā, ja darba devējs neizmaksā darbiniekam pienākošos darba samaksu, vispirms darbiniekam jāvēršas tiesā ar prasības pieteikumu par neizmaksātās darba samaksas piedziņu.*
- *Ja naudas līdzekļus neizdodas atgūt, darbinieks var iesniegt tiesā darba devēja maksātnespējas procesa pieteikumu.*
- *Darbinieku prasījumu apmierināšana no DPGF līdzekļiem ir iespējama tikai tad, ja uzņēmumam ir pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process.*
- *Darbiniekam savs kreditora prasījums ir jāiesniedz administratoram viena mēneša laikā pēc ieraksta par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu izdarīšanas maksātnespējas reģistrā.*
- *DPGF nenodrošina, ka maksātnespējīgā darba devēja parādi darbiniekam tiks segti pilnā apmērā, bet gan tikai tādā apmērā kā noteikts normatīvajā regulējumā.*

Iesniegumā norādīts, ka darba devējs nav izmaksājis darba algu par diviem mēnešiem – februāri un martu.

Ievērojot minēto, lūgts sniegt skaidrojumu par turpmāko rīcību:

- 1. kādas darbības ir jāveic, lai pieteiktu savu prasījumu kā darbiniekam;*
- 2. vai ir tiesības saņemt kompensāciju no DPGF līdzekļiem;*
- 3. kādi dokumenti jāiesniedz, lai apliecinātu darba attiecības un parāda apmēru.*

[1] Gadījumā, ja darba devējs neizmaksā darbiniekam pienākošos darba samaksu, vispirms darbiniekam jāvēršas tiesā ar prasības pieteikumu par neizmaksātās darba samaksas piedziņu. Atbilstoši Civilprocesa likuma regulējumam, darbinieks ir atbrīvots no tiesvedības izdevumu samaksas un šādi prasījumi tiek skatīti prioritārā kārtībā.¹⁷⁸

Ja naudas līdzekļus neizdodas atgūt, darbinieks var iesniegt tiesā [darba devēja maksātnespējas procesa pieteikumu](#).¹⁷⁹ Juridiskās personas (darba devēja) maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt darbinieks, kuram ir vai ir bijušas darba tiesiskās attiecības ar parādnieku, ja darba devējs divu mēnešu laikā no izmaksai noteiktās dienas nav pilnībā izmaksājis darba algu, kaitējuma atlīdzību sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību vai nav veicis sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.¹⁸⁰

Jāņem vērā, ka par maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu tiesā jāmaksā tiesas izdevumi¹⁸¹ (valsts nodeva) 300 *euro* apmērā un juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa¹⁸² divu minimālo mēnešalgu apmērā (šobrīd 1560 *euro*).

Vienlaikus no tiesas izdevumu samaksas atbrīvots juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniedzējs, ja tiesas nolēmuma par darba samaksas piedziņu izpilde atzīta par neiespējamu.¹⁸³

Tāpat tiesa var pilnīgi vai daļēji atbrīvot darbinieku no maksātnespējas procesa depozīta samaksas, ja viņš maksātnespējas procesa pieteikumu iesniedz pēc tam, kad, piemērojot piespiedi izpildes līdzekļus, nav bijis iespējams izpildīt tiesas nolēmumu par parāda piedziņu no parādnieka un darbinieks, ievērojot viņa mantisko stāvokli, nevar iemaksāt maksātnespējas procesa depozītu.¹⁸⁴

¹⁷⁷ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 24. marta vēstule Nr. 1-49n/2026/37.

¹⁷⁸ Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 1. punkts.

¹⁷⁹ Maksātnespējas likuma 60. panta otrā daļa.

¹⁸⁰ Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas 4. punkts.

¹⁸¹ Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 3. punkts.

¹⁸² Maksātnespējas likuma 62. panta pirmā daļa.

¹⁸³ Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 1.² punkts.

¹⁸⁴ Maksātnespējas likuma 62. panta septītā prim daļa.

Maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas un izskatīšanas kārtību regulē Civilprocesa likums¹⁸⁵. Iesniedzot maksātnespējas procesa pieteikumu, pieteikumā norāda, par kādu laikposmu nav izmaksāta darba samaksa un kaitējuma atlīdzība, un tam pievieno darba devēja izsniegtu izziņu par darba samaksas un sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu apmēru, bet, ja darba devējs minēto izziņu nav izsniedzis, šo faktu norāda pieteikumā.¹⁸⁶

[2] Darbinieku prasījumu apmierināšana no DPGF līdzekļiem ir iespējama tikai tad, ja uzņēmumam ir pasludināts juridiskās personas maksātnespējas process.¹⁸⁷ Par to, vai darba devējam ir pasludināts maksātnespējas process, var pārliicināties Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajā [maksātnespējas reģistrā](#) (visiem pieejams bez maksas un tā ierakstiem ir publiska ticamība¹⁸⁸), kurā tiek ierakstītas ziņas par maksātnespējas procesa subjektu, procesa norisi, kā arī administratora kontaktinformācija.

Pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieka pārvaldīšanu veic administrators, pildot Maksātnespējas likumā noteiktos pienākumus.¹⁸⁹ Līdz ar to pēc darba devēja maksātnespējas procesa pasludināšanas darbiniekam ir jāpiesaka kreditora prasījums administratoram, kurš lemj par prasījuma atzīšanu un iekļaušanu kreditoru prasījumu reģistrā.¹⁹⁰

Jāņem vērā, ka darbiniekam savs kreditora prasījums ir jāiesniedz administratoram viena mēneša laikā pēc ieraksta par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu izdarīšanas maksātnespējas reģistrā.¹⁹¹ Ja nokavē iepriekš minēto prasījuma iesniegšanas termiņu, savu prasījumu pret parādnieku var iesniegt termiņā, kas nav ilgāks par sešiem mēnešiem no dienas, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns. Pēc šā termiņa iestājas noilgums, līdz ar to kreditors zaudē kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku.¹⁹²

Kreditora prasījumu ir iespējams iesniegt, izmantojot Elektroniskās maksātnespējas uzskaites sistēmas [e-pakalpojumu](#) vai nosūtot to administratoram pa pastu uz administratora prakses vietas adresi, vai nosūtot uz administratora e-pastu (parakstot ar drošu elektronisko parakstu).¹⁹³ Pēc kreditora prasījuma iesniegšanas, administrators to izskata un pieņem lēmumu par prasījuma atzīšanu, daļēju atzīšanu vai neatzīšanu, kā arī var lūgt precizēt kreditora prasījumu.

Kreditoru prasījuma paraugs ir pieejams Maksātnespējas kontroles dienesta mājas lapā: <https://www.mkd.gov.lv/lv/ka-pieteikt-kreditora-darbinieka-prasijumu#kreditora-darbinieka-prasijuma-un-dokumentu-iesniegsana-administratoram>.

Papildus norādām, ka darbiniekam, kuram maksātnespējas procesā ir prasījums pret darba devēju, ir iespēja saņemt padziļinātas konsultācijas par jautājumiem, kas saistīti ar darbinieku prasījumiem darba devēja maksātnespējas gadījumā, gan tiešaistē, gan klātienē. Tāpat darbiniekam ir iespēja, sadarbojoties ar Maksātnespējas kontroles dienesta atbalsta personu, iesniegt kreditora (darbinieka) prasījumu EMUS e-pakalpojumā. Lai pieteiktos konsultācijai, jāaizpilda pieteikums, norādot vēlamo konsultācijas veidu (tiešaistē vai klātienē): <https://www.mkd.gov.lv/lv/ka-pieteikt-kreditora-darbinieka-prasijumu>

Tikai pēc tam, kad darbinieks ir kļuvis par pilntiesīgu maksātnespējīgā darba devēja kreditoru, administratoram saskaņā ar Maksātnespējas likumu ir pienākums normatīvajos aktos

¹⁸⁵ Civilprocesa likuma 46.¹ nodaļa.

¹⁸⁶ Civilprocesa likuma 363.² panta piektā daļa.

¹⁸⁷ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 3. pants

¹⁸⁸ Maksātnespējas likuma 12. panta pirmā daļa.

¹⁸⁹ Maksātnespējas likuma 63. panta pirmās daļas 2. punkts.

¹⁹⁰ Maksātnespējas likuma 65. panta 3. punkts.

¹⁹¹ Maksātnespējas likuma 73. panta pirmā daļa.

¹⁹² Maksātnespējas likuma 73. panta otrā daļa.

¹⁹³ Sīkāk skatīt Maksātnespējas kontroles dienesta mājas lapā pieejamās skaidrojošās infografikas un video: [Kreditoru tiesības maksātnespējas procesā](#), [Kreditors un Elektroniskā maksātnespējas uzskaites sistēma EMUS](#)

noteiktajos gadījumos¹⁹⁴ un noteiktajā kārtībā vērsties Maksātnespējas kontroles dienestā ar iesniegumu par darbinieku prasījumu apmierināšanu no DPGF. Maksātnespējas kontroles dienests, pamatojoties uz administratora sniegto informāciju un dokumentiem saistībā ar darbinieku prasījumiem, lemj par naudas līdzekļu piešķiršanu no DPGF pēc visu nepieciešamo dokumentu saņemšanas.

Tiesiskais regulējums paredz, ka darbiniekam ir tiesības uz viņa prasījuma apmierināšanu no DPGF līdzekļiem neatkarīgi no tā, vai darba devējs ir izdarījis likumā noteiktos maksājumus, proti, veicis nodokļu maksājumus, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas par darbinieku.¹⁹⁵ Jāuzsver, ka Maksātnespējas kontroles dienests nepārņem darba devēja parādus darbiniekiem, un darba devēja aprēķinātās summas ne vienmēr pilnā apmērā tiek segtas no DPGF, jo darbinieku prasījumi tiek segti ierobežotā apmērā un par noteiktu periodu saskaņā ar likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" noteikumiem.¹⁹⁶

No DPGF līdzekļiem darbinieku prasījumi tiek apmierināti gan tad, kad ir izbeigtas darba tiesiskās attiecības ar darbinieku pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas, gan gadu pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas.¹⁹⁷

Tādējādi jāreķinās, ka DPGF nenodrošina, ka maksātnespējīgā darba devēja parādi darbiniekam tiks segti pilnā apmērā, bet gan tikai tādā apmērā kā noteikts normatīvajā regulējumā. Savukārt darba devēja atlikušo parādu darbiniekam var segt no maksātnespējas procesa ietvaros pārdotās mantas, ievērojot Maksātnespējas likumā noteikto kreditoru prasījumu segšanas kārtību juridiskās personas maksātnespējas procesā.¹⁹⁸

Ar plašāku informāciju aicinām iepazīties Maksātnespējas kontroles dienesta mājas lapā, sadaļā "[Par darbinieku aizsardzību](#)".

Par prasījuma iesniegšanu saistībā ar darba devēja neveiktajām valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām¹⁹⁹

- *Prasījums par nodokļu maksājumu segšanu pats par sevi nepastāv un nav nodalāms no darbinieka prasījuma par darba samaksu vai citām ar darba tiesiskajām attiecībām saistītām izmaksām.*

Iesniegumā jautāts, kādā laika periodā darbinieks var pieteikt savu prasījumu par darba devēja neveiktajām valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām gadījumā, ja darba devējam, saskaņā ar VID rīcībā esošajiem datiem, ir pasludināts maksātnespējas process.

Gadījumā, ja darba devējam tiek pasludināts maksātnespējas process, par ko var pārliecināties [maksātnespējas reģistrā](#) (visiem pieejams bez maksas un tā ierakstiem ir publiska ticamība²⁰⁰), kurā tiek ierakstītas ziņas par maksātnespējas procesa subjektu un procesa norisi.

Pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieka pārvaldīšanu veic administrators, pildot Maksātnespējas likumā noteiktos pienākumus.²⁰¹ Līdz ar to pēc darba devēja maksātnespējas procesa pasludināšanas darbiniekam ir jāpiesaka kreditora prasījums administratoram, kurš lemj par prasījuma atzīšanu un iekļaušanu kreditoru prasījumu reģistrā.²⁰²

¹⁹⁴ Maksātnespējas likuma 65. panta 7. punkts.

¹⁹⁵ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 3. panta otrā daļa.

¹⁹⁶ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 4. un 5. pants.

¹⁹⁷ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 5. panta pirmā daļa.

¹⁹⁸ Maksātnespējas likuma 118. pants.

¹⁹⁹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 17. marta vēstule Nr. 1-49n/2026/28.

²⁰⁰ Maksātnespējas likuma 12. panta pirmā daļa.

²⁰¹ Maksātnespējas likuma 63. panta pirmās daļas 2. punkts.

²⁰² Maksātnespējas likuma 65. panta 3. punkts.

Jāņem vērā, ka darbiniekam savs kreditora prasījums ir jāiesniedz administratoram viena mēneša laikā pēc ieraksta par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu izdarīšanas maksātnespējas reģistrā.²⁰³ Ja nokavē iepriekš minēto prasījuma iesniegšanas termiņu, savu prasījumu pret parādnieku var iesniegt termiņā, kas nav ilgāks par sešiem mēnešiem no dienas, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns. Pēc šā termiņa iestājas noilgums, līdz ar to kreditors zaudē kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku.²⁰⁴

No DPGF līdzekļiem tiek apmierināti tikai likumā "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" noteiktie maksātnespējīgā darba devēja neapmaksātie darbinieku prasījumi un ar tiem saistītie nodokļu maksājumi. Minētā likuma 4. panta otrajā daļā ir noteikts, ka no DPGF līdzekļiem apmierina prasījumus, kas radušies saistībā ar darba devēja maksātnespēju, t. sk. prasījumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumiem, kas saistīti ar pantā minētajām izmaksām.

Papildus norādām, ka nodokļu maksājumi no DPGF līdzekļiem netiek segti kā patstāvīgs darbinieka prasījums. Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas un iedzīvotāju ienākuma nodoklis tiek aprēķināti un segti tikai saistībā ar no DPGF izmaksājamo darba samaksu vai citām likumā noteiktajām izmaksām. Līdz ar to prasījums par nodokļu maksājumu segšanu pats par sevi nepastāv un nav nodalāms no darbinieka prasījuma par darba samaksu vai citām ar darba tiesiskajām attiecībām saistītām izmaksām.

Būtiski uzsvērt, ka nodokļu maksājumi ir maksājami valsts budžetā, un prasījuma tiesības attiecībā uz nesamaksājamiem nodokļiem ir VID kā nodokļu administrācijai, nevis darbiniekam, jo minētie maksājumi netiek izmaksāti darbiniekam, bet ieskaitāmi valsts budžetā.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka apmērs, kādā tiek veikta naudas līdzekļu izmaksa no DPGF, ir ierobežots, ņemot vērā katra darbinieka konkrēto prasījumu un valstī noteikto minimālo mēneša darba algu, tādēļ darbinieku prasījumi no fonda līdzekļiem ne vienmēr tiek segti pilnā apmērā. Darbinieku prasījumi atlikušajā daļā (daļā, kas netiek segta no DPGF) apmierināmi Maksātnespējas likuma 118. pantā noteiktajā kreditoru prasījumu segšanas kārtībā. Ar plašāku informāciju aicinām iepazīties Maksātnespējas kontroles dienesta mājas lapā, sadaļā "[Darbinieku prasījumi](#)".

Par prokūrista tiesībām un pilnvaru apjomu maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas gadījumā²⁰⁵

- *Sabiedrības ar ierobežotu atbildību prokūrists nav tiesīgs patstāvīgi, pēc savas iniciatīvas un bez īpaša pilnvarojuma iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, it īpaši pretēji sabiedrības valdes gribai.*
- *Uz prokūristu neattiecas Maksātnespējas likuma 60. panta trešajā daļā noteiktais pienākums iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu. Šis pienākums ir noteikts parādniekam, ko kapitālsabiedrībā pārstāv tās izpildinstitūcija – valde.*

Iesniegumā jautāts:

[1] vai sabiedrības prokūrists bez īpaša pilnvarojuma un pretēji sabiedrības dalībnieku un valdes gribu ir tiesīgs pēc savas iniciatīvas patstāvīgi iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu tiesā;

[2] vai sabiedrības prokūrists ir uzskatāms par subjektu, uz kuru attiecas Maksātnespējas likuma 60. panta trešajā daļā noteiktais pienākums;

²⁰³ Maksātnespējas likuma 73. panta pirmā daļa.

²⁰⁴ Maksātnespējas likuma 73. panta otrā daļa.

²⁰⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 24. februāra vēstule Nr. 1-49n/2026/21.

[3] kā ir vērtējama prokūrista rīcība gadījumā, ja maksātnespējas procesa pieteikums tiek iesniegts pretēji sabiedrības valdes gribai, vai pieteikums tiek noraidīts.

[1] Komerclikuma 34. panta pirmā daļa definē prokūru kā komercpilnvaru, kas piešķir prokūristam tiesības komersanta vārdā slēgt darījumus un veikt citas ar komercdarbību saistītas tiesiskās darbības, ieskaitot procesuālās darbības. Tomēr tiesu praksē ir nošķirtas darbības, kas saistītas ar komercdarbību, no darbībām, kas saistītas ar sabiedrības darbības organizēšanu, kas ir valdes funkcija.²⁰⁶ Maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšana ir fundamentāls lēmums, kas skar sabiedrības pastāvēšanu un ir pieskaitāms sabiedrības darbības organizēšanai, nevis ikdienas komercdarbībai. Tādējādi prokūristam no likuma neizriet pilnvarojums veikt šādas darbības bez īpašas pilnvaras.²⁰⁷

Prokūrists tiek uzskatīts par valdes uzticības personu, kas darbojas uz dotās pilnvaras pamata un īsteno valdes gribu.²⁰⁸ Rīcība pretēji pilnvarotāja (valdes) gribai var tikt uzskatīta par pilnvaru pārkāpumu.

Nemot vērā minēto, secināms, ka sabiedrības ar ierobežotu atbildību prokūrists nav tiesīgs patstāvīgi, pēc savas iniciatīvas un bez īpaša pilnvarojuma iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, it īpaši pretēji sabiedrības valdes gribai.

[2] Tiesu praksē ir konsekventi norādīts, ka ar prokūras izdošanu prokūrists neiegūst sabiedrības valdes locekļa pienākumus un atbildību.²⁰⁹ Prokūrists nerīkojas komersanta vietā, bet tikai tā vārdā, un līdz ar to neatbild kā valdes loceklis.²¹⁰ Turklāt prokūra kā pilnvaras paveids piešķir tiesības, bet neuzliek pienākumus.²¹¹

Līdz ar to uz prokūristu neattiecas Maksātnespējas likuma 60. panta trešajā daļā noteiktais pienākums iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu. Šis pienākums ir noteikts parādniekam, ko kapitālsabiedrībā pārstāv tās izpildinstitūcija – valde.

[3] Ja prokūrists iesniedz juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu bez īpaša pilnvarojuma un pretēji valdes gribai, viņš rīkojas ārpus savu pilnvaru apjoma. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.³ panta pirmo daļu parādnieka vārdā maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt pārvaldes institūcija (valde) vai īpaši pilnvarota persona. Tā kā prokūrists nav pārvaldes institūcija un vispārējā prokūra nav uzskatāma par īpašu pilnvarojumu šīs konkrētās darbības veikšanai, tiesa, visticamāk, atteiktos pieņemt šādu pieteikumu vai izbeigtu tiesvedību, konstatējot, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav attiecīgu pilnvaru.

Par VID audita rezultātā aprēķināta nodokļu parāda piedziņu²¹²

- *VID audita rezultātā aprēķinātais nodokļu parāds, soda naudas un nokavējuma naudas ir uzskatāmas par sabiedrībai nodarītiem zaudējumiem, kurus var piedzīt no vainīgā valdes locekļa.*
- *Atbilstoši Maksātnespējas likumam un tiesu praksei, viena un tā paša parāda apmēra piedziņa vairākos paralēlos procesos no dažādiem subjektiem ir pieļaujama. Administratora rīcība atbilst Maksātnespējas likuma mērķim, ja ir ievērota likumā noteiktā kārtība un netiek pieļauta nepamatota dubulta piedziņa.*

Iesniegumā jautāts:

1) vai ir pieļaujama VID viena un tā paša nodokļu audita rezultātā aprēķināta nodokļu parāda (pieteiktā kreditora prasījuma apmērā) piedziņa vairākos paralēlos procesos

²⁰⁶ Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 28. marta spriedums lietā Nr. A420477813, 12. punkts.

²⁰⁷ Turpat.

²⁰⁸ Zemgales rajona tiesas 2019. gada 11. oktobra spriedums lietā Nr. C73378219, 4.2.2. punkts.

²⁰⁹ Turpat.

²¹⁰ Rīgas apgabaltiesas 2016. gada 24. februāra spriedums lietā Nr. C17176914, 17.1. punkts.

²¹¹ Senāta 2014. gada 26. novembra lēmums lietā Nr. SPC-30/2014, 8. punkts.

²¹² Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 20. februāra vēstule Nr. 1-49n/2026/20.

(maksātnespējas procesā prasībā pret bijušo valdes locekli par zaudējumiem, kuru administrators ir cesijas ceļā atsavinājis trešajai personai, un citā civillietā par uzņēmuma pāreju, kurā administrators to pašu parāda summu piedzen no maksātnespējīgā uzņēmuma iespējamā ieguvēja);

2) vai administratora rīcība, atsavinot prasījuma tiesības pret bijušo valdes locekli par zaudējumu piedziņu par VID parādu, un turpinot uzturēt prasījumu citā tiesvedībā, atbilst Maksātnespējas likuma un maksātnespējas procesa pamatprincipu prasībām.

Vienlaikus lūgts izvērtēt aprakstīto situāciju Maksātnespējas kontroles dienesta kompetences ietvaros un informēt par iespējamajiem tiesiskajiem risinājumiem un/vai turpmāko rīcību, kā arī norādīt, vai un kādā veidā Maksātnespējas kontroles dienests ir tiesīgs uzsākt pārbaudi par administratora rīcības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Maksātnespējas likuma 1. pantā definēts likuma mērķis – veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi un, ja iespējams, maksātnespējas atjaunošanu. Savukārt atbilstoši likuma 26. panta otrajai daļai nodrošināt šī mērķa sasniegšanu efektīvā un likumīgā maksātnespējas procesā ir administratora pienākums. Šim nolūkam administratoram piešķirtas visas normatīvajos aktos, parādnieka statūtos vai līgumos paredzētās pārvaldes institūciju tiesības, pienākumi un atbildība²¹³. Tāpat administratoram noteikts pienākums atgūt debitoru parādus un veikt tiesiskas darbības citas parādnieka mantas atgūšanai.²¹⁴

Komerclikuma 169. pantā noteikta valdes locekļa civiltiesiskā atbildība par sabiedrībai nodarītajiem zaudējumiem. Atbilstoši tiesu praksei, īpaši pēc Augstākās tiesas 2016. gada 7. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-7/2016, VID audita rezultātā aprēķinātais nodokļu parāds, soda naudas un nokavējuma naudas ir uzskatāmas par sabiedrībai nodarītiem zaudējumiem, kurus var piedzīt no vainīgā valdes locekļa.²¹⁵

Savukārt Komerclikuma 20. pantā paredzēta uzņēmuma ieguvēja (un noteiktos gadījumos solidāru) atbildība par saistībām uzņēmuma pārejas gadījumā. Atbilstoši tiesu praksei administrators ir tiesīgs parādnieka vārdā celt šādu prasību pret uzņēmuma ieguvēju, lai atgūtu līdzekļus kreditoru prasījumu segšanai.²¹⁶ Līdz ar to paralēlu prasību celšana pati par sevi nav pretrunā Maksātnespējas likumam. Dubultas faktiskas piedziņas nepieļaujamība tiek nodrošināta sprieduma izpildes stadijā, nevis prasības celšanas stadijā.²¹⁷

Tāpat administratora pienākums maksātnespējas procesā ir rīkoties kreditoru kopuma interesēs un nodrošināt pēc iespējas pilnīgāku mantas atgūšanu un prasījumu apmierināšanu.²¹⁸ Prasījuma tiesību atsavināšana (cesija) ir likumā paredzēts instruments,²¹⁹ kas var tikt izmantots, lai efektīvizētu līdzekļu atgūšanu. Ja cesija veikta, ievērojot Maksātnespējas likumā noteikto kārtību, tostarp kreditoru informēšanu un viņu tiesības izteikt iebildumus, un ja tā ir ekonomiski pamatota, tad prasījuma tiesību atsavināšana pret vienu personu, vienlaikus turpinot citu tiesvedību pret citu personu, pati par sevi nav uzskatāma par Maksātnespējas likuma vai maksātnespējas procesa pamatprincipu pārkāpumu.

Apkopojot minēto, secināms, ka atbilstoši Maksātnespējas likumam un tiesu praksei, viena un tā paša parāda apmēra piedziņa vairākos paralēlos procesos no dažādiem subjektiem ir pieļaujama. Administratora rīcība atbilst Maksātnespējas likuma mērķim, ja ir ievērota likumā noteiktā kārtība un netiek pieļauta nepamatota dubulta piedziņa.

²¹³ Maksātnespējas likuma 64. panta pirmās daļas 1. punkts.

²¹⁴ Maksātnespējas likuma 65. panta 6. punkts.

²¹⁵ Rīgas pilsētas tiesas 2022. gada 9. augusta spriedums lietā Nr. C-6032-22/5, 7.5. punkts; Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 7. oktobra spriedums lietā Nr. CA-1662-21/25, 5.5. punkts.

²¹⁶ Senāta 2020. gada 20. aprīļa spriedums lietā Nr. SKC-105/2020, 4.1. punkts.

²¹⁷ Turpat, 8. punkts.

²¹⁸ Maksātnespējas likuma 65. pants.

²¹⁹ Maksātnespējas likuma 105. pants.

Vienlaikus norādām, ka Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē ir uzraudzīt administratoru darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.²²⁰ Maksātnespējas kontroles dienests ir tiesīgs uzsākt pārbaudi gan pēc iesnieguma saņemšanas, gan pēc savas iniciatīvas, ja pastāv pamats šaubām par administratora rīcības tiesiskumu vai profesionālo pienākumu nepienācīgu izpildi. Maksātnespējas kontroles dienests nevērtē civiltiesisko strīdu pamatotību pēc būtības, bet vērtē administratora rīcības atbilstību likumam, rīcības ekonomisko pamatotību un kreditoru interešu ievērošanu.

Par prasījuma pret parādnieka pārstāvi cedēšanu kreditoriem²²¹

- *Administratoram ir pienākums nodrošināt likumīgu un efektīvu maksātnespējas procesa norisi, un prasījumu cedēšana ir viens no tiesiskajiem līdzekļiem, kas administratoram ir piešķirts, lai to nodrošinātu.*
- *Maksātnespējas process kopumā ir vērsts uz kreditoru prasījumu segšanu no naudas līdzekļiem, kas ir iegūti un pieejami maksātnespējas procesa norises laikā. Kreditoru prasījumu segšana tiešā veidā ar parādnieka mantu ir izņēmums, kas ir paredzēts gadījumiem, ja parādnieka mantu nav iespējams pārdot vai tās pārdošanas izdevumi pārsniegtu prognozējamus ienākumus. Līdzīgi minētais princips ir attiecināms arī uz kreditoru prasījumu segšanu, cedējot kreditoriem parādnieka prasījumus pret trešajām personām.*

Iesniegumā norādīts, ka AS "Nosaukums" (turpmāk šajā skaidrojumā – parādnieks) juridiskās personas maksātnespējas procesā administrators ir cēlis prasību tiesā par 7 500 euro piedziņu pret parādnieka pārstāvi. Lieta ir izskatīta pirmās instances tiesā, apmierinot administratora prasību, un par spriedumu ir iesniegta apelācijas sūdzība.

Iesniedzēji, kas ir vienīgie parādnieka kreditori, ir piedāvājuši pārņemt administratora prasījumu pret parādnieka pārstāvi cesijas ceļā, cedētā prasījuma apmērā samazinot savu kreditoru prasījumu summu pret parādnieku. Cedētajam prasījumam tiktu piešķirts atgūtas parādnieka mantas statuss un to iekļautu arī administratora atlīdzības aprēķinā.

Lūgts sniegt viedokli, vai Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā pastāv juridiski šķēršļi iesniegumā aprakstītā darījuma par prasījuma pret parādnieka pārstāvi cedēšanu kreditoriem noslēgšanai.

Maksātnespējas likums paredz administratora tiesības cedēt parādnieka prasījumus pret trešajām personām, ja parāda piedziņa varētu būt apgrūtināta vai ilgstoša.²²² Lēmuma pieņemšana par to, vai konkrētā maksātnespējas procesā ir nepieciešama prasījumu cesija, ietilpst administratora kompetencē. Administratoram kā savas jomas speciālistam patstāvīgi jāizvēlas tiesiskie līdzekļi, kas ir nepieciešami, lai nodrošinātu likumīgu un efektīvu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu, jo atbildība par pieņemto lēmumu izriet no administratora pienākumiem.

Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienests ar šo viedokli neuzliek pienākumu administratoram rīkoties kādā noteiktā veidā attiecībā uz prasījuma cesiju konkrētajā maksātnespējas procesā, bet gan sniedz skaidrojumu par tiesību normu, kas skar minēto jautājumu, interpretāciju, lai nodrošinātu vienveidīgas maksātnespējas tiesību piemērošanas prakses veidošanos.

Administratoram ir pienākums nodrošināt likumīgu un efektīvu maksātnespējas procesa norisi, un prasījumu cedēšana ir viens no tiesiskajiem līdzekļiem, kas administratoram ir piešķirts, lai to nodrošinātu. Maksātnespējas likums tieši neaizliedz prasījuma cedēšanu

²²⁰ Maksātnespējas likuma 174.¹ panta 1. punkts.

²²¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2026. gada 28. janvāra vēstule Nr. 1-57n/2026/76.

²²² Maksātnespējas likuma 105. pants.

iesniegumā norādītajā situācijā, tomēr ir jāņem vērā apstākļi, kas izriet no Maksātnespējas likuma normu sistēmas un kas administratoram ir jāizsver, lemjot par prasījuma cedēšanu.

Prasījumu cesijai Maksātnespējas likumā piemīt sekundārs raksturs, kas tieši izriet no Maksātnespējas likuma 105. panta, kurā noteikts, ka administrators var cedēt prasījumus pret trešajām personām, ja parāda piedziņa varētu būt apgrūtināta vai ilgstoša. Līdz ar to Maksātnespējas likumā ir paredzēts, ka, lai nodrošinātu efektīvu maksātnespējas procesa norisi, tiek cedēti prasījumi, kuru piedziņa maksātnespējas procesā varētu notikt nesamērīgi ilgi. Savukārt gadījumā, ja piedziņa ir reāli iespējama saprātīgā termiņā maksātnespējas procesa norises laikā, administratoram ir iespējams pašam patstāvīgi piedzīt parādu un nepieciešamības gadījumā cedēt, piemēram, tikai atlikušo parāda daļu, ko nav bijis iespējams piedzīt.

Līdz ar to administratoram ir jāizvērtē, vai konkrētajā gadījumā ir uzskatāms, ka parāda piedziņa varētu būt apgrūtināta vai ilgstoša, kas radītu nepieciešamību konkrēto prasījumu cedēt. Gadījumā, ja administrators konstatē, ka prasījumu varētu patstāvīgi piedzīt un piedziņa nebūtu ilgstoša vai apgrūtināta, ir uzskatāms, ka iesniegumā norādītajā situācijā nepastāv nepieciešamība administratoram prasījumu cedēt.

Minēto pamato arī apstākļi, ka maksātnespējas process kopumā ir vērsts uz kreditoru prasījumu segšanu no naudas līdzekļiem, kas ir iegūti un pieejami maksātnespējas procesa norises laikā. Kreditoru prasījumu segšana tiešā veidā ar parādnieka mantu ir izņēmums, kas ir paredzēts gadījumiem, ja parādnieka mantu nav iespējams pārdot vai tās pārdošanas izdevumi pārsniegtu prognozējamus ienākumus.²²³ Līdzīgi minētais princips ir attiecināms arī uz kreditoru prasījumu segšanu, cedējot kreditoriem parādnieka prasījumus pret trešajām personām, proti, primāri kreditoru prasījumi būtu sedzami no līdzekļiem, kas iegūti prasījumu pret trešajām personām piedziņas rezultātā, savukārt, ja piedziņa varētu būt apgrūtināta vai ilgstoša, kreditoru prasījumu segšanai būtu izmantojama prasījumu cedēšana.

Tāpat jāņem vērā, ka administrators maksātnespējas procesā darbojas parādnieka pārvaldes institūciju tiesību, pienākumu un atbildības ietvaros. Līdz ar to administratoram maksātnespējas procesā ir jāievēro ne vien kreditoru kopuma intereses, bet līdz procesa izbeigšanai arī maksātnespējīgās juridiskās personas intereses tādā apmērā, kādā tas konkrētajā maksātnespējas procesā ir iespējams un nepieciešams. Piemēram, ceļot parādnieka vārdā zaudējumu atlīdzības prasību tiesā, administratoram ir pienākums to celt visā nodarīto zaudējumu apmērā, nevis tikai apmērā, kāds būtu nepieciešams kreditoru prasījumu segšanai. Tādējādi kreditoru kopuma un maksātnespējīgās juridiskās personas intereses maksātnespējas procesā var gan pārklāties, gan vienlaikus parādnieka intereses var pārsniegt kreditoru kopuma interešu apjomu.

Līdz ar to administratoram, lemjot par prasījuma pret parādnieka pārstāvi cesiju, ir jāizvērtē, vai prasījuma cedēšana jau uzsāktas tiesvedības ietvaros potenciāli nevar nonākt pretrunā maksātnespējīgā parādnieka interesēm, pat gadījumā, ja tā ir atbilstoša kreditoru kopuma interesēm, jo administratoram jebkurā gadījumā ir pienākums pārvaldīt parādnieka mantu, tostarp lemjot par rīcību ar parādnieka prasījumiem pret trešajām personām, kā krietnam un rūpīgam saimniekam.²²⁴

Administratoram ir jānodrošina efektīva maksātnespējas procesa norise un jāveicina komercietiskās apgrozības ātrums, tomēr vienlaikus administratoram ir saistoša arī Maksātnespējas likumā noteiktā vispārējā procesa norises kārtība un noteiktie pienākumi, tādēļ administratoram, lemjot par prasījuma pret parādnieka pārstāvi cedēšanu, iepriekš minētie un citi konkrētajā maksātnespējas procesā būtiskie apstākļi ir jāizvērtē kopsakarā, lai vienlaikus tiktu nodrošināta gan konkrētā maksātnespējas procesa likumība, gan efektivitāte.

²²³ Maksātnespējas likuma 111. panta septītā daļa.

²²⁴ Maksātnespējas likuma 95. panta trešā daļa.

Par kompensāciju, kas tiek izmaksāta ārstniecības personai, kā ienākumiem fiziskās personas maksātspējas procesā²²⁵

- *Ne no Civilprocesa likuma, ne arī no MK noteikumiem Nr. 460 neizriet ierobežojums vērst piedziņu uz naudas līdzekļiem, kurus parādnieks var saņemt iesniegumā aprakstītajā situācijā, līdz ar to minētie līdzekļi ir uzskatāmi par ienākumiem Maksātspējas likuma izpratnē, no kuriem saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums daļu novirzīt kreditoru prasījumu segšanai.*

Iesniegumā norādīts, ka fiziskā persona, kurai pasludināts maksātspējas process, ir pieteikusies uz vienreizēju finansiālu kompensāciju, kas tiek izmaksāta ārstniecības personai, kura valsts apmaksāto pakalpojumu jomā nav strādājusi līdz 2023. gada 23. augustam. Kompensācija nav apliekama ar iedzīvotāju ienākuma nodokli atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9. panta pirmās daļas 16. punktam.

Lūgts sniegt skaidrojumu, vai vienreizējā finansiālā kompensācija ārstiem, māsām un citiem speciālistiem, kuri uzsāk vai atsāk darbu valsts sektorā, ir uzskatāma par ienākumiem Maksātspējas likuma izpratnē, no kuriem saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam viena trešdaļa jānovirza kreditoru prasījumu segšanai.

Fiziskās personas maksātspējas procesa mērķis ir vienlaikus gan pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus, gan dot iespēju parādniekam tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.²²⁶

Lai sasniegtu fiziskās personas maksātspējas procesa mērķi un pēc iespējas pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus, parādniekam ir pienākums gūt ienākumus atbilstoši savām iespējām, vismaz vienu trešdaļu mēnesī no tiem novirzot kreditoru prasījumu segšanai saistību dzēšanas procedūras laikā.²²⁷ Turklāt par ienākumiem Maksātspējas likuma izpratnē ir uzskatāma ne tikai darba alga, bet arī citi saņemtie naudas līdzekļi, ja vien nepastāv apstākļi, kas ierobežo to novirzīšanu kreditoriem, piemēram, aizliegums vērst uz tiem piedziņu. Summas, uz kurām nevar vērst piedziņu, ir noteiktas Civilprocesa likuma 596. pantā, tāpat atsevišķos gadījumos ierobežojumi piedziņas darbību veikšanai var būt iekļauti citos normatīvajos aktos, kas attiecas uz Civilprocesa likuma 596. pantā neminētiem līdzekļiem.

Iesniegumā minētās kompensācijas piešķiršanu un citus ar to saistītus jautājumus regulē Ministru kabineta 2023. gada 15. augusta noteikumi²²⁸ Nr. 460 (šajā skaidrojumā turpmāk – MK noteikumi Nr. 460). Šo noteikumu 45. punktā ir norādīts, ka kompensācija netiek aplikta ar nodokli atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9. panta pirmās daļas 16. punktam, savukārt ierobežojumi attiecībā uz piedziņas darbību veikšanas pieļaujamību noteikumos nav minēti, līdz ar to MK noteikumi Nr. 460 tieši neaizliedz piedziņas vērsanu uz līdzekļiem, kas atbilstoši šiem noteikumiem tiek izmaksāti kā kompensācija.

Minētā kompensācija tieši neatbilst arī nevienai no Civilprocesa likumā norādītajām summām, uz kurām nevar vērst piedziņu. Civilprocesa likuma 596. panta 2. punktā ir noteikts ierobežojums vērst piedziņu uz kompensācijas izmaksām par darbiniekam piederošo instrumentu nolietošanas un citām kompensācijām saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē darba tiesiskās attiecības, tomēr Maksātspējas kontroles dienesta ieskatā uz kompensāciju,

²²⁵ Maksātspējas kontroles dienesta 2026. gada 23. janvāra vēstule Nr. 1-49n/2026/11.

²²⁶ Maksātspējas likuma 5. panta pirmā daļa.

²²⁷ Maksātspējas likuma 155. pants un 160. panta 2. punkts.

²²⁸ Ministru kabineta 2023. gada 15. augusta noteikumi Nr. 460 "Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.1.2. specifiskā atbalsta mērķa "Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem veselības aprūpes, veselības veicināšanas un slimību profilakses pakalpojumiem, uzlabojot veselības aprūpes sistēmu efektivitāti un izturētspēju" 4.1.2.5. pasākuma "Piesaistīt un noturēt ārstniecības personas darbam valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu sektorā, īpaši stacionāros" īstenošanas noteikumi"

kas var tikt izmaksāta ārstniecības personai, iesniegumā minētajā situācijā neattiecas Civilprocesa likuma 596. panta 2. punktā ietvertais ierobežojums.

Lai arī ārstniecības personai izmaksājami naudas līdzekļi MK noteikumos Nr. 460 ir nodēvēti par kompensāciju, tomēr būtībā tas ir uzskatāms par finansiāla rakstura atbalstu, kas tiek maksāts ar mērķi piesaistīt un noturēt ārstniecības personas darbam valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu sektorā.²²⁹ Ņemot vērā, ka šis maksājums netiek maksāts ar mērķi segt konkrētus zaudējumus vai izdevumus, kas personai jau ir radušies vai varētu rasties, apstākļi, ka maksājums tiek saukts par kompensāciju un ir saistīts ar darba tiesisko attiecību nodibināšanu, pats par sevi to nepadara par kompensāciju civiltiesību un arī Civilprocesa likuma 596. panta 2. punkta kontekstā.

Ņemot vērā minēto, Maksātnešpējas kontroles dienesta ieskatā ne no Civilprocesa likuma, ne arī no MK noteikumiem Nr. 460 neizriet ierobežojums vērst piedziņu uz naudas līdzekļiem, kurus parādnieks var saņemt iesniegumā aprakstītajā situācijā, līdz ar to minētie līdzekļi ir uzskatāmi par ienākumiem Maksātnešpējas likuma izpratnē, no kuriem saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums daļu novirzīt kreditoru prasījumu segšanai.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka jautājums par piedziņas vēršanas pieļaujamību uz kompensāciju, kas paredzēta ārstniecības personām, attiecas uz veselības aprūpes jomu un tas skar Eiropas Sociālā fonda Plus līdzekļus. Līdz ar to, lai precīzi noskaidrotu, vai ir atļauts vērst piedziņu uz iesniegumā minētajiem naudas līdzekļiem, aicinām vērsties Centrālajā finanšu un līgumu aģentūrā vai Nacionālajā veselības dienestā, kas atbilstoši MK noteikumu Nr. 460 anotācijai ir konkrētā projekta izpildē iesaistītās institūcijas.

²²⁹ MK noteikumu Nr. 460 6. punkts